

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 4. STUDENOGA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 143

Intervju:
Ljubica Ristovski

TEMA BROJA: POLITIČARI BOJAMA UKLANJAJU NACIONALISTIČKE GRAFITE PO VOJVODINI

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091

Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo),
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding, Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Etički kodeks

Je li dobar zakon dovoljna garancija da će novinarstvo u jednoj zemlji biti izbalansirano, objektivno i nepristrano, čemu se teži u državama koje poštuju demokratske principe, ili se ponekad mora posegnuti za još jednim prstenom zaštite profesije u obliku nekakvog etičkog kodeksa? No, pitanje se može i obrnuti: je li bilo kakav moralni kodeks jači od zakona koji udara tamo gdje najviše boli – po džepu ili slobodi?

Ove naizgled retoričke dileme izgleda neće omesti vojvođanske novinare, ili barem dio njih, da uskoro donesu etički kodeks ponašanja medija prilikom prezentacije pitanja nacionalnih manjina i etničkih skupina. Prijedlog toga kodeksa prilično je uspješno prošao javnu raspravu, na kojoj su sudjelovali predstavnici čak četrdesetak različitih redakcija, i najavljeno je da bi taj dokument mogao biti potpisan 18. studenoga u Novom Sadu.

Zagovornici donošenja ovakvog papira moralnog obvezivanja smatraju kako se u kolijevkama demokracije potvrdilo da moral, etika, tradicija, nepisana pravila i smisao za fair play često bolje funkcioniraju od pisanih zakona. Moguće je da je u demokratskim kolijevkama to tako, ali pitanje je – mogu li se baš sva iskustva razvijenih preslikati na ovdašnji kaos. Ako zakon, kao metoda represivne sile, nije u stanju u potpunosti osigurati novinarstvo u kojem će biti, recimo, zabranjeno izazivati izraze rasizma, ksenofobije i destruktivnog nacionalizma, pitanje je kako će to uspjeti moralna načela, potpisana ili nepotpisana.

Oni, koji su uopće spremni razgovarati o moralnim vrijednostima u novinarstvu, neupitni su glede potpisivanja i pridržavanja etičkog kodeksa. Problem je, međutim, u činjenici da oni, koji etičke norme ne poštuju, nikakvim kodeksom ne mogu biti utjerani u njih. Kakav će to profesionalni kodeks, ako ne strašni zakon, spriječiti velike medije, pa i one manje, da u svojim programima i na svojim stranicama obrate pozornost kome se i na koji način, te s kakvim porukama, obraćaju? U šumi nereguliranih odnosa u domaćim medijima, osobito elektronskim, čiji vlasnici lakše dolaze do frekvencija nego do novinara, konačno bi trebalo zvesti reda. Sredstva informiranja imaju nezamjenjivu ulogu u formiranju javnog mnijenja, njihov je doprinos stvaranju vrijednosnog sustava ogroman, i zato ne smiju biti prepušteni stihiji, bez obzira jesu li u javnim ili privatnim rukama. Odgovornost za medije je odgovornost za mentalno zdravlje društva.

Z. P.

Državni dužnosnici u akciji premazivanja
nacionalističkih grafita

Simbolična akcija premazivanja grafita u Novom Sadu, Srbobranu i Vrbasu

Nacionalistički grafiti ruše imidž države.....8,9

Oštre reakcije na Deklaraciju DSHV-a

Rješavati probleme kroz dijalog.....10,11

Integralna verzija Deklaracije DSHV-a o položaju hrvatskog naroda u Vojvodini

Hrvati neravnopravni u odnosu na većinu i druge manjine.....12,13

Informativni mediji u višenacionalnoj Vojvodini– etički kodeks novinara

Loše informirani građanin ne donosi dobre odluke.....20,21

U organizaciji Koordinacije vijeća nacionalnih manjina Vukovarsko-srijemske županije

Pripreme za pokretanje multinacionalne televizije.....22,23

Foto reportaža

Svi Sveti.....26,27

ČETVRTAK, 27. 10.

Zahtjev

Savez vojvodanskih Mađara traži od ministra Srbije i Crne Gore za ljudska i manjinska prava Rasima Ljajića da podnese ostavku zbog guranja pod tepih incidenata uperenih protiv nacionalnih manjina. Ta stranka smatra kako Ljajić treba podnijeti ostavku poslije najnovijih grafita protiv pripadnika mađarske nacionalne zajednice u novosadskom naselju Telep.

Lora

Svjedočenjem bivših pripadnika JNA Miroslava Petrovića i Darka Milijanovića, zatvorenika Vojno-istražnog centra Lore 1992., završilo je ispitivanje svjedoka iz Srbije i Crne Gore u postupku protiv osmorice bivših vojnih policajaca optuženih za ratni zločin nad civilima u Lori. Osim prelaćivanja i spajanja na induktorski telefon Petrović je kao naročito okrutnu metodu zlostavljanja naveo »prženje zatočenika na sunču«, nakon čega je, po njegovim riječima, premlaćen »tako da mu je od udaraca oguljena koža«.

Nesporazum

Predsjednik Općine Leskovac Gojko Veličković pušten je iz policijskog pritvora u Hrvatskoj. Gojković je u pritvoru proveo šest sati zbog sumnje da je na internoj tjeratici hrvatske policije, a policija ga je uhitila na graničnom prijelazu Bajakovo zbog tjeralice za pilotom istog imena. Ta tjeratica raspisana je zbog ratnog zločina, a u njoj osim imena nema drugih podataka o traženoj osobi.

PETAK, 28. 10.

Vulgarnost

Zamjenik predsjednika Srpske radikalne stranke Tomislav Nikolić, reagirajući na izlaganje ministra vanjskih poslova Vuka Draškovića, koji se zalagao za ratificiranje potpisanog sporazuma o tranzitu trupa NATO-a, obratio se s govornice narodnim predstavnicima SiCG sljedećim riječima: »I ovakvo govno ste vi izabrali za ministra.«

Dvoranom se prolomio pljesak, a predsjednik Skupštine Zoran Šami reagirao je riječima: »To stvarno nema smisla.« Tomislav Nikolić je nakon toga nesmetano nastavio izlaganje.

Napismeno

Ministar obrane SiCG Zoran Stanković tražit će od mjerodavnih pismene potvrde kako ne znaju gdje je Ratko Mladić. Stanković je izjavio kako ni on nema informacije o tom haškom optuženiku i kako je to rekao i glavnoj tužiteljici Haškog tribunala Carli del Ponte. »Ne znam gdje je Mladić, nisam ga vidio od 1999., a ne mogu garantirati je li ovdje ili ne, i može li biti uhvaćen. Vojska i organi iz Srbije kažu kako ne znaju gdje je, a pri tom pojedini državni dužnosnici kažu kako bi ga za toliko i toliko dana uhvatili, samo da su na mjestu ministra obrane ili policije«, rekao je on.

Presjek

Ministar policije Dragan Jočić kaže kako je akcija Sablja bila vododjelnica na kojoj je država pobijedila. On je rekao kako u Srbiji više nema tako jakih kriminalnih skupina, ali kako ima organiziranog kriminala, kao i u svim zemljama. »Operacija Sablja je bila snažan presjek, usprkos određenim zlouporabama i nedopustivoj politizaciji, signal kako je država u stanju razračunati se s kriminalom«, rekao je ministar.

SUBOTA, 29. 10.

Spomenik

Na Zmajevcu na Fruškoj Gori otkriveno je spomen obilježje na mjestu na kojemu su pripadnici Crvenih beretki zakopali Ivana Stambolića. Stambolića su ubili pripadnici Crvenih beretki 25. kolovoza 2000. godine, a njegovo tijelo bacili su u jamu sa živim vapnom na Zmajevcu. Stambolićevo tijelo otkriveno je dvije i pol godine kasnije.

Na Zmajevcu su postavljena dva spomenika u obliku obeliska. Jedan predstavlja putokaz ka mjestu zločina, a drugi se nalazi na mjestu gdje su u proljeće 2003. godine pro-

nađeni posmrtni ostaci Ivana Stambolića. Vijence i cvijeće na spomen obilježje položila je njegova obitelj, članovi iz javnog i političkog života te njegovi prijatelji.

NEDJELJA, 30. 10.

Razrješenje

Djelatnici osječko-baranjske Policijske uprave razriješi su četiri kaznena djela ratnog zločina protiv civila na području Čepina i Osijeka u kojima je 1991. ubijeno četvero srpskih civila, izvijestili su dužnosnici te PU na konferenciji za novinare.

Načelnik osječko-baranjske PU Vladimir Faber i načelnik Ureda načelnika Stipo Rimac izvijestili su kako je prvoosumnjičeni za ta kaznena djela 44-godišnji hrvatski

državljanin iz Čepina od prije dostupan pravosuđu, a drugoosumnjičenog hrvatskog državljanina iz Đakova (33) uhitila je dan prije djelatnica Dubrovačko-neretvanske PU, na čijem je području privremeno boravio.

Format

Redatelj Lazar Stojanović je za potrebe dokumentarnog filma »Život i priključenja Radovana Karadžića« pokušao preko posrednika Karadžiću dostaviti kameru da sam snimi svoju izjavu za film. On je dodao kako je preko tih ljudi Karadžiću poručio da ako izjave »može snimati 'Al Kaida', zašto to ne bi radio on«.

»Mislim da bi film s takvim materijalom bio još bolji. No, to nije uspjele i to je zanimljivo, jer pokazuje kako Karadžić neće da se o njemu zna i čuje, on se ne javlja, on želi biti zaboravljen i ostavljen na miru, da nema nikakav trag o sebi«, ocijenio je Stojanović. Po njegovim riječima, film svjedoči o tome kako Karadžić »nije osobito hrabar čovjek niti je ličnost velikog formata«.

PONEDJELJAK, 31. 10.

Naoružani

Prema podacima crnogorske policije, u legalnom posjedu građana je više od 100.000 komada vatrenog oružja. Ministarstvo unutarnjih poslova Crne Gore, u suradnji s podgoričkim uredom Ujedinjenih naroda Program za razvoj, predstavili su Nacionalnu strategiju za kontrolu i smanjenje lakog i malokalibarskog naoružanja. Nacionalna komisija za kontrolu oružja bit će formirana zbog opasnosti od ilegalne trgovine oružjem i njegovog posjedovanja, javlja RTV Crne Gore. Ministar unutarnjih poslova Jusuf

Kalamperović kaže kako je Crna Gora sigurnosno stabilna i kako zato nema potrebe posjedovati veće količine naoružanja. Kalamperović je ocijenio kako su procjene o broju komada naoružanja optimistične, kako je taj broj znatno veći i kako je to veliki problem.

UTORAK, 1. 11.

Ustupak

Haški sud je službeno Hrvatskoj na suđenje ustupio slučaj hrvatskih generala Mirka Norca i Rahima Ademija. Njih dvojica optužena su za zločine nad srpskim civilima u Medačkom džepu 1993. godine. Odluku o ustupanju donijelo je posebno vijeće Tribunala na prijedlog glavne tužiteljice Carle del Ponte. Norac je u Hrvatskoj pravomoćno osuđen na 12 godina zatvora zbog ratnih zločina nad Srbima u okolici Gospića 1991., a Ademi se predao Haškom sudu 2002. i pušten je na privremenu slobodu do početka suđenja.

Skupi

Iako u Skupštini Srbije ocjenjuju kako u financijskom poslovanju parlamenta nije bilo nepravilnosti, neke cifre su iznenađujuće. Naime, za prethodnih 9 mjeseci, odnosno 99 radnih dana, Skupština je napravila troškove od oko 5,8 milijuna eura. Četvrtina tog novca potrošena je na dnevnice, hotelski smještaj, putne troškove, dok je na parking mjesta u Beogradu otišlo više od 43.000 eura.

Prema računici koja je dostavljena Administrativnom odboru Skupštine Srbije, republičku kasu najviše koštaju radikali – jedan njihov zastupnik za 100 radnih dana košta skoro 8.000 eura. Slijedi DSS – po zastupniku troši 6.000 eura, a G17 samo 500 eura manje. Dvadeset dva zastupnika SPS-a »vrijede« skoro dvostruko više nego 32 iz DS-a

Mogućnost

Crnogorski premijer Milo Đukanović izjavio je kako smatra da Crna Gora, nakon referenduma na kojem bi bila izglasana neovisnost, može razgovarati sa Srbijom o nekom obliku savezništva.

Crnogorski premijer je rekao Radiju Crne Gore kako je »nepopravljivi integralist« i kako Crna Gora, nakon što neovisnošću preuzme odgovornost za svoju europsku budućnost, treba s drugima u regiji demonstrirati europski integralistički kapacitet. To će raditi »time što će se otvarati prema drugim državama u regiji, stvarati zone slobodne trgovine i druge političke komunikacije koje će regiju na takav način legitimirati pred međunarodnom zajednicom«, rekao je Đukanović.

Najave

Ministar za državnu upravu i lokalnu samoupravu Zoran Lončar kaže kako će 2006. Srbija dobiti novi Ustav i izaći na izbore. »Novi Ustav je uvjet za potpisivanje sporazuma o pridruživanju Europskoj uniji, zbog čega najviši pravni akt mora biti promijenjen tijekom sljedeće godine, što će stvoriti uvjete za opće izbore, lokalne, parlamentarne i predsjedničke«, izjavio je Lončar.

SRIJEDA, 2. 11.

Aktivni

Bivše »crvene beretke« i pripadnici SAJ-a u Iraku rade kao osiguranje ljudi i objekata.

Većernje novosti pišu kako trideset momaka iz Srbije, uglavnom bivših pripadnika Jedinice za specijalne operacije, a ima i nekadašnjih članova Specijalne antiterorističke jedinice, nekoliko mjeseci u Iraku osiguravaju objekte i ljude, za plaću od 8.000 dolara mjesečno. List navodi kako se novačenje obavlja preko jedne sarajevske agencije za osiguranje, koja ih angažira preko čovjeka u Beogradu, bivšeg časnika Specijalne antiterorističke jedinice i radnika Državne sigurnosti Srbije. Bivši specijalci u Srbiji u Iraku osiguravaju uglavnom naftna polja, neke Vladine zgrade, objekte stranih predstavništava i stručnjake raznih tvrtki, prije svega inženjere iz Njemačke i Engleske.

PTICE NEMAJU SCHENGEN VIZU

Mala Hrvatska doista je prema velikoj Europi održala ne samo pokaznu vježbu nego i pokaznu lekciju, pa je takvom percipirana i u utjecajnim europskim medijima. Brzo i glasno priznanje službenog Zagreba o ptičjoj gripi u Hrvatskoj bilo je, naime, u prevelikom nerazmjeru s upornijom šutnjom drugih zemalja, u kojih su staništa ptica selica još zastupljenija. Sada odjednom čujemo da je u nekoj europskoj zemlji pronađena oboljela patka, u drugoj još neki labud, iako se do jučer činilo da virus ptičje gripe ne ide preko schengenske granice. **Deana Knežević**, Večernji list, 26. listopada

SUVERENA DRŽAVA

Tvrdim da ukidanje entiteta (u BiH), koje bi bilo dobro, nema nikakve prilike za realizaciju, to prije što su nam prije nekoliko dana najviši dužnosnici američke administracije kazali da mijenjamo Ustav BiH, ali da ne diramo u Republiku Srpsku. **Božo Žepić**, član Komisije za promjenu Ustava BiH, Slobodna Dalmacija, 27. listopada

NEUČINKOVITO DRUŽENJE

Često se družimo sa Srbima, osobito kada se nešto dešava u organizaciji naše pravoslavne crkve. Od oca sam naslijedila veliko poštovanje za našu vjeru i tradiciju. Slobodno mogu reći da srpski govorim otprilike kao Ciganka – sramota me je, ali moj muž koji zna nešto malo srpski, i to malo govori bolje od mene. **Lolita Davidovich**, američka glumica srpskog podrijetla, Politika, 27. listopada

MEDENI MJESEC

Hrvatska i Velika Britanija kao da proživljavaju svoj medeni mjesec. Prvo je Britanija pristala na početak pregovora EU s Hrvatskom, potom je Jack Straw u parlamentu izjavio kako Hrvatska ne može uhvatiti

Gotovinu, da bi ovih dana u Zagrebu poboljšanje odnosa potvrdio i zamjenik britanskog premijera John Prescott.

Tko zna, možda je Britanija ipak donekle korigirala svoju politiku prema ovom dijelu Europe. Naime, od početka devedesetih Britanija na području bivše Jugoslavije vodi politiku po manualu koji kao da je izvučen iz neke zaboravljene prašnjave ladice u Foreign Officeu, a napisan tamo negdje početkom prošlog stoljeća kada su britanska i francuska diplomacija skrpale prvu Jugoslaviju pod krunom Karađorđevića. Jer čini se da se jedino tako može objasniti činjenica da je London od početka jugoslavenskih ratova igrao na Beograd. Što se kasnije, zbog Miloševićeve potpune neuračunljivosti, pokazalo kao loše odabrana karta. Ali da je na Dedinju tada stolovao tkogod pametniji... **Zlatko Crnčec**, Novi list, 27. listopada

LJUBOMORNI ZLOBNICI

Moj suprug zna i za svaku moju vezu koju sam imala prije braka. Zašto bih bilo što krila? Nikada nisam napravila nešto čega bih se trebala sramiti. Poznato jer da sam bila u vezi s nogometašem Marijem Cvitanovićem i Zvonimrom Munivranom, no s njima, otkako smo se razišli, nisam kontaktirala. Zvonimir mi je jedino poslao poruku kad mi je umro otac da bi mi izrazio sućut i ja sam mu na tome ljubazno zahvalila. Bila je to obostrano civilizirana gesta i za nju moj suprug zna. Osim toga, vrlo često kad sam zauzeta poslom, svoje pozive preusmjeravam na njegov mobitel. Zar bih to činila da bilo što tajim?! Neistina je i da je moj suprug provjeravao ispis brojeva s mog mobitela, jer ja i ne dobivam ispis brojeva. Moj se život svodi na posao i Ivora, a onima koji nam žele pokvariti sreću i uništiti brak, poručujem da nemam ljubavnika nego ljubavnicu – svoju prijateljicu Danijelu, kod koje prespavam kad je Ivor na putu. **Lana Pavić Vucelić**, manekenka i loto djevojka, Gloria, 28. listopada

SVEPRISUTNO ZLO

Skoro sam sigurna da je zlo toliko moćno i prisutno svuda, i u nama i oko nas, da ne bismo uopće smjeli spavati ako ne uspostavimo neprekidnu stražu, ako ne počnemo svi stražariti,

na smjenu, osobito budni prema zlu koje je u svakome od nas. Treba stići do stanja u kojem je moguće spavati »s očima izvan svakog zla« – ako ovu Disovu metaforu ovdje shvatimo u njenom najdoslovnijem značenju. **Svetlana Velmar Janković**, književnica, Blic, 28. listopada

ROK TRAJANJA JEDNE VLADE

Odgovorit ću malom šalom: »Najduže traju nesposobne vlade«, kako kaže Anatole France. **Dragoljub Mićunović**, bivši predsjednik Skupštine SiCG, Večernje novosti, 30. listopada

Dujizmi

- ✓ *Za uspjeh u diplomaciji bitan je naslov a ne djelo;*
- ✓ *Ako već moram napredovati, neka ne bude na gore;*
- ✓ *Učeniku se za blijedo znanje piše crno.*

Dujo Runje

Uvjeti za kulturnu suradnju

Dvosmjernan povrat

Godinu dana nakon velike polemike o broju predmeta hrvatske kulturne baštine, koji još trebaju Hrvatskoj biti vraćeni iz SCG-a, kamo su tijekom Domovinskoga rata dospjeli kao ratni plijen s tada okupiranih područja Hrvatske, a dvije godine nakon što su Hrvatska i SiCG imenovale članove Međudržavnog povjerenstva za povrat tih kulturnih dobara, ovih je dana održana prva sjednica Povjerenstva. Zaključak je povrat određenog broja hrvatskih kulturnih dobara do kraja ove godine ili početkom 2006. Dobra vijest je da je Povjerenstvo napokon počelo raditi, jer je još u travnju 2002., prilikom sklapanja Ugovora o kulturnoj i prosvjetnoj suradnji između Hrvatske i tada još Jugoslavije, utanačeno formiranje tog povjerenstva.

No, trebala je proći godina da se ono formalno osnuje, u ljeto 2003., imenovanjem članova s obje strane, pri čemu se dulje čekalo na onu susjednu. A onda je, zbog političkih promjena u Jugoslaviji/SiCG-u, trebalo ponovno mijenjati članove Povjerenstva s druge pregovaračke strane. No, trebale su proći još dvije godine da bi ono napokon počelo i raditi. Dobra je vijest i odluka o izvjesnom kontingentu povrata kulturnih dobara još ove godine, a ipak više početkom sljedeće. Za nadati se je tek da se od zacrtanih termina neće odstupati kao i s početkom rada Povjerenstva.

DUGI PREGOVORI: Potrebno je opet podsjetiti da je sklapanje Ugovora o kulturnoj i prosvjetnoj suradnji između Hrvatske i Jugoslavije/SiCG-a bilo uvjetovano povratom kulturnih dobara opljačkanih i odvezenih tijekom rata. Stoga mu je, kao znak dobre volje, a nakon mučnih i dugotrajnih pregovora, prethodio povrat umjetnina u Gradski muzej Vukovar, u vukovarski samostan Sv. Filipa i Jakova te u Memorijalni muzej Jasenovac (sve u 2001. godini). Ali tada na te adrese nije vraćeno sve što je od tamo oteto. U Vukovar je u iz Muzeja Vojvodine u Novom Sadu vraćeno 21.347 djela. Iste godine u Jasenovac je vraćen 6531 predmet. Od tada u Jasenovac više nije stiglo ništa, iako se potražuje još 7706 predmeta. Iako se pretpostavlja da se većina od njih nalazi na području BiH, točnije na prostoru Republike Srpske, na prvom sastanku Međudržavnog povjerenstva dogovoreno je da se ipak ispita koliko je predmeta iz Jasenovca prebačeno u Muzej genocida u Beogradu. Odatle bi u Jasenovac još nešto moglo i stići. A što će biti s onim većim dijelom u Republici Srpskoj? To će se vjerojatno čekati sve dok BiH ne stane na prag Europske unije u koju neće moći s kulturnim dobrima pokrađenima u susjednoj državi. U Vukovar su tijekom prošle godine iz Zemuna u samostan Sv. Filipa i Jakova vraćene 3833 knjige. U Ernestinovo je lani od 212 otuđenih umjetnina vraćeno tek 38 skulptura. Istodobno od 50 otuđenih prijestolnih ikona u Bobotu je vraćeno samo sedam. Nedostaju još 43 ikone koje se nalaze u Pokrajinskom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Novom Sadu, gdje su ostale pod uvjetom da budu restaurirane. Upravo su one dio do-

Zato što se još lani, tijekom polemike o broju djela koje treba vratiti, s one druge strane tvrdilo da predmeti iz pravoslavnih crkava, manastira i riznica nisu hrvatska kulturna

Piše: Vesna Kusin

baština, pa ih onda i ne treba vraćati. U godinu dana, koliko je otad prošlo, mišljenja su ipak promijenjena, što je opet dobra vijest. Ali čeka se još jedna, ona o povratu svega ostaloga.

govorenog povrata koji bi morao biti izvršen do kraja godine.

VRATITI SVE: Iz Muzeja Vojvodine u Novom Sadu još ove godine, kako je dogovoreno, bit će vraćeno sedam posuda s arheološkog nalazišta Vučedol te dvije antičke skulpture koje su posuđene tom muzeju 1990. Ne zna se zašto taj povrat temeljen na posudbenom ugovoru nije ostvaren već ranije, ako ne s velikim povratom u Vukovar, a onda bar nakon potpisivanja Ugovora o kulturnoj i prosvjetnoj suradnji. Ipak i to je dobra vijest. Manje je sretna ona koja, u kontekstu povrata umjetnina kojima se bavi Povjerenstvo, govori i o povratu iz Hrvatske u SiCG, iz riječkog Muzeja moderne i suvremene umjetnosti, gdje je 81 umjetničko djelo ostalo u pohrani nakon održanih biennala crteža. Tako se stječe dojam kao da su ona na isti način tamo dospjela kao i hrvatska pokradena kulturna dobra u muzeje i druge kulturne institucije SCG-a. Istina je pak da je spomenuta djela, nakon revizije fundusa, koja je pokazala da nisu vlasništvo Moderne galerije, Muzej moderne i suvremene umjetnosti nastojao vratiti, ali su se vlasnici na njegov poziv oglašili. Stoga je posredovanje Povjerenstva bilo tek nužan korak. A samo je par dana nakon postignutog dogovora umjetnički transport iz Rijeke krenuo put SCG-a. Ista brzina s druge strane nije mogla biti iskazana.

Prema tome, dobra će vijest biti ako najavljeno za ovu godinu bude i realizirano. Tim više što je dobro znano koliko su se prethodni povratni transporti odgađali unatoč preciznim dogovorima. Osim spomenutih kulturnih dobara do kraja 2005. u Hrvatsku bi trebala biti dopremljena i sva ona koja su odnesena iz manastira Uspenja Bogorodice na Krupi. No, broj predmeta ovdje nije točno iskazan, kao ni za ostale povrate koji trebaju uslijediti, ako ne krajem 2005., onda početkom 2006. Riječ je o hrvatskim kulturnim dobrima otuđenima prilikom napuštanja okupiranih hrvatskih teritorija, iz pravoslavnih crkava i manastira (riznica crkve Sv. Ilije u Zadru, predmeti iz crkava u Miranju, Ceraju i drugim manjim crkvama u zaleđu Zadra, crkve Sv. Nikole u Kuli Atlagića, manastiru Sv. Arhadele Mihaila na Krki te crkava u Obrovcu i Benkovcu). Slijedom takvog dogovora jasno se razabire da se inzistiralo u ovom krugu povrata na kulturnoj baštini koja je u vlasništvu Srpske pravoslavne crkve. Zašto, pitat će se mnogi, kad još tisuće primjeraka kulturnih dobara iz katoličkih crkava, ali i muzeja i galerije, još nije vraćeno? Zato što se još lani, tijekom polemike o broju djela koje treba vratiti, s one druge strane tvrdilo da predmeti iz pravoslavnih crkava, manastira i riznica nisu hrvatska kulturna baština, pa ih onda i ne treba vraćati. U godinu dana, koliko je otad prošlo, mišljenja su ipak promijenjena, što je opet dobra vijest. Ali čeka se još jedna, ona o povratu svega ostaloga.

Autorica je kolumnistica lista »Vjesnik« iz Zagreba, tekst je objavljen 31. listopada u »Vjesniku«

Simbolična akcija premazivanja grafita u Novom Sadu, Srbobranu i Vrbasu

Nacionalistički grafiti ruše imidž države

*Ministar Rasim Ljajić i pokrajinski tajnik Tamás Korhecz u zajedničkoj akciji *
Pisanje grafita s nacionalističkim sadržajima djela su koja izazivaju veliku političku štetu *
Predstavnici Ministarstva na terenu ispituju navode iz Deklaracije DSHV-a*

Piše: Dragana Popov

Ministar Srbije i Crne Gore za ljudska i manjinska prava Rasim Ljajić i pokrajinski tajnik za propise, upravu i nacionalne manjine Tamás Korhecz sastali su se u ponedjeljak 31. listopada u Novom Sadu povodom simbolične akcije uklanjanja grafita nacionalističkih sadržaja napisanih na zgradi KUD »Petőfi Sándor« i na kući u Ulici Čirila i Metoda broj 74 u novosadskom naselju Telep.

Ovu su akciju zajednički organizirali Ministarstvo SiCG za ljudska i manjinska prava, Pokrajinsko tajništvo za upravu, propise i nacionalne manjine, te Savjet Vlade Republike Srbije za nacionalne manjine.

PORUKA U SIMBOLICI: »Simboličnim aktom premazivanja grafita s nacionalističkim sadržajima hoćemo uputiti vrlo

sadržajima djela su koja izazivaju veliku političku štetu za državu i itekako utječu na međunarodnu poziciju i politički imidž države u svijetu.«

cija se namjerava proširiti s Vojvodine na cijelu Srbiju i u tom smislu dužnosnici žele apelirati na sve jedinice lokalne samouprave da se, onoga trenutka kada osvane grafit s nacionalističkim sadržajem, organiziraju i preboje ih. Po njegovim riječima, po pitanju položaja nacionalnih zajednica država je već puno učinila, ali su dužnosnici svjesni kako još postoje problemi, a država je spremna rješavati ih, korak po korak, uz otvorene i konstruktivne razgovore.

Ministar Ljajić i tajnik Korhecz osim što su prebojili grafit »Vaša pobuna-naša je osveta«, u potpisu Srpska djeca, na zgradi KUD »Petőfi Sándor« u novosadskom naselju Telep, tijekom ponedjeljka posjetili su Srbobran, gdje su razgovarali s predstavnicima lokalne samouprave o službenoj uporabi jezika nacionalne zajednice, a nakon toga otišli su i u Vrbas, gdje su namjeravali prebojiti grafit na željezničkom kolodvoru, usmjeren protiv hrvatske zajednice. No, tijekom prethodne noći netko je taj grafit već prebojio, pa su Ljajić i Korhecz posjetili predstavnike lokalne samouprave i s njima razgovarali.

Teritorijalna autonomija – loš primjer

Rasim Ljajić se usprotivio ideji formiranja etničkih teritorijalnih autonomija i ocijenio kako bi, u slučaju da Mađari dobiju takvu autonomiju, taj primjer slijedile i ostale manjine, pa bi se država pretvorila u »konfederaciju etničkih autonomija«.

»Zalažem se za striktnu primjenu Zakona o zaštiti nacionalnih manjina koji nacionalnim manjinama garantira kulturnu autonomiju, kroz koju mogu raditi na očuvanju svog kulturnog, jezičnog i nacionalnog identiteta«, objasnio je Ljajić.

jasnu poruku, a to je, da nije poželjan i nije nekažnjiv vid ponašanja – pisanje grafita s nacionalističkim porukama, te kako najozbiljnije razmatramo mogućnost da se pooštire mjere kaznene politike, odnosno da se na drugačiji način kvalificiraju ovakvi incidenti, a koji su sada kvalificirani kao prekršajna djela«, rekao je Rasim Ljajić na konferenciji za novinare tom prigodom. »Pisanje grafita s nacionalističkim

Pokrajinski tajnik Tamás Korhecz na toj je konferenciji za novinare rekao kako se grafiti u Vojvodini i dalje pojavljuju i pokraj napora političara i tijela kaznenog gonjenja, te je iskazao nadu da će akcija poslati poruku i utjecati ne samo da se sankcionira ovaj problem već i da će odvratiti neke moguće počinitelje djela.

AKCIJU PROŠIRITI NA CIJELU SRBIJU: Kako je najavio ministar Ljajić, ak-

Tamás Korhecz, pokrajinski tajnik za nacionalne manjine

Ravnopravni u multikulturalnim mikroregijama

Pokrajinski tajnik za nacionalne manjine Tamás Korhecz rekao je kako Savez vojvodanskih Mađara nije odustao od svog koncepta stvaranja »multikulturalnih mikroregija«, u kojima bi dva najbrojnija naroda bila ravnopravna, kako ne bi došlo dodominacije neke etničke zajednice. On je objasnio da bi te mikroregije trebale na statuti potpisivanjem protokola o suradnji općina, a imali bi ovlasti onolike kolike im općine delegiraju.

Korhecz je ocijenio da bi veća autonomija Vojvodine u pojedinim oblastima pridonijela poboljšanju međuetničkih odnosa u pokrajini.

Problemi u zapošljavanju

Tamás Korhecz je rekao kako postoje veliki problemi u sferama zapošljavanja nacionalnih manjina u pravosuđe i policiju, u sferi poštovanja prava na uporabu materinjeg jezika i u sferi obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina.

»Međutim, naši problemi se ne mogu riješiti u Bruxellesu, već ih ovdje trebamo rješavati«, kazao je Korhecz.

RJEŠENJE NAKON RAZGOVORA: Povodom Deklaracije koju je DSHV iznio u javnost početkom prošlog tjedna, ministar SiCG za ljudska i manjinska prava Rasim Ljajić za »Hrvatsku riječ« je rekao kako ne bi htio »još više dolijevati ulje na vatru i svojim izjavama još više podizati i etničke i političke tenzije«.

»Mi ćemo dati vrlo konkretan odgovor na svaku stavku u toj Deklaraciji«, rekao je

Antisrpski grafiti u Subotici SVM zaprepašten

Savez vojvođanskih Mađara je s velikim zaprepaštenošću primio vijest iz sredstava javnog informiranja o grafitima mržnje protiv srpskog naroda, koji su se pojavili na jednom objektu u Kumanovskoj ulici u Subotici. SVM najstrože osuđuje ovakvo zlodjelo i njegove počinitelje. Istovremeno smatramo da su počinitelji najnovijih grafita ohrabreni nekorektnim i sporim reagiranjem policije.

Pozivamo organe unutarnjih poslova da počinitelje ovog zlodjela u najkraćem mogućem roku pronađu i da se oni po ubrzanom postupku kazne.

Vlastiti primjer je najbolji primjer: Tamás Korhec i Rasim Ljajić

Ljajić. »Ovih dana ćemo pozvati predstavnike DSHV-a na razgovor. Predstavnici Ministarstva su već na terenu gdje razgovaraju i ispituju svaku primjedbku koja je iznesena u Deklaraciji. Kada budemo imali konkretne podatke, u razgovoru s predstavnicima DSHV-a iznijet ćemo naše stajalište u vezi s Deklaracijom. U svakom slučaju, ima i stavova koji ne odražavaju realno stanje na terenu, a ima i realnih primjedbi koje moramo prihvatiti i probati ih riješiti«, kazao je Ljajić.

DRŽAVA »APSOLUTNO SPREMNA«: Rasim Ljajić je izjavio kako je država »apsolutno spremna« probleme međunarodnih odnosa riješiti i najavio da će u srijedu 2. studenoga sudjelovati na sastanku premijera Srbije *Vojislava Koštunice*, lidera SVM-a *Józsefa Kasze* i Tamása Korhec -

Neravnopravnost u Bujanovcu

Neprihvatljivo da su svi suci Srbi

Na konferenciji za novinare u Novom Sadu, Rasim Ljajić se osvrnuo i na probleme na jugu Srbije, rekavši kako »država nije dovoljno učinila na planu integracije albanske zajednice«.

»Neprihvatljivo je da od sedam sudaca u Bujanovcu nemamo nijednog Albanca, neprihvatljivo je da u policiji u Bujanovcu apsolutnu većinu čine Srbi u odnosu na Albance, iako su Albanci u apsolutnoj većini u toj općini. To nitko u svijetu neće ni prihvatiti niti razumjeti i važno je da država pokaže jasnu namjeru da takvu strukturu želi mijenjati, iako se to ne može uraditi preko noći«, naveo je Ljajić.

za, kao i da će se sastati s čelnicima Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, kako bi raspravili Deklaraciju o položaju Hrvata u Vojvodini, koju je donijela ta stranka.

Za 2. studenoga najavljeno je i formiranje povjerenstva koje treba ispitati međunarodne incidente u Vojvodini u

heczoza tajništva *János Orosz*, tajnik Savjeta Vlade Srbije za nacionalne manjine *Petar Lađević*, predstavnik Mađarskog nacionalnog vijeća *László Varga* i predstavnik civilnog sektora *Aleksandar Popov*, najavio je Ljajić.

Dodao je kako će za desetak dana biti održan i drugi sastanak mješovitog mađarsko-srpskog odbora za međunarodne odnose.

DVOJEZIČNOST SE POŠTUJE U 90 POSTO SLUČAJEVA: »Dvojezičnost se u našoj zemlji poštuje u devedeset posto slučajeva«, izjavio je Rasim Ljajić u ponedjeljak tijekom posjeta Vrbasu. On je razgovarao s predstavnicima lokalne samouprave, predsjednikom Općine Vrbas *Željkom Lainovićem*, njegovim zamjenikom *Igorom Bečićem*, članovima Općinskog vijeća i potpredsjednikom Nacionalnog vijeća rusinske nacionalne manjine *Zvonkom Saboom* o poštovanju prava manjina u ovoj općini.

Na konferenciji za novinare ministar Ljajić je kazao kako će pri Skupštini Općine Vrbas uskoro biti formiran Savjet za nacionalne manjine.

»Formiranjem savjeta za nacionalne manjine lokalna samouprava pokazuje spremnost da u potpunosti poštuje odredbe zakona o zaštiti nacionalnih manjina sa stajališta očuvanja njihovog kulturnog, jezičnog i svakog drugog identiteta«, istaknuo je Ljajić.

protekle dvije godine, a u sastav tog povjerenstva ulaze predstavnici Ljajićeva ministarstva *Vladimir Đurić*, predstavnik Kor -

Gradonačelnik Subotice Géza Kucsera osudio šovinističke grafite Spriječimo incidente

Gradonačelnik Subotice Géza Kucsera osudio je šovinističke grafite u Subotici, koji su u noći s nedjelje na ponedjeljak ispisani na zidu kuće u Kumanovskoj ulici u tom gradu.

Autore grafita »Ubij Srbina« i »Mađarska jednako Vojvodina« policija još uvijek nije identificirala, a o incidentu je obaviješteno Općinsko tužiteljstvo. Kucsera je priopćio kako će poduzeti sve što je u njegovoj moći da se takvi i drugi grafiti sličnog sadržaja što prije uklone.

»Uvjeren sam da se s grafitima mržnje nećemo približiti našem zajedničkom cilju - ostvarenju tolerancije i multikulturalizma u Vojvodini«, naveo je Kucsera. On je apelirao na građane da spriječe incidente te vrste, a ovlaštena tijela da što prije identificiraju počinitelje i o tome blagovremeno obavijeste javnost.

Oštre reakcije na Deklaraciju DSHV-a

Rješavati probleme kroz dijalog

Državni dužnosnici tvrde da se problemi trebaju rješavati kroz dijalog i institucije države dok DSHV tvrdi da su već više puta iznosili u javnost probleme navedene u Deklaraciji ali da nije bilo adekvatne reakcije državnih tijela niti pomaka u njihovom rješavanju

Priredila: Jasminka Dulić

Prošloga tjedna nakon objavljivanja Deklaracije o položaju hrvatskog naroda u Vojvodini, koju je donijelo Predsjedništvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini 25. listopada, uslijedio je čitav niz uglavnom negativnih reakcija od strane državnih dužnosnika, na čelu s ministrom SiCG za ljudska i manjinska prava Rasimom Ljajićem.

Državni dužnosnici tvrde kako se problemi trebaju rješavati kroz dijalog i institucije države dok DSHV tvrdi da su već više puta iznosili u javnost probleme navedene u Deklaraciji ali da nije bilo odgovarajuće reakcije državnih tijela niti pomaka u njihovom rješavanju.

Oštro su reagirali i predstavnici Bunjevaca koji negiraju pripadnost hrvatskom narodu tvrdeći da se ovakvom deklaracijom narušavaju njihova prava i »kvare međunarodni odnosi«.

TREBA SJESTI I RAZGOVARATI: Ministar Rasim Ljajić je izjavio kako je u Deklaraciji iznesen »niz nevjerojatnih i neutemeljenih ocjena i optužbi« o kojima on ne želi polemizirati preko medija, već je poručio kako »treba sjesti i razgovarati o svim problemima«.

On je ukazao da DSHV sudjeluje u radu Hrvatskog nacionalnog vijeća te da predstavnik HNV-a nikada nije otvorio niti jedno od pitanja iz Deklaracije na sjednicama

Oštar u ocjeni: Petar Lađević

Savjeta Vlade Republike Srbije za manjine, kojim predsjedava premijer *Vojislav Koštunica*, a da »sve što predstavnici nacionalnih vijeća predlože, bude na dnevnom redu. Na ovaj način se zaobilaze institucije i izdaje deklaracija umjesto da se razgovara o eventualnim problemima«, zaključio je Ljajić.

Ljajić je najavio da će se pred posjet Koštunice Zagrebu, koji je najavljen za 22.

studenoga, održati sastanak Mješovitog odbora SiCG i Hrvatske za pitanja manjina (koji do sada još nije održao niti jedan sastanak), te je naglasio kako deklaracije nisu način da se problemi rješavaju, već je to prije svega stvar dijaloga s predstavnicima hrvatske zajednice u SiCG i bilateralnih dogovora Beograda i Zagreba.

ALI ZAŠTO BAŠ SADA?: Ništa manje oštar u svojoj ocjeni nije bio niti tajnik Savjeta Vlade Srbije za nacionalne manjine *Petar Lađević*. On je novinarima u Skupštini Srbije kazao kako Deklaracija »ne da vrvi netočnostima, nego je u najmanju ruku skandalozna«. Uz napomenu kako to, u svakom slučaju, nije mišljenje kompletne hrvatske zajednice, on je dodao da tu deklaraciju »tako i ne trebamo promatrati, nego samo kao stav DSHV-a«. Prema Lađeviću, »tu je mnogo bitnija stalna želja za internacionalizacijom manjinskog problema u Vojvodini«, te je ocijenio kako je to pitanje »usmjereno, na određeni način, ka destabilizaciji političkih prilika, baš u trenutku kada se Srbija nalazi najbliže u svojoj povijesti Europskoj uniji«.

Predsjednik Odbora za europske integracije Skupštine SiCG *Oliver Dulić* kazao je kako je točno da država mora još puno toga uraditi da bi popravila situaciju s manjinama, ali je istaknuo kako se ta situacija ne može popraviti na ovakav način, već isključivo dugim i strpljivim razgovorima s državom i aktivnim sudjelovanjem u političkom životu.

Dulić je ocijenio kako je Deklaracija »više politički akt« i neka vrsta solidarnosti s politikom koju promoviraju lideri stranaka vojvođanskih Mađara nego odraz realnosti te je dodao i da je »tajming jako loš«. On je rekao i da se položaj Hrvata u Vojvodini značajno popravio u odnosu na početak proteklog desetljeća, kada su oni bili izloženi stalnim fizičkim i psihičkim prijetnjama, te je istaknuo kako »ima problema koji se mogu odmah riješiti, i loptu treba prebaciti na teren bilateralnih odnosa s Hrvatskom i otvoriti pitanja na koji način treba zaštititi nacionalne manjine, ali u sva-

Bojan Pajtić, predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine

I više od europskih standarda

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Bojan Pajtić* izjavio je kako su »prema hrvatskoj manjini primijenjeni neki najviši europski standardi, pa čak i više od toga«, i dodao da je pokrajinska vlada osigurala školovanje učenika na hrvatskom jeziku, da je hrvatski proglašen službenim jezikom u Vojvodini, a iz pokrajinskog proračuna financira se jedini informativni tjednik na hrvatskom »Hrvatska riječ«.

Savez vojvodanskih Mađara traži ostavku Rasima Ljajića

Savez vojvodanskih Mađara je zatražio od ministra za ljudska i manjinska prava SiCG Rasima Ljajića da podnese ostavku, zbog »guranja pod tepih« incidenta koji su upereni protiv nacionalnih manjina.

Potpredsjednik te stranke *Zoltán Bunyik* je rekao kako je ovakav stav SVM zauzeo nakon najnovijih grafita uperenih protiv pripadnika mađarske nacionalne zajednice u novosadskom naselju Telep, u kome pretežno žive Mađari.

kom slučaju ne treba problem gurati pod tepih, ali ga ne treba niti preuveličavati, što se, mislim, u ovom slučaju i desilo.

I BUNJEVCI OŠTRO: Ovim povodom oglasila se i Bunjevačka stranka čiji je predsjednik *Darko Babić* izjavio kako nije iznenađen Deklaracijom DSHV-a o položaju hrvatskog naroda u Vojvodini. U priopćenju lidera Bunjevačke stranke precizira se da u Deklaraciji nije rečeno ništa novo kada su u pitanju stavovi DSHV-a, samo je bilo pitanje političke procjene kada je pravi trenutak za njeno objavljivanje. Babić je u priopćenju podsjetio da je BS podnijela kaznenu prijavu Republičkom javnom tužiteljstvu protiv predsjednika DSHV-a *Petra Kuntića* zbog izazivanja rasne, vjerske i međunacionalne mržnje, ali je, kako se navodi, reakcija izostala,

čime se prema njihovu mišljenju DSHV-u omogućava izazivanje rasne, vjerske i međunacionalne mržnje.

I Bunjevačko nacionalno vijeće je na konferenciji za novinare najavilo kako će povodom stavova iznesenih u Deklaraciji, zatražiti zaštitu mjerodavnih institucija u Općini, Pokrajini i Republici, zbog tvrdnji da država kroz stvaranje umjetne nacionalne manjine Bunjevaca potiče podjelu u hrvatskom korpusu. Predsjednik BNV-a *Nikola Babić* istaknuo je kako su to zlude i uopćene tvrdnje, jer kada je riječ o potpori koju ova nacionalna zajednica dobiva od države, Bunjevci su u realizaciji svojih manjinskih prava znatno iza drugih manjina, jer im, prije svega, nije omogućeno ostvariti svoje pravo na obrazovanje na materinjem jeziku.

Probleme ne treba gurati pod tepih, ali ni preuveličavati: Oliver Dulić

Član BNS-a i član Odbora za međunarodne odnose u Skupštini Vojvodine *Mirko Bajić* najavio je kako će BNS zatražiti stavljanje ovog pitanja na dnevni red parlamenta Pokrajine, jer se po njegovu mišljenju na ovaj način, a u sinkronizaciji s aktivnostima mađarskih manjinskih institucija, provodi namjera da se pokvare međunacionalni odnosi u Vojvodini. ■

Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a

Demokratski je i legitimno iznositi probleme

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petar Kuntić* komentirao je za Hrvatsku riječ brojna reagiranja koja je izazvala Deklaracija o položaju Hrvata u Vojvodini.

»Demokratski je i legitimno iznositi u javnost stavove o problemima nacionalnih manjina i mi smatramo da su naši zahtjevi u Deklaraciji vrlo korektni i nisu napuhani«, kaže Kuntić. »Prije svega treba istaknuti da su ti problemi i zahtjevi u posljednje dvije godine već više puta izneseni u javnost kroz naša priopćenja te nisu nikakva novost. To su problemi s kojima se Hrvati suočavaju u svakodnevnom životu. Mi smatramo da oni nisu nerješivi ako državna tijela budu reagirala adekvatno, ako se kvalitetno pripreme sastanci mogu se naći rješenja za većinu problema. Smatramo da ćemo dosta toga riješiti i u sklopu Mješovitog odbora za praćenje Sporazuma o zaštiti manjina a prema informacijama kojima mi sada raspolažemo prvi taj sastanak će se održati krajem studenog čime ulazimo u realizaciju Sporazuma o zaštiti manjina u Hrvatskoj i SiCG.«

Prema Kuntiću, »nije dobro što je većina medija i kompletno političko okruženje unaprijed osudilo Deklaraciju a da nitko od njih nije u potpunosti upoznat sa sadržajem te deklaracije budući nigdje nije niti objavljena u cjelini. Osim toga, o problemima s kojima se suočava hrvatska nacionalna zajednica govorio je dopredsjednik DSHV-a u Bruxellesu te ne bi bilo u redu da se stranka ne oglasi i 'kod kuće' o istoj toj problematiki. Glede pak, ocjena kako je loš trenutak za Deklaraciju mogu samo reći da smo među prvima izdali priopćenje u kojem smo pozdravili pokretanje pregovora o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj uniji, i da ni u kom slučaju i ni na koji način hrvatska manjina ne želi da se ti procesi ugroze.«

Kuntić je kazao i da je od ministra Ljajića stigao poziv da se početkom idućeg tjedna održi sastanak na kojem će se govoriti o problemima i zahtjevima navedenim u Deklaraciji.

Integralna verzija Deklaracije DSHV-a o položaju hrvatskoga naroda u Vojvodini

Hrvati neravnopravni u odnosu na većinu i druge manjine

Apostrofirana kao škola u kojoj školski činovnici odgovaraju zainteresirane roditelje kod upisa djece na hrvatskom jeziku: OŠ »Matko Vuković« u Subotici

Predsjedništvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na sjednici održanoj u Subotici, dana 24. listopada 2005. godine donijelo je Deklaraciju o položaju hrvatskoga naroda u Vojvodini. Predsjedništvo smatra da je položaj hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini složen, da su pripadnici naše zajednice u neravnopravnom položaju u odnosu na većinski narod i druge manjine i da imajući u vidu da Autonomna Pokrajina Vojvodina nema zakonodavne ovlasti, država Republika Srbija ne pruža zaštitu nacional-

nim manjinama sukladno sa međunarodnoj zaštiti ljudskih i manjinskih prava.

Glavne poteškoće s kojima se susreće hrvatska zajednica u Vojvodini, sa stajališta provođenja postojećih propisa su:

1. Diskriminacija u državnim službama kod zapošljavanja i na rukovodećim mjestima (nezapošljava ih pošta, Telekom, policija, carinske službe, pravosuđe, očit je slučaj bio zadnji izbor sudaca, gdje najbolji kandidat nije izabran samo zbog toga što je u pitanju Hrvat, Hrvata nema ni u

mjesnim uredima u hrvatskim selima itd.), otkazi Hrvatima kao tehnološkim viškovima, neprovođenje principa razmjernosti zaslugenosti i odsustvo pozitivne diskriminacije (usprkos čl. 52. Povelje o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama);

2. Neprovođenje odredbi o službenoj uporabi hrvatskoga jezika i pisma u državnim službama, ne provodi se ni upravni ni sudski postupak, kao što su policija, sudovi, tužiteljstva, željeznice itd. tako da ove ne samo što npr. ne žele istaknuti svoje natpise i na hrvatskom jeziku u sredinama gdje u znatnom broju žive Hrvati, što je očigledno u Subotici, na sudskim, policijskim zgradama, već i npr. pripadnici hrvatske manjine u Subotici, koja je središte Hrvata u Vojvodini, ne mogu dobiti dvojezične – srpske i hrvatske – osobne iskaznice, za razliku od primjerice Mađara, Slovačka itd. (tako je na izričiti zahtjev upućen policiji odgovoreno da takve iskaznice nisu tiskane, i da se za to treba obratiti u središte policije u Beograd), dok se u Somboru hrvatskom kulturnom društvu do danas ne dopušta registrirati svoje ime i na hrvatskome jeziku;

3. Kod upisa u školu školski činovnici odgovaraju zainteresirane roditelje kod upisa djece na hrvatskom jeziku, (kakav se slučaj svake godine događa u subotičkoj školi »Matko Vuković«) diskriminiraju katoličke vjernike u odnosu na pravoslavne (u gimnaziji u Somboru);

4. U državnim se školama katolička djeca prisiljavaju sudjelovati, čak i aktivno, u slavljenju pravoslavnog vjerskog praznika sv. Save 27. siječnja, tako što je ovaj proglašen državnim praznikom, a u najnovijim udžbenicima za osnovne i srednje škole beogradskog Zavoda za izdavanje udžbenika eksplicitno se izražavaju negativno spram Hrvata i čak negira postojanje dijelova hrvatskog naroda, pa se na taj način buduće generacije mladih ljudi većinskog naroda u Vojvodini i Srbiji odgajaju u ksenofobiji i neprijateljstvu spram susjednih naroda;

5. Višekratno skrnavljenje katoličkih groblja u Subotici, Novom Sadu, Somboru

ru, Srijemu i drugim mjestima, napade na rimokatoličke crkve, dva puta rušenje spomenika Matiji Gubecu u Tavankutu (»rušio ga vjetar«, kaže policija), a da počinitelji nikada nisu otkriveni a kamoli procesuirani, ili natpis »smrt Hrvatima« na željezničkoj postaji u Vrbasu koji tamo stoji mjesecima, natpis iz Subotice u središtu grada »marš iz Srbije«, i sl... U Somboru je nedavno izašlo drugo izdanje monografije grada u kojoj se tvrdi da je Dujo Marković, koji je u Bačku doveo 1687. godine veliku skupinu bunjevačkih Hrvata, po nacionalnosti Srbin! Očigledno se i dalje podržava teza da su Bunjevci – Srbi katoličke vjere što je u službi dalje asimilacije Hrvata;

6. Za hrvatsku zajednicu na sjeveru Vojvodine poseban problem predstavlja aktivna državna akcija na dijeljenju hrvatske manjine, gdje državne vlasti od 2004. godine, nastavljaju praksu koju je započeo Milošević 1991, tako što se nastoji od jedne regionalne hrvatske etničke skupine (Bunjevci) koja govori neprijeporno jedan od dijalekata hrvatskog jezika (ikavica), umjetno stvoriti novu etničku skupinu pod regionalnim imenom i suprotstaviti je hrvatskoj zajednici, i ujedno želi stvoriti novi jezik od toga dijalekta, iako Bunjevci žive i u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Mađarskoj, gdje se ne dovodi u pitanje njihova pripadnost hrvatskoj naciji, a dijalekt se govori još i na širem prostoru (na većem dijelu hrvatske obale i zaleđa), što sve ima za cilj olakšavanje asimilacije hrvatske zajednice, u kom cilju je država umjetno stvorila »bunjevačku nacionalnu manjinu«; No, hrvatsku zajednicu posebno pogađa i nepostojanje određenih normativnih okvira, i to međunarodnih i unutarnjih:

1. Još uvijek nije ratificirana Evropska povelja o regionalnim jezicima i jezicima manjina iz 1992. godine;

2. Državne vlasti odbijaju izmijeniti zakone o izborima u parlamentima kojima bi se osigurala neposredna zastupljenost manjina, usprkos postojanju izrične ustavne odredbe o tome (čl. 52. Povelje o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama): na inicijativu DSHV-a upućenu 2005. odgovoreno da je smanjenjem izbornoga cenzusa za manjinske stranke ispunjena obveza Srbije prema manjinama o njihovom neposrednom predstavljanju, što znači da se ne želi provesti ni odredbe članka 9. Sporazuma između Srbije i Crne Gore i Republike Hrvatske o zaštiti prava srpske i crnogorske manjine u Republici

Neriješeni slučajevi sknavljenja spomenika:
Đukićev križ kod Male Bosne

Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori, koje se odnose na osiguranje zastupljenosti nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima;

3. Izrična zakonska diskriminacija hrvatske manjine kao »nove« manjine (nastala je to tek nakon raspada bivše Jugoslavije) u odnosu na manjine koje su postojale i prije toga, tako što baš manjinski zakon garantira »starim« manjinama ostvarivanje stečenih manjinskih prava, ali se isti ranije dosegnuti stupanj manjinskih prava ne odnosi na »nove« manjine (čl. 8. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina) koja ista takva prava tek nastoje izboriti, iako je hrvatska manjina po brojnosti iznad ili jednake sa ostalim manjinama u Vojvodini (osim mađarske);

4. Potpuno razočaravajući prijedlozi u nama dostupnima nacrtima novog Ustava Republike Srbije kojima se reguliraju prava nacionalnih manjina, a što je naročito bitno da osiguranje zastupljenosti nacio-

nalnih manjina u predstavničkim tijelima bude ustavna kategorija;

5. Smatramo neodrživim jedan od prijedloga što ga sadrži nacrt zakona o nacionalnom savjetu nacionalne manjine, a koji se odnosi na izbor članova nacionalnog vijeća, gdje se propisuje poseban birački spisak nacionalne manjine, a da se neposredni izbori za članove nacionalnog savjeta raspisuje ako u poseban birački spisak bude upisano najmanje 60 posto pripadnika nacionalne manjine sa biračkim pravom, prema posljednjem popisu stanovništva, a uvjet je za upis u poseban birački spisak nacionalne manjine je ovjereni potpis pripadnika nacionalne manjine kod suda.

6. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini će o naprijed iznesenim stajalištima, radi ostvarivanja svojih prava hrvatske nacionalne manjine, obavijestiti nadležne domaće i međunarodne organizacije, osobito Vijeće Europe, Europski parlament, Visoki povjerenik za nacionalne manjine itd. ■

Proslava 250. obljetnice doseljavanja veće skupine Bunjevaca u Bačku – 1686. -1936. (3.)

Narastajući uspjesi hrvatske akcije

Vojna obavještajna služba iz Subotice poslala je 1934. izvještaj šefu te službe u Beogradu, u kojemu se osim nabiranja uspjeha u »hrvatskoj akciji«, gdje se apostrofiraju i »skoro sva bunjevačka univerzitetska mladež, koja se školuje u Zagrebu«, Hrvatski dom u Subotici, Bunjevačka matica, mladi bunjevački književni naraštaj na čelu s Petrom Pekićem, biskup Budanović i bivši gradonačelnik Stipić

Piše: Stevan Mačković

Bunjevci su u međuratnom razdoblju imali iznimno malen broj visokoškoloovanih predstavnika – intelektualaca. Tako njihova zastupljenost u ukupnom broju subotičkih odvjetnika, liječnika, inženjera, arhitekata, veterinaru, nije bila veća od 10 posto. Po podacima za 1927., od 74 odvjetnika, Bunjevaca je bilo samo 6. Slično je stanje bilo i u liječničkom staležu, od 74 liječnika, bilo ih je 7.¹⁰ Bunjevačka je mladež između dvaju ratova visoko obrazovanje mahom stjecala na zagrebačkom sveučilištu.

Tisak je imao iznimno važnu ulogu u podizanju kulture i obavješćivanju. Među bačkim bunjevačkim Hrvatima nekoliko listova zauzimalo je istaknuto mjesto. Jedan od najznačajnijih bio je Neven. Od 1884. do 1941, Neven je bio okosnica nacionalnoproporodne svijesti među bunjevačkim listovima. Hrvatske novine pokrenuo je Blaško Rajić 1920. U tom pravcu pisale su i Istina (1922. -23.), Borba (1923. -26.), Sloga (1932.), Naše slovo (1934. -40.), Bunjevačko-šokačka vila (1935.) i Bunjevačko žackalo (1940.). Posebno mjesto zauzimale su časopisi Subotička Danica. Bunjevačko-šokački kalendar i Klasje naših ravni.

UDRUGE S HRVATSKIM PRIDJEVOM: Komentari u lokalnim listovima posvećivali su mnogo prostora bunjevačkom pitanju. I na tom polju jasno se očituje prelamanje i sučeljavanje dvaju suprotstavljenih pozicija. Primjer za to je članak iz Subotičkog glasnika (27. ožujka 1927. str. 1), pod naslovom »Iz zagorske torbe«. U njemu stoji: »Mi smo stalno tvrdili da Hrvata u Subotici nema, izuzev onih koji su se posle Ujedinjenja i Oslobođenja doselili u naš beli grad.« Na suprotnoj strani stoji npr. jedan od najkarakterističnijih tekstova, objavljen 17. travnja 1928. u listu Neven, koji su neki protivnici nazivali »zvaničnim organom Hrvatsko frankovačko bunjevačke nacije«. Pod naslovom »Iskrena reč« piše: »I jedni i drugi zaboravljaju i ne priznaju, da su Bunjevci i Šokci kao vojvođanski Hrvati isto tako jaki oslonac naše državne ideje, naročito pak u sjeverozapadnim dijelovima današnje teritorije Vojvodine, kao što su to i Srbi. Za njih ipak vojvođanski Hrvati uopće ne postoje; o njima se neće da vodi računa. Njih oko 200.000 duša jednostavno »nema« u Vojvodini. I dalje nastavlja »... za jedne i druge vrijedi političko

načelo, da se Bunjevci i Šokci ne smiju nazivati ni osjećati Hrvatima, jer po Bogu brate, ta oni su Srbi«. Istaknuto je i očekivanje da će Vojvodina biti isto toliko hrvatska koliko i srpska, i unatoč tomu što je uočeno da vladajući krugovi iz Beograda i njihovi eksponenti na terenu često imaju bliže veze s vojvođanskim neslavenima nego s tamošnjim Hrvatima.

U mnoštvu subotičkih udruga i društava postojala je mnogobrojna skupina onih koji su u svom imenu nosili pridjev hrvatski. Takvo je bilo Hrvatsko prosvjetno društvo »Neven« sa svojom sekcijom – Hrvatskim pjevačkim društvom »Neven«, Hrvatski katolički orao,¹¹ Hrvatska katolička orlica, Udruženje hrvatskih sveučilištaraca »Antunović«,¹² Hrvatsko seljačko prosvjetno društvo – Seljačka sloga, Crkvena organizacija »Križari«,¹³ Hrvatski prosvjetni dom,¹⁴ Hrvatska kulturna zajednica (predsjednik joj je bio Blaško Rajić).

Živi društveni život bačkih Hrvata:
Sombor između dva svjetska rata

STOŽER OKUPLJANJA: Osim nabrojanih, na okupljanju Bunjevaca Hrvata radila su i društva Pučki krug, Bunjevačko omladinsko društvo, Pučka kasina, Dobrotvorna zajednica Bunjevaca, Bunjevačka prosvjetna Matica (osnovana 1925), Bunjevačko momačko kolo, Katoličko divojačko društvo, Nogometni klub Bačka,¹⁵ Matica subotička (osnovana 1933.).¹⁶ U međuratnom razdoblju, do 1936., u gradu je bilo nekoliko velikih javnih manifestacija kojima su se obilježavali razni povodi važni za Bunjevce Hrvate. Takva je bila proslava tisućite godišnjice hrvatskog kraljevstva, 4. listopada 1925., kada je postavljena i spomen-ploča,¹⁷ akademija posvećena *Zrinskom* i *Frankopanu*, zatim akcija za podizanje spomenika *Anti Evetoviću* *Mirosljubu* i *Ivanu Antunoviću* 1931.¹⁸ U 1935. godini (28. rujna do 5. listopada) u Subotičkoj matici održana je »Smotra

bunjevačke prošlosti«, kojoj je pokrovitelj bio biskup *Budanović*.¹⁹ To je bio prvi korak u realizaciji ideje o potrebi formiranja Hrvatskog narodnog muzeja, koja ipak nije uspjela biti ostvarena.

Stožer okupljanja Bunjevaca Hrvata na kulturnom polju, Pjevačko društvo »Neven«, gostovalo je 1933. u Bosni i Hercegovini, posjetilo i izvorište rijeke Bune, Sarajevo, Mostar, Split, Zagreb. To putovanje imalo je znatnog odjeka u Subotici a i u sredinama koje su posjetili. Povodom toga izdana je i knjižica Spomenica pohađa Bunjevaca u svoju staru postojbinu, Subotica, 1934.

PANIKA OBAVJEŠTAJACA: Vojna obavještajna služba iz Subotice poslala je 1934. izvještaj šefu te službe u Beogradu, u kojem ocrtava »narastajuće uspehe hrvatske akcije među Bunjevcima«.²⁰ U nje mu se među ostalim navodi »Da je katoličko sveštenstvo u Subotici, Bajmoku, Somboru, sa biskupom na čelu, potpuno hrvatski orijentisano i stavilo se potpuno u službu širenja hrvatske ideologije među Bunjevcima.« Osim nabiranja uspjeha u toj »hrvatskoj akciji«, gdje se apostrofiraju i »skoro sva bunjevačka univerzitetska mladež, koja se školuje u Zagrebu, gde oni postaju hrvatski šovinisti i prenose ta shvaćanja, sa uspehom u bunjevačke mase«, Hrvatski dom u Subotici, Bunjevačka matica, mladi bunjevački književni naraštaj na čelu s *Petrom Pekićem*, koji je napisao povijest Bunjevaca-Hrvata, koja je zabranjena jer »širi plemenski separatizam«, biskup Budanović i bivši gradonačelnik *Stipić*, pada u oči da, kako se to vidi iz zaključka izvještaja, najveću odgovornost za takvo stanje pripisuju doseljenim Hrvatima. »Uspehi tog svake pažnje vrednog rada nekolice Hrvata, za ovih 15 godina u Subotici, Žedniku, Bajmoku, Tavankutu, Somboru, itd. su danas ti, da je sva bunjevačka inteligencija i najmanje 80 posto bunjevačkog naroda potpuno hrvatski i strogo katolički, ne samo orijentisana, nego i oduševljeno zadahnuta. Na severu naše države, gde je pre 15 godina bilo samo nekoliko ljudi Bunjevaca, koji su se osećali Hrvatima, mi imamo danas 100.000 novih Hrvata, što je sve posledica upornog, sitnog, sistematskog, marljivog i neobično predanog rada nekih 20-30 hrvatskih intelektualaca, koji su se ovamo doselili, te prema tome bili samo presađeni.« To je ujedno i najbolja pohvala dalekovidnosti i

uspješnosti poteza koji je potkraj 1918. i 1919. načinjen iz Zagreba, kada je *Stjepan Radić* uputio niz mladih ljudi, uglavnom slobodnih zvanja, u Bačku, gdje su se zdušno uključili u društveni rad bačkih Hrvata u Subotici, Somboru i drugim naseljima.²¹

IZBORI: Subotički Bunjevci-Hrvati u razdoblju Monarhije nisu bili politički organizirani u obliku posebne stranke. Pripadali su raznim mađarskim, čak i šovinističkim strankama.²²

Tek nakon ulaska u južnoslavensku državnu zajednicu doći će do formiranja nekoliko političkih opcija, odnosno strana - ka koje su zastupale interese Bunjevaca-Hrvata. Rezultati koje su postizale na izborima svjedoče i o narastanju i usmjeravanju političkog raspoloženja bačkih Hrvata u jasnom opozicijskom smjeru, koji se po - kreće i kreira iz Zagreba, a koji će se naj - jasnije izraziti na izborima 5. svibnja 1935. Tako na izborima za Konstituantu, 28. studenoga 1920., sudjeluju Bunje - vačko-šokačka stranka (BŠS), koju vodi Blaško Rajić i Hrvatska pučka stranka (HPS). Osvojile su 25, odnosno 6 posto glasova izišlih birača u subotičkom okru - gu. Sličan rezultat te stranke ostvaruju i na parlamentarnim izborima 1923.

Na parlamentarnim izborima 1925. dola - zi do pregrupiranja, stvara se nova poli - tička grupacija – Vojvodanska pučka stran - ka (VPS), u čije se ime kandidira Blaško Rajić. Istupajući odvojeno, VPS i BŠS svojim lošim izbornim rezultatima samo su pogoršali položaj Bunjevaca Hrvata. Zbog toga u idućem razdoblju nije opstala VPS, a BŠS 1926. pristupa HSS-u Stjepana Ra - dića.

Na izborima 1927., od 32.911 upisanih birača u Subotici, na 45 glasačkih mjesta, glasovalo je 16.808, od toga je HSS osvo - jio 3265, a pobijedila je koalicija Radikal - ne i Mađarske stranke s 5158 glasova.

Godina 1928. obilježena je krvoprolićem u Narodnoj skupštini. Odbornici HSS-a u gradskom proširenom Senatu, reagirajući na ta ubojstva, iznose sljedeće: »Mi odbor - nici HSS u čije ime ovo podnosimo, mora - mo konstatovati da u našoj naciji ima još uvijek ljudi koji ispovedaju izopačena načela, misle da će na ovaj način zastrašiti borbe za ravnopravnost zajamčenu Usta - vom našim.«²³

Izbore 1931. karakterizira samo jedna, vladina zemaljska lista, a njezin je nositelj u Subotici bio *Mirko Ivković Ivandekić*, koji je dobio 11.147 glasova od 18.416 izišlih glasača. Ukupno je bio upisan 28.861 glasač.

USPJESI: Jedan od najvećih uspjeha na razini cijele zemlje, unatoč raznim pritisci - ma, pa i falsificiranjima, oporba – koalici - ja pod imenom Udružena opozicija (UO), ostvaruje 1935. Premda joj taj rezultat nije omogućivao dolazak na vlast, režim je bio ozbiljno uzdrman i prisiljen započeti s pri - lagodavanjima, koja će u krajnjoj instanci dovesti i do korigiranja kuta gledanja na poticaje iz Zagreba. U subotičkoj izbornoj

jedinici, gdje je bilo 32.475 upisanih bi - rača, glasovalo je njih 17.941. Za listu *dr. Mačeka*, čiji je nositelj bio *Josip Vuković-Đido* bilo je 9818 glasova ili 54,72 posto, pa je on i izabran za narodnog zastupnika. Protukandidat *dr. Mirko Ivković Ivandekić*

Duhovno središte bačkih Hrvata: Subotica

dobio je 2019 (11,25 posto) a lista *Dimitri - ja Ljotića*, čiji je kandidat bio *Franjo Pol - jaković*, samo 0,32 posto. Glasovanje je bilo javno, pa je gradonačelnik zahtijevao da djelovode biračkih popisa dostave popis za koga su glasovali pojedini birači.²⁴

Zanimljivo je da je na razini gradskih vlasti, od 12 gradonačelnika u razdoblju 1918.-41., bilo čak 9 Bunjevaca.²⁵ Ali u stvorenom političkom okružju, kada se do položaja u tijelima gradske vlasti dolazilo

imenovanjem, svi su oni morali prvo zado - voljiti kriterije beogradskih vlastodržaca, a ne birača, domaćeg stanovništva.

(Imenovanjima su postavljani grado - načelnici kao i članovi gradskoga pred - stavničkog tijela.) Dobar primjer za to je *Ivan Ivković Ivandekić*, prije starješina Hr - vatskog sokola i član HSS-a, koji je, da bi dospio na položaj prvog čovjeka grada, morao pristupiti režimskim strankama, Ju - goslavenskoj nacionalnoj stranci i zatim Jugoslavenskoj radikalnoj zajednici. On je obnašao dužnost gradonačelnika 1933. - 34., odnosno predsjednika općine 1934. - 38.

Od javnih zbivanja u Subotici 1936. tre - ba još istaknuti da je u mjesecu lipnju, na - kon velikih priprema i izgradnje novog sta - diona, održana velika panslavenska i jugo - slavenska manifestacija – IV. pokrajinski sokolski slet, s mnoštvom gostiju, među ostalima i Milanom Stojadinovićem, pred - sjednikom Ministarskog savjeta. U tom sklopu priređena je i izložba starina »Jugo - slovanska Subotica« pravoslavnog popa *Marka Protića*. Bunjevci Hrvati nisu bili masovnije uključeni u nju.

Oni su se okupljali i djelovali u okvirima svojih društava, od kojih su u tom razdo - blju najaktivniji bili Hrvatski prosvjetni dom i Subotička matica.

Nastavit će se

¹⁰ Kosta Petrović, Subotica i kupalište Palić, Subotica, 1927, str. 63-69.

¹¹ Na prijedlog Blaška Rajića, 1929. dobili su 2500 dinara za sudjelovanje na velikom sletu u Pragu. HAS, F: 47. X 72/1929.

¹² HAS, F: 47. gr. 2004/1925. U predmetu HAS, F: 47. Gr. 368/1926 nalazi se izvještaj o toj or - ganizaciji, u kojem se ističe da su njegovi članovi »politički agilni bunjevački Hrvati«

¹³ HAS, F: 47. 682/1930.

¹⁴ Imao je sjedište u Harambašićevoj 4, osnovan je 1926. godine, a pravila su mu odobrena 1929. HAS, F: 47. IV 4033/1934. U 1933. imao je 111 članova i održao 10 priredbi. HAS, F: 47. IV 3163/1933. Taj predmet je izvještaj o radu društava, s osnovnim podacima o broju članova i ak - tivnostima.

¹⁵ Izvještaj o radu društava i organizacija u 1933. godini. HAS, F: 47. IV 3163/1933.

¹⁶ To društvo osnovano je na poticaj Crkve, odnosno »Humano prosvjetnog odbora katoličkih crkvenih općina«. Kupilo je objekt u kojem je do tada radila Bunjevačka Matica (BPM), koja će imati pravo zadržati jednu kancelariju u njemu, do isplate ugovorene cijene. Zanimljivost je da su se tako pod istim krovom našle dvije Matice, prva koju su još 1925. osnovali krugovi bli - ski vlastima, na čelu s Markom Jurićem, sa svrhom da okupi Bunjevce koji su dijelili njihova shvaćanja, i druga, koja je njegovala hrvatski kulturni profil. Prva Matica, nazivana od hrvat - skih subotičkih listova i »birtaška Matica u kojoj se priređuju samo partijske večere«, unatoč velikoj materijalnoj pomoći koju su joj davali organi vlasti, nije uspjela u svojoj nakani, njezi - ni rezultati su ostali na nekoliko muzičko-folklornih priredbi, dok je druga izrasla u pravi cen - tar okupljanja subotičkih Hrvata i usmjeravanja i pomaganja njihovih kulturnih dostignuća. BPM u 1933. nije imala ni jednu priredbu, a okupljala je 163 člana, dok je npr. Pučka kasina imala 416 članova, Katoličko divovačko društvo 601, itd. HAS, F: 47. IV 3163/1933.

¹⁷ Na zidu žandarmerijske komande, na Trgu kralja Tomislava postavljena je ploča s natpisom: »Spomen ploča prigodom 1000 godišnjice Hrvatskog Kraljevstva 925 — 1925. postaviše: Bu - njevački Hrvati«. HAS, F: 47. II 108/1925.

¹⁸ Predsjednik Odbora bio je Blaško Rajić. U predmetu HAS, F: 47. X 14/1931. nalazi se plan otkrivanja, s dvije fotografije. Autor spomenika bio je Ivan Meštrović. Vlasti su ipak uskratile dozvolu za podizanje, i on će biti postavljen tek 1936.

¹⁹ Klasje naših ravni, br. 2, Subotica, 1935.

²⁰ HAS, F: 176. 10. 339.

²¹ Ante Sekulić, Hrvati iz južnougarskih područja u godinama od 1918. do 1920, Pro historia croatica 1, Zbornik uz 70. godišnjicu života Dragutina Pavličevića, Zagreb, 2002, str. 311. Tu jezgru aktivista na planu širenja hrvatstva na ovim prostorima činili su: Mihovil Katanec, Ladi - slav Vlašić, Vinko Zganec, Stjepan Gabrić, Dragan Mrljak, Miroslav Mažgon i drugi.

²² Dr. Hrabak Bogumil, Stanovišta bunjevačkih političara o centralizmu, autonomiji i federali - zmu 1918-1929, Zbornik centra za društvena istraživanja Slavonije i Baranje, god. 21, br. 1, Sla - vonski Brod, 1984, str. 92.

²³ HAS, F: 47. I 151/1928.

²⁴ HAS, F: 47. St. pov. 4/1935.

²⁵ Stevan Mačković, Subotica i bunjevački gradonačelnici, Bunjevačke novine br. 4, 5, 6, 7, Su - botica, 1999.

Mr. Ljubica Ristovski, ravnateljica subotičkog Narodnog kazališta

Kazalište je kraljica svih umjetnosti

Kazalište je kulturno središte jednoga grada * Na proljeće bi trebala započeti rekonstrukcija kazališne zgrade * Na repertoar će se i dalje uvrštavati dramska djela hrvatskih autora *

Odlična suradnja s osječkim HNK * Odavno se nije pojavio »novi Matija Poljaković«

Intervju vodio: Zvonko Sarić

Narodno kazalište u Subotici ove godine obilježava dva vrijedna jubileja – 150 godina kazališne zgrade i 60 godina postojanja profesionalnog kazališta. Na čelu ove institucije posljednjih šest godina nalazi se magistrica teatrologije Ljubica Ristovski.

HR: U godini kada obilježavamo 150 godina kazališne zgrade i 60 godina postojanja profesionalnog kazališta, kako ocjenjujete značaj duge kazališne tradicije u mozaiku opće kulture u Subotici?

Zna se da su u Gramatikalnoj gimnaziji koju su otvorili franjevci 1747. godine, održavane u raznim prigodama i kazališne predstave i od tada je krenuo kazališni život u našem gradu, ali profesionalni ansambl dugo nije formiran, sve do 1945. godine i zato mi sada obilježavamo jubilej 60 godina od osnutka prvog profesionalnog kazališta u Subotici. Zgrada kazališta je izgrađena 1854. godine, nakon čega je stalno išla priča o tome kako bi ta zgrada trebala imati i svoj subotički kazališni profesionalni ansambl. U historijatu kazališta zabilježeni su razni pokušaji da se taj ansambl oformi, ali to se ipak nije uspjelo tijekom dugo godina, sve do 1945. godine, do kada su nastupale razne kazališne družine. U našim je uvjetima to ipak skupno duga kazališna tradicija, jer govorimo o 60 godina intenzivnog i neprekidnog profesionalnog kazališnog rada, a što to znači za opću kulturu grada, najbolje mogu prosuditi naši sugrađani. Moje tumačenje možda je pristrano, jer sam aktivni sudionik subotičkog kazališnog života. Mislim da je kazalište kao kulturna institucija kulturno središte jednoga grada, jer osim što okuplja publiku i promovira kulturne vrijednosti kazalište sublimira i više umjetnosti, kazalište je kraljica svih umjetnosti, a kakvo ćemo kazalište imati ovisi od toga koliko će se u to kazalište ulagati. Kazalište ne može funkcionirati bez dovoljno novaca, jer je pripremanje i izvođenje predstava jako skupo i ono zahtijeva puno ulaganja radi dobivanja kvalitetne produkcije koja će na kazališnim scenama proslaviti naš grad.

HR: Kako su obilježeni ovi značajni kazališni jubileji?

Prošle godine, bilo je točno 150 godina od kada je službeno otvorena naša kazališna zgrada. Tada se to zvalo kazališno, Talijino krilo, u sklopu izgrađenog hotela »Pesta«. Svečano otvorenje kazališta upriličeno je 16. prosinca 1854. godine, predstavom Josike Miklosa »Ket Barcsay«. Željeli smo obilježiti taj datum izlaskom jedne monografije, a u našoj kući razmišljali smo i o raznim programima kojim bi se obilježio jubilej. Htjeli smo raspisati natječaj za dramske pisce na tri jezika i napraviti promociju tih kazališnih tekstova, a htjeli smo organizirati i razna gostovanja kazališta koja su u ranija doba dolazila u Suboticu. Zna se primjerice za gostovanja kazališne družine iz Osijeka, dolazilo je Srpsko narodno pozorište iz Novog Sada, a gostovale su i putujuće kazališne družine iz Mađarske. Željeli smo do-

vesti te, sada već profesionalne ansamble, koji su u davna vremena gostovali u Subotici, što bi predstavljalo određenu simboliku. Na žalost, od tih planova, uspjelo se samo s tiskanjem monografije »150 godina kazališne zgrade«, koja je promovirana lipnja ove godine. Znajući da 2005. godina donosi drugi jubilej, a to je 60 godina od osnutka profesionalnog ansambla u Subotici, monografiju smo tako ustanovili da

Ravnateljica u vremenu jubileja

Ravnateljica subotičkog Narodnog kazališta mr. Ljubica Ristovski rođena je 1961. godine, osnovnu i srednju školu završila je u Subotici, a diplomirala je 1983. godine u Beogradu na fakultetu Dramskih umjetnosti-smjer kazališne produkcije. Na istom fakultetu magistrirala je 1998. godine iz oblasti teatrologije. Predsjednica je Zajednice profesionalnih kazališta Vojvodine od prije dvije godine, a među drugim nagradama, dobila je i nagradu »Nikola Peca Petrović« 2002. godine, za osobite uspjehe postignute na unapređenju kazališnog života. Ravnateljica je Narodnog kazališta u Subotici od 1999. godine, a kazalište je ove godine proslavilo dva značajna jubileja.

sadrži prikaz o 150 godina zgrade, a ujedno i o 60 godina, koliko subotički kazališni ansambl postoji i radi. Nakon toga obilježili smo dva značajna datuma: 28. listopada, kada je davne 1945. odigrana prva profesionalna predstava na hrvatskom jeziku u Hrvatskom narodnom kazalištu u Subotici, historijska drama *Mirka Bogovića* »Matija Gubec« u režiji *Branka Špoljara*, i 29. listopada, kada je odigrana prva profesionalna predstava na mađarskom jeziku u izvedbi ansambla Magyar Népszínház-a, a bio je to komad »Boszorkánytánc« u režiji *Lászla Patakija*. Tako smo 25. listopada otvorili izložbu koja je za temu imala prvu kazališnu sezonu, a u okviru obilježavanja tih datuma predstavljene su i knjige *Grozdan Šarčević* o kostimografkinji *Ani Atanacković*, »55. susreta festivala kazališta Vojvodine« *Dejana Penčića Poljan*skog, knjiga *Zoltána Barácsi*usa o mađarskim redateljima u Vojvodini te Povijesni prikaz posljednjeg desetljeća Narodnog kazališta *Rozalije Boros Brestyánski*, dok je 28. listopada izveden komad *Filipa*

Šovagovića »Ptičice«, koji je režirao Robert Raponja, a koja je na našem redovnom repertoaru. Sve je urađeno s minimalnim finansijskim sredstvima.

HR: U kojoj je fazi rekonstrukcija kazališne zgrade?

Svi bismo voljeli da je proslava 150. godišnjice zgrade mogla proteći u obnovljenoj zgradi. Što se tiče rekonstrukcije, krajem prošle godine su ugovoreni glavni projekti koji su projektanti trebali uraditi, ali se to malo prolongiralo zbog određenih zakonskih odluka koje su trebale pristići iz Pokrajine i Republike. Zbog toga je taj posao praktički mogao otpočeti tek u veljači ove godine, što je značilo projektiranje svih tih planova koji su glavni projekti i kazalište je te projekte dobilo početkom srpnja. Po zakonu o građevini ti projekti moraju imati ocjenu vanjsko-tehničke kontrole koje je neovisno tijelo. Angažirali smo firmu »Energo-projekt« iz Beograda i oni su pregledali te projekte i dali svoje primjedbe i te primjedbe su prosljeđene projektantima i sada je na projektantima da sve te primjedbe ugrade u glavne projekte,

procedure koje zahtijevaju određeno vrijeme, što bi sve moglo biti definirano na proleće sljedeće godine, kada praktično i počinje građevinska sezona. Prvo će se trebati srušiti određeni dio zgrade, nakon čega će se ukopavati temelji, a izvođači će se trebati izboriti s podzemnim vodama koje su toliki niz godina ispod naše zgrade. Što se tiče financiranja rekonstrukcije zgrade, od ranije je dogovoren protokol koji je potpisan između Ministarstva kulture Republike Srbije, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu i Skupštine općine Subotica. Upravni odbor kazališta je pokrenuo inicijativu za potpisivanje višegodišnjeg ugovora o financiranju koji bi imao jaču notu, jer protokol je ipak samo pokazatelj dobre namjere, a ugovor ima obvezujuće klauzule. Prijedlog ugovora je sada na razmatranju u Pokrajini i Republici.

HR: Koji je put k osnivanju drame na hrvatskom jeziku u subotičkom Narodnom kazalištu?

Godine 1945. Narodna skupština AP Vojvodine donijela je odluku o osnutku Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici i

nakon čega će se dobiti pozitivna ocjena s čime će ti projekti postati validni. Sljedeće što treba učiniti prije pokretanja radova rušenja i izgradnje je raspisivanje tendera po zakonu o javnim nabavkama kako bi se izabrali izvođači radova. Znači postoje

Magyar Népszínház, a oba ansamble su 1951. godine ujedinjeni u Narodno pozorište-Népszínház i formirane su dvije drame – drama na srpsko-hrvatskom jeziku i drama na mađarskom jeziku, što je tako funkcioniralo sve do 1985. godine, dok ni

je došao za ravnatelja *Ljubiša Ristić* koji je ukinuo te dvije drame, jer je on napravio jednu jedinstvenu umjetničku jedinicu. Kada je 1995. godine Ristićev KPGT izašao iz ove naše zgrade, ponovo su formirane drame na srpskom, odnosno na mađar-

voljavati kulturne potrebe svojih građana, bilo da oni imaju 17 ili 77 godina i upravo zbog svega toga smo prošle godine krenuli s pripremanjem predstave »Ptičice« suvremenog hrvatskog autora Filipa Šovagovića, na repertoar ćemo i dalje uvrštavati

na je i drama na rumunjskom jeziku pri vršačkom kazalištu. Osnovni problem na-vedenih kazališta je u tome što su oni bili izvrsna amaterska kazališta, a prerastanjem u profesionalne ansamble došli su u situaciju da nemaju ni jednog školovanog glumca.

Primjerice, što se tiče slovačkog ansambla, znam da im povremeno dolazi i igra jedna profesionalna glumica iz Bratislave, ali ostali članovi ansambla su svi amateri. To se nastoji nadvladati i dogovoreno je s Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje i kulturu pokretanje tečaja koji će trajati dvije godine i s tim tečajem će se iškolovati i oformiti dva-tri glumca koji će igrati na rusinskom jeziku i dva-tri glumca koji će igrati na slovačkom jeziku. Problem kadrova inače nije u svezi s određenim nacionalnim manjinama, nego s onim što pojedinačni gradovi nude. Tako i naša drama na srpskom jeziku ima problema s kadrovima, jer jednostavno kada djeca završe kazališne akademije, njima je prioritet raditi u Novom Sadu ili Beogradu, gdje su bliže mogućnosti angažmana u filmskim ili televizijskim projektima i nisu raspoloženi dolaziti u sredine koje im to ne nude.

HR: Postoje li kontakti subotičke kazališne kuće i Hrvatskog nacionalnog vijeća u svezi formiranja drame na hrvatskom jeziku?

Postoji dobra komunikacija, a interes je obostran u svezi osnivanja drame na hrvatskom jeziku. Upravo kada je u Subotici boravio redatelj iz Pule Robert Raponja koji je režirao »Ptičice«, predlagala sam da se u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« napravi jedan razgovor sa zainteresiranom publikom i možda jedna mini-radionica s djecom koja su zainteresirana za kazalište. Na žalost, to se nije realiziralo, ali takvih inicijativa bit će i u buduću.

HR: Kako ocjenjujete suradnju s Hrvatskim narodnim kazalištem iz Osijeka?

Naše dvije kazališne kuće uspostavile su suradnju još u vrijeme kada naše dvije države nisu uspostavile službene kontakte. Razmjenjivali smo predstave, išli smo na gostovanja u Osijek, isto kao što su predstave HNK-a iz Osijeka igrane pred subotičkom publikom. Naša će se suradnja i dalje razvijati, a eto, za uspostavljanje suradnje između naših dviju kazališnih kuća nisu bili potrebni ministarski potpisi. Našu suradnju uspjeli smo dovesti na odličnu razinu, imamo po dva uzajamna gostovanja,

skom jeziku, s tim što je u startu bilo riječi o potrebi osnutka i drame na hrvatskom jeziku. U to vrijeme već se dvije trećine zgrade nije moglo koristiti za rad i jednostavno je s osnivačem dogovoreno da će se hrvatska drama formirati onoga trenutka kada budu postojali normalni uvjeti za rad, odnosno kada se zgrada bude rekonstruirala. U želji nadvladavanja te problematike, a s obzirom da sam rođena Subotičanka i da ovaj grad dobro poznajem, moje je mišljenje da jedna ovakva institucija repertoarskog tipa kakva je naša, mora zado-

dramska djela hrvatskih autora, što je početna osnova za stvaranje buduće drame na hrvatskom jeziku.

HR: Imaju li u Vojvodini još neke nacionalne manjine, osim mađarske, profesionalne ansamble?

Prošle godine smo u Zajednicu profesionalnih kazališta Vojvodine primili dva profesionalna kazališta nacionalnih manjina, to su slovačko kazalište koje je osnovano u Bačkom Petrovcu i rusinsko kazalište koje je osnovano u Ruskom Krsturu, a osnova-

ali naravno naša suradnja je vezana i s prozaičnom pričom oko financija. Kada bi raspolagali s više sredstava, mogli bi češće ugostiti Osječane, a i naša kuća bi češće mogla prikazivati predstave u Osijeku. Uz određena financijska sredstva moglo bi se pričati i o koprodukciji, što se i želi napraviti, ali za sada subotičko kazalište raspolaže s mnogo manje novca za jednu produkciju, nego što raspolaže osječko kazalište.

HR: Kakva će biti repertoarska koncepcija kazališne sezone 2005. -2006. u subotičkom Narodnom kazalištu?

Još me mogu govoriti o koncepciji, jer sam u ovoj kući zacrtala da nećemo praviti spiskove naših želja bez saznanja o realnoj mogućnosti realiziranja tih želja, dakle sve dok ne znamo naše financijske mogućnosti. O repertoarskoj koncepciji moći će se razgovarati tek koncem ili početkom sljedeće godine kada budemo imali definiranu financijsku sliku koja je nama najvažnija i od koje i krećemo u uklapanje naših želja prema mogućnostima. Ja sam za realno planiranje, nisam za planiranje radi planiranja. Od kada sam ravnateljica, naši planovi su vrlo realni i što se isplanira to se i realizira.

HR: Zanima li mlade Subotičane kazalište kao profesionalno opredjeljenje?

Što se tiče profesionalnih mogućnosti pri drami na srpskom jeziku, koliko ja znam, imamo samo jednog redatelja koji je završio kazališnu akademiju, a koji je Subotičanin i koji momentalno živi u našem gradu, a to je *Ninoslav Šćepanović*. On je svojevremeno radio u našem kazalištu, ali dvije-tri godine on više nije kod nas u angažmanu. Nisam čula da je netko od Subotičana upisao režiju, a na glumu se djeca sporadično upisuju. Dakle, subotičkih kadrova je malo, ne znam da itko od Subotičana studira scenografiju, kostimografiju ili dramaturgiju, a nitko ne studira ni kazališnu produkciju. Također je problem i nedostatak kazališnih kritičara. Dakle, svi ti kazališni smjerovi nisu baš atraktivni Subotičanima, više se izgleda teži zanimanjima koja će donijeti veću financijsku korist, a zna se da rad u kazalištu nikada nije, a ni ti će donijeti bilo kome nekakav financijski boljitak.

HR: Nalaze li djela mladih autora mjesto na repertoaru subotičkog kazališta?

Naša kuća je jedna od rijetkih koja svake godine odigra bar jedan komad mladog au-

tora, nekoga, tko je tek diplomirao dramaturgiju na kazališnoj akademiji. Moje kolege iz drugih kazališta vrlo rijetko riskiraju s postavljanjem komada mladih autora, jer je to zaista velik rizik te se radije ide na nekakva oprobana imena, na klasike, na suvremene klasike. Naša kuća međutim, pruža priliku i mladim, neafirmiranim autorima.

HR: Što mislite o dramskom djelu subotičkog autora Matije Poljakovića?

Odavno se nije pojavio »novi Matija Poljaković«. Nakon njega se nije pojavio ni jedan značajan subotički kazališni autor. Matija Poljaković je imao svoj opus. On je bio autor ove kuće, subotičko kazalište je igralo skoro sve njegove tekstove. Neki od

lišta na Susretima profesionalnih kazališta Vojvodine od samoga osnivanja, a najveće mi zadovoljstvo predstavlja sudjelovanje našeg kazališta na Festivalima profesionalnih kazališta Vojvodine. Festival je napravljen prije par godina kao kontinuitet Susreta, a ja sam jedan od kreatora tog festivala i mislim da je napravljen značajan pomak, jer je uvođenjem institucije selektora ukinuta varijanta po kojoj su sudjelovala sva profesionalna kazališta na Susretima, čime se dobilo na kvaliteti Festivala. Selektor bira šest najboljih predstava po njegovu mišljenju i te se predstave natječu u konkurenciji za nagrade. Peta je godina kako postoje selekcije, a subotički ansambli su svih tih godina bili u konkurenciji za nagrade. Naše predstave su spadale među

njegovih komada su bile kultne predstave. Njegovi komadi pričaju o problematici određenog vremena o kojoj je on tada pisao, a kada bi se sada neki od njegovih komada postavljao na scenu, morao bi se napraviti određeni otklon u vremenu, dakle postavljanjem problematike koja postoji u djelima Poljakovića u suvremeni kontekst.

HR: Koliko je uspješno subotičko kazalište na vojvođanskoj sceni?

Prilikom proslave naših jubileja, *Dejan Penčić Poljanski* je na promociji svoje knjige »55 susreta festivala kazališta Vojvodine« istaknuo da kada se saberu svi uspjesi i nagrade, ansambli subotičkog Narodnog kazališta su najviše nagrađivani na vojvođanskoj sceni. Meni je jako važna činjenica o sudjelovanju subotičkog kaza-

najbolje u Vojvodini i tome se posebno radujem.

HR: Jesu li predstave dobro posječene?

Posjećenost predstava pratimo i o tome imamo precizne podatke. Jako sam zadovoljna što smo uspjeli dostići razinu od 94 posto popunjenosti kapaciteta, što je san mnogim kazalištima. Godinu i nešto, malo je opao taj postotak na 85 posto, ali mi i dalje možemo biti zadovoljni. Tijekom svibnja anketirali smo našu publiku kako bi utvrdili tko su naši gledatelji, što vole gledati i što ih interesira u kazališnoj umjetnosti, zbog čega dolaze u kazalište i zbog čega neke predstave gledaju više puta. Subotičko Narodno kazalište brine o svojoj publici.

Informativni mediji u višenacionalnoj Vojvodini – etički kodeks novinara

Loše informirani građanin ne donosi dobre odluke

Svečano potpisivanje etičkog kodeksa novinara najavljeno za 18. studenoga u Novom Sadu *
Moć jest važna ali mora biti jasna, i toga svi mediji moraju biti svjesni, smatra pokrajinski tajnik
za informacije Milorad Đurić * Za studeni najavljeno pokretanje multietničke TV redakcije,
koja će producirati program i ponuditi ga TV postajama u Vojvodini
Uvodničari: Zoltán Bunyik i Milorad Đurić

Piše: Dragana Popov

U petak 28. listopada u Skupštini AP Vojvodine održan je seminar na temu »Razmatranje i usvajanje etičkog kodeksa novinara u kontekstu medijske slike u multinacionalnoj Vojvodini«. Seminar su organizirali Zavod za kulturu Vojvodine, u čije je ime nastupila ravnateljica Vesna Šijački, te MEMO 98 (nevladina organizacija osnovana uoči parlamentarnih izbora u Slovačkoj 1998. s ciljem da se osigura objektivno medijsko izvještavanje o izborima) iz Bratislave, kao institucija implementatora, a uz podršku fonda »Bratislava-Beograd«.

Pokrovitelji događaja bili su Izvršno vijeće AP Vojvodine i Vlada Republike Slovačke. O tome koliki je značaj etičkog kodeksa medija koji izvještavaju o pitanjima nacionalnih zajednica u Vojvodini i kolika je potreba za njegovim usvajanjem, svjedoči nazočnost na seminaru velikog broja urednika i novinara iz oko 40-tak redakcija. **MIRNI SUŽIVOT SVIH GRAĐANA:** Budući da je uloga medija u javnom životu da prenose neiskrivljenu, objektivnu i pravu sliku društvenih događaja javnosti, profesionalizam i etika urednika i novinara su od presudnog značaja za ispravno provođenje osnovne uloge medija, koji svojim utjecajem formiraju stav i mišljenje javnog mnijenja. Osobito je važno da se mediji pridržavaju etičkih mjerila u društvima koja su izrazito multietnička, kao što je slučaj s Vojvodinom. U razvijenim društvima, kažu upućeni, razvoj društva je jednim dijelom usmjeren k ostvarenju mirnog suživota svih građana, ostvarivanju i korištenju svih ljudskih prava, slobode govora, kako bi se marginalizirali ksenofobija i rasizam. Upravo su mediji ti koji mogu pomoći da se stvori atmosfera u kojoj su ksenofobija i rasizam marginalizirani.

Kako se navodi u prijedlogu etičkog kodeksa (kojeg su napisali aktivisti slovačke

nevladine organizacije MEMO 98 sukladno predodžbi koja vlada u Vojvodini) »jednostrano prezentiranje informacija ili izostavljanje bitnih pogleda smanjuje kvalitetu

posvećuje izvješćima na temu nacionalnih zajednica i da se vrlo rijetko govori s pozitivnim stavom, te da mediji malo pozornosti posvećuju takozvanim atraktivnim te-

Uvodničari: Zoltán Bunyik i Milorad Đurić

i razinu vijesti. Nepotpuna i neuravnotežena vijest o nekoj nacionalnoj zajednici nije samo netočna već i sugestivno djeluje prema gledatelju, nudi iskrivljen, jednostran i nejasan pogled na događaj ili problem što može dovesti do porasta nepovjerenja kod građana prema toj nacionalnoj zajednici«. Kako se navodi u Etičkom kodeksu, posljedice mogu biti raznorodne s negativnim predznakom kako za manjinsko tako i za većinsko stanovništvo.

MANJE SENZACIONALIZMA: Osnovne premise za prijedlog i usvajanje kodeksa ponašanja medija prilikom prezentiranja pitanja nacionalnih zajednica i etničkih skupina su, što je MEMO 98 zapazio, da se u medijima uopće malo prostora

mama kao što su pomoć državnih tijela prilikom rješavanja problema nacionalnih zajednica u školstvu, kulturi i slično, a da se mediji često povode senzacionalizmom vijesti, koja je nesustavna i slučajna. Pokraj toga, navodi se kako mediji u Vojvodini često koriste negativne naslove koji govore o nečemu čega u samoj vijesti i nema a da su pitanja novinara sugestivna i kao takva izazivaju negativni osjećaj kod korisnika.

MOĆ I SVIJEST: Kako je rekao pokrajinski tajnik za informiranje Milorad Đurić, danas se svi više bave tehničkim pitanjima, tko i kako će dobiti frekvenciju, te koliko će tome biti cijena, a zaboravljaju osnovno pitanje – kako će se mediji ponašati kada dobiju frekvenciju.

»Dakle, bit je u tome na koji će način mediji predstaviti informacije«, rekao je Đurić. »A to, kako se lako može, na ovaj ili onaj način, jedna vijest oblikovati zna-ju svi novinari – kao i kolika je moć i stoga kolika treba biti odgovornost medija. Moć jest važna ali mora biti jasna, i toga svi mediji moraju biti svjesni. Bez kvalitetnog i objektivnog informiranja nemamo informirane građane, a neinformirani građanin ne donosi dobre odluke u političkom smislu, a loše političke odluke se vraćaju društvu kao loš politički sustav«.

Kako bi se smanjila polarizacija društva te da bi mediji proveli svoju osnovnu ulogu, predloženim se kodeksom zahtijeva od novinara da poštuju etičku praksu profesije, objektivnost, redakcijsku neovisnost, bez podlijevanja unutarnjim ili vanjskim pritiscima, izbalansiranost i nepristranost prilikom prezentiranja vijesti na temu nacionalnih manjina, bez pozitivnog ili negativnog naglaska. Pokraj toga kodeks bi trebao obvezati medije da budu točni, objektivni i konkretni o pojedinim predstavnicima nacional-

nih manjina i etničkih skupina, kao i da izbjegavaju terminologiju koja vrijeđa i izaziva negativne asocijacije.

NISU DOVOLJNI SAMO ZAKONI: Iako postoje zakoni, međunarodni i domaći, koji reguliraju etičko ponašanje novinara i medija, Milorad Đurić smatra ka-

Uskoro višjezični TV program:
Pavel Urban i Vesna Šijački

ko, i pokraj toga što neki smatraju da pitanje etike u medijima treba da riješiti Zakon o informiranju, niti jedan zakon koji je donijela država ne rješava uvijek situaciju do kraja. »Uvijek postoji način da mediji izbjegnu ono što im ne odgovara. Zato smatram da ukoliko novinari sami predlože, prihvate i razumiju rukovati veoma moćnim instrumentom, tada je vjerojatnije da će se probuditi osjećaj odgovornosti kod novinara koji ga nemaju, a nadam se da ga većina ima. Ako pak novinari sami predlože i usvoje etički kodeks tada se dobiva posve druga dimenzija – nema osjećaja da je nešto natureno, nema potrebe izbjegavati ga, kao u slučaju sa zakonima koje država usvaja, već će ga, s obzirom da će razumjeti probleme, svaki novinar pokušati primijeniti«, objašnjava Đurić posljedice ovakvog načina donošenja pravila ponašanja u medijima.

Nakon više sati otvorene rasprave novinari su se usuglasili da treba uraditi nekoliko izmjena i najavili su svečano potpisivanje Etičkog kodeksa za 18. studenoga u Novom Sadu.

Uskoro TV program na srpskom, mađarskom i slovačkom jeziku

Multietnička redakcija – da saznate tko smo

Cilj ovoga projekta jest da se većinsko srpsko stanovništvo u Vojvodini bolje upozna s kulturom, običajima, poviješću te potrebama pripadnika manjinskih nacionalnih zajednica

Jedan od sedam potprojekata osnovnog projekta »Afirmacija multikultura – lizma i tolerancije u Vojvodini – mjere za jačanje međunacionalnog povjerenja kod mladih«, a kojeg je pokrenulo Izvršno vijeće APV, u čije ime je govorio pokrajinski tajnik za obrazovanje i kulturu *Zoltán Bunyik*. Potprojekt koji predmnijeva osnivanje multietničke redakcije naišao je na financijsku potporu Fonda »Beograd-Bratislava«, odnosno Republike Slovačke (koja je izdvojila oko 2,5 milijuna dinara za opremanje TV produkcije), a partnerske organizacije su slovačka nevladina organizacija MEMO 98 i Zavod za kulturu Vojvodine.

Kako je kaže koordinator multietničke redakcije, novinar i odgovorni urednik slovačke agencije SITA *Pavel Urban*, kroz TV produkciju redakcije, koja će biti pri Zavodu za kulturu Vojvodine, provodit će se etički kodeks. Naime, sukladno etičkim pitanjima i problemima medija u Vojvodini, redakcija, koja se sastoji od šest novinara (po dva iz redakcija na

srpskom, mađarskom i slovačkom jeziku) tjedno će producirati po dvije petnaestominutne emisije koje će biti ponuđene svim TV postajama u Vojvodini, na, kako kaže Urban, atraktivne i važne teme koje se tiču nacionalnih manjina.

»Za sada, s obzirom na financijska sredstva kojima raspoložemo, raspored novinara će biti takav, i dinamika produkciranja petnaestominutnih emisija od po tri priloga na teme školovanja nacionalnih manjina, primjerice zašto se upisuje malo đaka, kao što je slučaj s hrvatskom zajednicom. Mi ne želimo raspirivati konflikte, niti želimo izvještavati o dnevnim problemima, tipa »onaj istukao ovoga« ili o folklornim događajima kojima se bavi državna TV, već se hoćemo baviti problemima čitave zajednice«, naglašava Urban.

Po njegovim riječima, nije postojao nikakav precizan kriterij odabira novinara niti je ovaj broj konačan. Po potrebi, i kako se bude projekt razvijao, redakcija će se širiti. Zanimljivo je da će se emisi-

je snimati na srpskom jeziku, jer kako kaže Urban, to je način da većinskom stanovništvu približimo kulturu, običaje, navike i vrijednosti neke nacionalne zajednice.

»Cilj projekta je da se otkloni problem koji su europski promatrači animirali, a to je da većinsko stanovništvo ne zna dovoljno o kulturi, običajima, povijesti te potrebama pripadnika nacionalnih zajednica. Možda zbog toga nastaju problemi, a upravo je cilj da se većinskom narodu objasne specifičnosti nacionalnih zajednica s kojima žive, kako bi ih većinski narod bolje razumio«, kaže Pavel Urban.

Prije nekoliko tjedana članovi redakcije vratili su se iz petodnevnog radnog posjeta Bratislavi gdje su od kolega novinara učili kako se provodi etički kodeks u TV produkciji. Kako je najavljeno, prve emisije multietničke redakcije proizvest će se do kraja studenoga jer je oprema – dvije kamere, montažni stol i ostale tehničke sprave – još uvijek na našoj carini.

U organizaciji Koordinacije vijeća nacionalnih manjina Vukovarsko-srijemske županije

Pripreme za pokretanje multinacionalne televizije

U tijeku završna faza izrade projekta Multinacionalne televizije Vukovarsko-srijemske županije * Prema planu, nova bi regionalna televizija u Vukovaru osigurala medijski prostor srpskoj, mađarskoj, slovačkoj, bošnjačkoj, rusinskoj, ukrajinskoj, romskoj, albanskoj, te austrijsko-njemačkoj zajednici u toj regiji * Očekuje se i kvalitetna međuregionalna suradnja s televizijskim kućama u Vojvodini, Mađarskoj, te BiH * Realizacija ovoga projekta vrijednog oko milijun eura ovisi o financijskim sredstvima međunarodnih fondova

Piše: Dušica Dulić

Navodeći izjave zamjenika vukovarsko-srijemskog župana zaduženog za odnose s nacionalnim manjinama Jovana Ajdukovića, u prošlom smo broju najavili pripreme za formiranje Multinacionalne televizije u Vukovaru. U razgovoru za »Hrvatsku riječ«, Ajduković je potvrdio kako je u tijeku završna faza ko-

Jovan Ajduković

načne izrade ovog medijskog projekta, nakon čega će uslijediti apliciranje kod međunarodnih predpristupnih fondova radi osiguravanja neophodnih financijskih sredstava za ovaj projekt. Time je predviđeno pokretanje jedne regionalne televizije, koja bi, prema sadašnjem planu, osigurala medijski prostor srpskoj, mađarskoj, slovačkoj, bošnjačkoj, rusinskoj, ukrajinskoj, romskoj, albanskoj, te austrijsko-njemačkoj zajednici u toj regiji. Cjelodnevni programi bi za sve njih osigurali dovoljno prostora za obraćanje na jezicima svih tih zajednica, te za većinski, hrvatski narod. Ovaj medijski projekt je uključio i mogućnost uspostave te medijske kuće na razini međuregionalnog TV centra, kroz uspostavu redovite suradnje s pečuškom televizijom iz Mađarske, tuzlansko-zvor-

ničkom iz BiH, te TV Novi Sad iz Vojvodine.

REGIONALNI I NACIONALNI PROJEKT: Inicijativa za pokretanje Multinacionalne televizije u Vukovaru proizšla je iz Koordinacije vijeća nacionalnih manjina Vukovarsko-srijemske županije, koja je prva osnovana na razini Republike Hrvatske.

»Mislim da je Multinacionalna televizija Vukovarsko-srijemske županije puno više od jednog regionalnog projekta, tj. da se može reći kako je to projekt Jugoistočne Europe. Želimo uspostaviti i jednu blisku prekograničnu suradnju u području informiranja, na korist i većinskih, ali i manjinskih zajednica na ovim prostorima. Cilj nam je uključiti televizijske centre okolnih regija, te neke lokalne televizije iz šireg dijela Republike Hrvatske a sve s namjerom kvalitetnijeg praćenja događaja i razmjene medijskog materijala«, kaže o aktualnoj ideji zamjenik vukovarsko-srijemskog župana zadužen za odnose s nacionalnim manjinama i potpredsjednik Samostalne demokratske srpske stranke u Hrvatskoj Jovan Ajduković.

Ističe kako je prioritet osnovati jednu potpuno novu medijsku kuću, u kojoj bi se »objektivno izvještavalo o ukupnom stanju u zemlji i regiji, a zatim pokušalo navesti gledatelje na racionalno promišljanje o problemima regije«. Napominje i kako bi ovaj projekt mogao predstavljati jedan pozitivan iskorak i u pravcu osiguravanja sloboda, ravnopravnosti i očuvanja kulturnog naslijeđa nacionalnih manjina u Hrvatskoj.

Procjenjujući kako se u ostvarenju ovog projekta može računati na bezrezervnu potporu Republike Hrvatske, kojoj bi na

putu u Europsku uniju od interesa bilo pokretanje ovog multinacionalnog medijskog projekta, začetnici ove ideje očekuju od Hrvatske televizije da im dodjeli frekvenciju neophodnu za rad, te da ih domicilna država podrži pri apliciranju za financijska sredstva kod međunarodnih predpristupnih fondova.

»Hrvatska je na pragu Europske unije. Pomaganje ovoga projekta je od interesa kako ovoj zemlji, tako i manjinskim zajednicama, dakle obostrano dobro i obostrana korist. Došlo je vrijeme u kojemu nema mjesta demokratskim maskama, već je neophodno postati pravi i otvoreni demokrata. Mislim da svi u Hrvatskoj žele iskreno pristupiti ovome projektu. Srpska zajednica u Hrvatskoj podržava ulazak Hrvatske u Europsku uniju i smatra kako je tamo mjesto ne samo toj zemlji, već i zemljama u okruženju, a takav status bi u značajnoj mjeri potpomogao prevaziđanje prošlosti«, kaže o aktualnoj inicijativi Jovan Ajduković.

Nakon pokretanja projekta, inicijatori očekuju najkonkretniju potporu od lokal-

nih i regionalnih jedinica samouprave u toj regiji, budući da će najzastupljenija svaka - ko biti događanja baš iz toga područja.

VRIJEME PRIPREMA: Ono što se za sada sa sigurnošću zna, Multinacionalna televizija Vukovarsko-srijemske županije bila bi smještena u Srpskom kulturnom centru, u Vukovaru. Naime, riječ je o zgradi koju je Vlada Republike Hrvatske otpila za potrebe srpske zajednice u toj regiji, i koja se priprema za obnovu. Pripremljena je kompletna građevinska dokumentacija, te će se tako osigurati jedna višenamjenska zgrada, adekvatna i za potrebe nove medijske kuće.

Prema jednoj kalkulaciji, koja je obuhvaćala nabavku kompletne opreme za rad i edukaciju potencijalnih kadrova, za pripremu projekta bi trebalo oko dvije godine i oko milijun eura. No, sve se to, bude li dobre volje, može pokrenuti i puno ranije, uz manja sredstva.

»Ukoliko budemo racionalni u odnosu prema sredstvima, uz rigorozne kriterije EU, bit će dovoljno i manje novca. Svaki prvi korak bio bi šepav, ali to je razumlji-

vo. Prije svega, cilj je da manjine što skorije dobiju te programe. Poznato je kako smo kao manjine u Hrvatskoj malo ili nimalo zastupljeni na nacionalnoj televiziji, a i kad jesmo, najčešće je to onda kada se dogode neki incidenti. Ovaj projekt bi mogao to izmijeniti«, zaključuje Ajduković.

Multinacionalna televizija Vukovarsko-srijemske županije je tek radni naziv nove televizije predviđene u nedalekom susjedstvu. O pravom i konačnom nazivu se tek razmišlja. Zarad izbjegavanja bilo kakvih loših konotacija, za sada se kao najčešća mogućnost spominje ime – Dunav. Kako kažu inicijatori, to bi ime simboliziralo rijeku koja prolazi kroz cijelu regiju i okruženje, a istodobno ne bi nikoga opterećivalo. Ukoliko projekt bude završen do kraja godine, nacionalna televizija osigura neophodnu frekvenciju, a država potpomogne osiguravanje sredstava, nova bi televizija mogla zaživjeti i za godinu dana, budući da se na nju u manjinskim zajednicama Vukovarsko-srijemske županije s nestrpljenjem čeka.

Vukovar: U završnoj fazi je izrada projekta Multinacionalne televizije

Početak kraja dualističkog monopola

Startala tržišna utakmica

Dakle, na hrvatskom telekomunikacijskom prostoru sada postoje tri mobilne mreže * Predstavnici jedne tvrde da je njihova ukupna ponuda (T-Mobile) dva do tri puta bolja od drugih na tržištu, drugi pak tvrde da je (VIPnet) već dokazao kako ima najbolji omjer cijene i kvalitete, a treća mreža tvrdi da je jeftina i jednostavna za korištenje * Dok je jedna tvrtka nudila usluge bio je to monopol, kada se pojavila druga nije nastalo tržište već dogovor divova na nebu hrvatske mobilne telefonije * Ulazak treće mreže treba pozdraviti jer »bez trećega« nema ni dobroga kazališta ni valjane tržišne utakmice

Piše: Zdenko Samaržija

Sredinom listopada treća mobilna mreža ponudila je usluge široj hrvatskoj javnosti te solidnom reklamom skrenula pozornost. Mreža 095 nastoji, kako su njeni vlasnici najavili, znatno srezati cijene mobilnoga telefoniranja u Hrvatskoj. Držeći se slogana »jednostavno i jeftino« te temeljnoga principa »bez marketinških trikova« želi pojednostaviti uvjete mobilnoga telefoniranja. Švedsko-hrvatski konzorcij Tele2 čine, osim istoimene švedske tvrtke, i hrvatski investitori Privredna Banka Zagreb, Croatia osiguranje, Nexa Grupa, Konstruktor Inženjering, Dalekovođ, FIMA Holding, Jamnica, Institut građevinarstva Hrvatske te M SAN Grupa.

Tele2 je tvrtka koja u 25 zemalja opslužuje približno 30 milijuna korisnika. Osim mobilnom telefonijom, tvrtka Tele2 koja je osnovana 1993. godine, bavi se proizvodima i uslugama u fiksnoj telefoniji te osiguravanju pristupa internetu. Nositelji su prava na kabelsku televiziju. U 2004. godini imali su 4,8 milijardi eura prihoda te operativnu dobit od 700 milijuna eura.

SLIČNOSTI I RAZLIKE:

Mreža 095, kao uostalom i druge dvije mreže, imaju dvije osnovne usluge – obnavljanje računa putem bona (prepaid) i plaćanje pretplate (postpaid). Ono što razlikuje mrežu 095 od mreža 091 i

		VIPme. CALL	VIPme. SEND	Promotivni VIPme tarifni model
Pozivi unutar mreže VIP	ponedjeljak – petak	1,22 kn	1,22 kn	0,91 kn
	Vikendom	0,92 kn		
Pozivi prema drugim mrežama unutar Hrvatske	7 – 19 h	2,75 kn	3,36 kn	1,91 kn
	19 – 7 h		2,14 kn	
VIP. friends	0 – 24 h	0,49 kn	0,61 kn	0,49 kn
VIP. sms	ponedjeljak – petak	0,48 kn	0,40 kn	0,48 kn
	Vikendom		0,29 kn	
VIP. friends sms	0 – 24 h	-	0,29 kn	-

098 jest ista cijena telefoniranja u obje usluge; unutar mreže 095 cijena je 39 lipa po minuti, a za pozive izvan mreže cijena

je 1,39 kuna po minuti. SMS poruka košta 33 lipa. Usluge GPRS, WAP i MMS još nisu aktivirane. Mjesečna pretplata je 48 kuna, a cjelokupan se iznos pretplate koristiti za pozive i slanje poruka. Prepaid kartica košta 95 kuna, a njenom kupnjom na račun sjeda 145 kuna.

U drugih je operatera sustav pretplate zamršeniji, točnije vrlo zamršen. Cijene koštanja znatno se razlikuju i ovise o vrsti usluge (prepaid ili postpaid, to jest obnavljanjem računa putem bona ili plaćanjem pretplate), tarifnom modelu (i u mreži 091 i u mreži 098 postoji nekoliko tarifnih modela neovisno o tome obnavlja li se račun putem bona ili plaća pretplata), o tome jeste li privatni ili poslovni pretplatnik te o dobu dana kada se razgovori obavljaju. Pretplatnici ostvaruju pravo na niže cijene telefoniranja u ovisnosti o iznosu mjesečne preplate.

Tako, na primjer, u mreži 098 u prepaid usluzi postoje tri tarifna modela, Simpa Stil, Simpa Profil i Simpa Ekipa.

Simpa ti&ja je usluga koja omogućuje povoljnije razgovore sa sedam brojeva koji mogu biti brojevi iz T-Mobile HR GSM mreže i/ili međunarodni brojevi. Cijena minute razgovora prema Simpa ti&ja broju unutar T-Mobile HR GSM mreže stoji

	T – Mobile TARIFA SIMPA PROFIL VIP	TARIFA VIPme. Call	TELE 2 Jedinствена tarifa
Poziv unutar mreže	1,20 kn	1,22 kn	0,39 kn
Poziv prema drugoj mreži	2,75 kn	2,75 kn	1,39 kn
SMS poruka	0,43 kn	0,48 kn	0,33 kn
MMS poruka	2,99 kn	1,93 kn	Od početka 2006. godine. Cijena ?

61 lipu, dok je cijena prema međunarodnom Simpa ti&ja broju 50 posto niža od standardne cijene za pojedinu zonu.

Častilica je povlastica koja se ostvaruje odabirom modela Simpa Profil a kojom se za svaku minutu poziva primljenog iz fiksne mreže u Hrvatskoj i T-Mobile HR na račun dobiva 10 lipa.

U mreži 091 u prepaid usluzi postoje također tri tarifna modela, VIPme. CALL, VIPme. SEND i Promotivni VIPme tarifni model.

VIP. friends sms je usluga koju mogu koristiti oni koji odaberu broj svoga sms frienda.

VIP. friends 0 je usluga koju imaju svi korisnici mreže 091. Svatko ima pravo odabrati jedan broj s kojim je razgovor besplatan – aktivacija košta 9,91 kunu.

ODGOVOR VELIKIH: Premda u Tele2 tvrde da su njihove cijene poziva znatno jeftinije, glasnogovornici T-Mobilea i VIPneta tvrde kako te kompanije još nisu u trećem mobilnom operatoru prepoznale ozbiljnog tržišnog takmaca. I jedna i druga tvrtka neće odstupiti od svojih tarifnih modela jer su, kako tvrde, oni još uvijek najpovoljniji za njihove korisnike. Premda je cijena poziva u 095 mreži 39 lipa po minuti, broj korisnika te mreže je skroman pa će vlasnici tih kartica pozivati brojeve u drugim mrežama i tako za većinu razgovora plaćati 1,39 lipa po minuti razgovora. U

mreži 098 ističu kako čak 1.700 000 hrvatskih građana koristi pogodnosti i razgovara po cijeni već od 20 lipa po minuti. Mreža 091 diči Vipfriend brojem s kojim se razgovor bez obzira na duljinu ne naplaćuje (?!?) te ponudama za telefonira-

Favorit brojevi

Primamljivi su favorit brojevi, brojevi s kojima su razgovori (ili slanja SMS poruka) znatno jeftiniji ili čak besplatni. Međutim, nije zlato sve što sjaja – ako aktivirate na VIP-u uslugu VIP friend 0 kn SVAKI poziv bit će skuplji za 25 lipa, što je prešutjela marketinška služba VIP – a. Istina o toj usluzi nalazi se na stranici www.vipnet.hr. Dakako, valja prvo na toj stranici kliknuti opciju 0 kn / min. Na dnu te stranice valja kliknuti link Pravila gdje je piše »Navedena opcija podrazumijeva razgovore s VIP. friends brojem po 0 kn/min unutar postojećih VIPme tarifnih modela na način da se svi ostali pozivi i usluge naplaćuju prema VIPme tarifnom modelu u kojem se korisnik nalazi. Za uspostavljenе nacionalne pozive naplaćuje se Naknada za uspostavu poziva od 0,25 kn po pozivu – ne naplaćuje se za besplatne pozive (uključujući VIP. friends pozive) te pozive za usluge s dodatnom vrijednosti i usluge HT-a, HP-a i posebnih poslovnih korisnika.« Odista jasno i transparentno.

njem unutar tvrtke za istu cijenu, ako je O kuna po minuti cijena. Obje mreže nude niz drugih pogodnosti, a pretplatnike ugodno iznenađuju nevjerojatno niskim cijenama mobilnih aparata.

Dakle, na hrvatskom telekomunikacijskom prostoru sada postoje tri mobilne mreže. Predstavnici jedne tvrde da je njihova ukupna ponuda (T-Mobile) dva do tri puta bolja od drugih na tržištu, drugi pak tvrde da je (VIPnet) već dokazao kako ima najbolji omjer cijene i kvalitete, a treća mreža tvrdi da je jeftina i jednostavna za korištenje. Dok je jedna tvrtka nudila usluge bio je to monopol, kada se pojavila druga nije nastalo tržište već dogovor divova na nebu hrvatske mobilne telefonije. Ulažak treće mreže treba pozdraviti jer »bez trećega« nema ni dobroga kazališta ni valjane tržišne utakmice. ■

Tarifni model	Simpa Stil	Simpa Profil	Simpa Ekipa
Pozivi prema T-Mobile HR mreži			
od ponedjeljka do petka od 07 do 19 h	1,20 kn	1,20 kn	0,99 kn
od ponedjeljka do petka od 19 do 7 h te subotom, nedjeljom. I praznikom od 0 do 24 h	1,20 kn	1,20 kn	0,49 kn
Pozivi prema ostalim mobilnim mrežama u Hrvatskoj			
od ponedjeljka do petka od 7 do 19 h	3,16 kn	2,75 kn	2,75 kn
od ponedjeljka do petka od 19 do 7 h te subotom, nedjeljom. I praznikom od 0 do 24 h	2,06 kn	2,75 kn	2,75 kn
Pozivi prema fiksnim mrežama u Hrvatskoj			
od ponedjeljka do petka od 7 do 19 h	3,16 kn	0,99 kn	2,75 kn
od ponedjeljka do petka od 19 do 7 h te subotom, nedjeljom. I praznikom od 0 do 24 h	2,06 kn	0,49 kn	2,75 kn
Pozivi prema Simpa ti&ja brojevima			
unutar T-Mobile HR mreže	0,61 kn	0,61 kn	0,61 kn
prema međunarodnim Simpa ti&ja brojevima	50% popusta	50% popusta	50% popusta
SMS poruka	0,43 kn	0,43 kn	0,39 kn
SMS poruka poslana na Simpa ti&ja broj	0,31 kn	0,43 kn	0,39 kn
MMS poruka	2,99 kn	2,99 kn	2,99 kn

Svi

Molitva

Prvi studenoga posvećen je onima kojih više

Fotografije: Nada Sudarević

Svečano odjeveni u posjetu groblju

Cvijeće za najmilije

Uzimanje vođe

Zajedničko prisjećanje

Senčansko groblje

Cvijeće iz njezinog vrta

Sveti

nema, koji su nas napustili ove ili proteklih godina iza nas

Trenuci sjećanja

Od srca

Vruće kestenje kao dio običaja

Groblje na Paliću

Prilaz u Bajsko groblje

Uobičajena gužva u prometu

U organizaciji Udruženja za organsku hranu Teras

Održan Prvi međunarodni festival organskih proizvoda

Za najbolji bio proizvod godine proglašeno je Djevičansko bundevino ulje poduzeća »Suncokret« iz Hajdukova

Prvi međunarodni festival organskih proizvoda »Bio-fest« održan je krajem prošloga tjedna u Subotici, u organizaciji Udruženja za organsku hranu TERAS koje obilježava 15 godina postojanja.

Otvarajući festival koji se održavao na Otvorenom sveučilištu predsjednik subotičke Općine Géza Kucsera istaknuo je kako vrijeme tranzicije traži nove mogućnosti i kako je organska proizvodnja hrane šansa koja nas može uvesti u bolju budućnost.

Zamjenik pokrajinskog tajnika za poljoprivredu Slobodan Teofanov je rekao i kako je pokrajinska Vlada u proračunu za 2006. godinu predvidjela više od 100 milijuna dinara koji će, u suradnji sa TERASOM biti uloženi u edukaciju poljoprivrednih proizvođača.

Izdvojeno je i dodatnih 300 milijuna di-

nara za razvoj poljoprivrede u ruralnim mjestima kako bi se riješila nezaposlenost i potakla organska proizvodnja u selima.

Za najbolji bio proizvod godine proglašeno je Djevičansko bundevino ulje

poduzeća »Suncokret« iz Hajdukova koje je u vlasništvu Ivana Perčića. U okviru programa festivala održan je niz stručnih predavanja i savjetovanja, prodaja organskih proizvoda. ■

Iskustva iz susjedne Hrvatske

Ovogodišnji »Bio-fest« je bio ujedno i povod za susretanje sličnih udruga organske proizvodnje šire regije. Među gostima, bila je i osječka udruga »Biopa«, koja proizvodi, prerađuje i prodaje ekološke proizvode na području cijele Republike Hrvatske, a za tu djelatnost ima i ovlaštenja Ministarstva poljoprivrede i šumarstva Republike Hrvatske. Predstavnici »Biope«, Gabrijela Primožić i Stevan Radić, nazočili su programu ovogodišnjeg »Bio-festa« u Subotici. Prema njihovim riječima, u Hrvatskoj od oko 4.000 hektara obradive površine, oko 0,01 posto čine površine pod organskim proizvodnjom, a do 2010. planira se proširenje organske proizvodnje na 10 posto obradivih površina. No, kako kaže Stevan Radić, realna su očekivanja proširenje na oko 5 posto ukupne obradive površine u Hrvatskoj.

U Bačkim Vinogradima

Otvorena hladnjača kapaciteta 1.500 tona

U Bačkim Vinogradima kod Subotice 27. listopada otvorena je hladnjača kapaciteta 1.500 tona u kojoj će svoje proizvode skladištiti voćari iz šest okolnih mjesta, priopćilo je Ministarstvo poljoprivrede Srbije. U priopćenju se navodi kako je 28 voćara iz Malih Pijaca, Palića, Bačkih Vinograda, Hajdukova, Nose i Horgoša, udruženih u Zemljoradničku zadrugu »Prima«, sagradilo hladnjaču s kontroliranom

atmosferom u kojoj će skladištiti svoje proizvode do najpovoljnije prodaje i zajedničkog nastupa na tržištu. Voćari su izgradnju financirali pomoću kredita Hypo Alpe Adria banke, a 40 posto sredstva su dobili kroz mjere za unapređenje sela iz agrarnog proračuna Vlade Srbije. Otvaranju hladnjače prisustvavali su ministri poljoprivrede Srbije i Mađarske, Ivana Dulić-Marković i József Graf. ■

Sastanak predstavnika Izvršnog odbora HNV-a i vijećničke skupine »Subotica naš grad«

Iskoristimo sve naše potencijale

Vijećnička skupina »Subotica naš grad« podržat će u Skupštini Općine Subotica inicijativu da se upravljanje zgradom u kojoj se nalazi Zavičajna galerija dr. Vinka Perčića povjeri HNV-u * Potpora i za izdvajanje sredstava iz općinskog proračuna za formiranje kazališnih scena na hrvatskom jeziku * Promoviranje vrijednosti hrvatske zajednice treba biti na ravnopravnim osnovama s drugim manjinskim nacionalnim zajednicama u zemlji

Serija razgovora članova Izvršnog odbora HNV-a s dužnosnicima političkih stranaka i članovima vijećničkih skupina u skupštinama, nastavljena je u četvrtak 27. listopada, sastankom s predstavnicima vijećničke skupine »Subotica naš grad«. Bilo je riječi o načinu, mogućnostima i programima kojima vijećnici u Skupštini Općine Subotica mogu potvrditi političku skrb za hrvatsku nacionalnu manjinu.

Dogovoreno je da se razvije suradnja između HNV-a i vijećničke skupine »Subotica naš grad« u oblasti ostvarivanja prava i sloboda hrvatske nacionalne zajednice, a s ciljem da se angažiranjem vijećnika na razini lokalne samouprave podrže inicijative HNV-a, a to su: da se hrvatskoj zajednici ustupi na korištenje zgrada u kojoj se nalazi Galerija dr. Vinka Perčića u sklopu koje bi djelovale i druge hrvatske institucije kulture koje će se osnivati, kao i da se u Narodnom kazalištu i u Dječjem kazalištu osiguraju uvjeti za formiranje scena na hrvatskom jeziku.

Pokraj Laze Vojnića Hajduka, predsjednika IO HNV-a, na sastanku su bili nazočni članovi Izvršnog odbora Ivan Stipičić i Zvonimir Perušić, a vijećničku skupinu »Subotica naš grad« predstavljali su predsjednik vijećničke skupine Petar Balažević i vijećnik Slavko Parać.

STRUČNA I POLITIČKA PODRŠKA VIJEĆNIKA: Predstavljajući rad HNV-a u oblastima obrazovanja, informiranja, službene uporabe jezika i kulture o kojima prema zakonu ovo tijelo skrbi, Lazo Vojnić Hajduk je rekao:

»HNV traži podršku utjecajnih političkih stranaka koje imaju svoje predstavnike u skupštinama na različitim razinama u Srbiji. Stručnu i političku pomoć tražimo i od članova respektabilne vijećničke skupine »Subotica naš grad«, od onih vijećnika koji pripadaju hrvatskom narodu, a mogu i žele pomoći svome narodu. Kao vijećnici u Skupštini Općine Subotica oni mogu pomoći u ostvarivanju određenih prerogativa koji su važni za hrvatsku za-

jednicu, kao što je rješavanje prijenosa vlasništva Zavičajne galerije dr. Vinka Perčića na Hrvatsko nacionalno vijeće i izdvajanje sredstava iz općinskog proračuna za održavanje predstava na hrvatskom jeziku u Narodnom kazalištu i u Dječjem kazalištu, što bi trebalo voditi formiranju scena na hrvatskom jeziku, a HNV očekuje i potporu za osnivanje Nacionalnog muzeja i arhive«. Lazo Vojnić Hajduk je naglasio i inicijati-

»Možda se razlikujemo glede pitanja takozvane dnevne politike, ali glede promoviranja vrijednosti hrvatske zajednice trebaju se koristiti svi raspoloživi politički potencijali. Naša vijećnička skupina će bez dvojbe podržati inicijativu da se prenese vlasništvo zgrade Zavičajne galerije dr. Vinka Perčića na HNV, kao i da se izdvoje sredstava iz općinskog proračuna za formiranje scena na hrvatskom jeziku u subo-

Potpora za inicijative HNV-a: detalj sa sastanka

vu da se osnuje Savjet visokih dužnosnika, kao konzultativno tijelo HNV-a, koji će činiti članovi hrvatske zajednice koji pripadaju različitim kulturnim ili političkim organizacijama.

Član Izvršnog odbora HNV-a Zvonimir Perušić istaknuo je kako HNV obuhvaća cijelu hrvatsku zajednicu i da je potrebno angažirati sve one ljude koji mogu pomoći u cilju promoviranja vrijednosti hrvatske zajednice na ravnopravnim osnovama s drugim manjinskim nacionalnim zajednicama u zemlji, te da je s tim ciljem HNV i pokrenuo ovu seriju razgovora.

KORISTITI RASPOLOŽIVE POTENCIJALE: Zahvaljujući na pozivu i inicijativi za razgovor Petar Balažević, inače svojevremeno elektor na Elektorskoj skupštini hrvatske nacionalne manjine, rekao je kako biti Hrvatom ne znači i biti istog političkog opredjeljenja.

tičkom Narodnom i Dječjem kazalištu, jer mislim da o ovim pitanjima uopće ne bi trebalo biti spora«, kazao je Balažević, prihvaćajući buduće sudjelovanje članova vijećničke skupine »Subotica naš grad« u Savjetu visokih dužnosnika HNV-a.

Slavko Parać je iznio kako su interesi hrvatske zajednice, konkretno predloženi u razgovoru s članovima Izvršnog odbora HNV-a, realno rješivi na razini lokalne samouprave, te da će te inicijative biti podržane od vijećničke skupine »Subotica naš grad«. Parać je naglasio i kako je vijećnička skupina čiji je on član i ranije upozoravala na incidente upravljene spram hrvatske nacionalne zajednice koji su se događali u Subotici, kao i na malu minutažu programa na hrvatskom jeziku koji se emitira na Radio Subotici.

Z. Sarić

Dječje slavonsko sijelo

Slavonijo dok ti ime traje

Veličanstven ugođaj, djeca u narodnim nošnjama Slavonije i Baranje, roditelji na okupu

OSIJEK – Centar za predškolski odgoj i Dječji vrtić »Mak« u Osijeku deveti puta za redom organiziraju »Dječje slavonsko sijelo«, po ugledu na HKUD »Pajo Kolarčić« koje to uspješno radi već od četrdeset godina. Voditeljica *Vesna Batinić* i odgojiteljice pripremile su etno-izložbu a u prigodnome su programu stihovima *Miroslava Slavka Mađera* i *Ante Gardaša* sudjelovala djeca iz njihovoga i okolnih vrtića, brojne odgojiteljice te članovi HKUD »Osijek 1862«.

Što reći, veličanstven ugođaj, djeca u narodnim nošnjama Slavonije i Baranje, roditelji na okupu pa i župnik donjogradski, vlč. *Ivica Jurić*, koji je zajedno s djecom molio, pjevao i igrao i blagoslovio hranu, brojni novinari iz svih osječkih redakcija.

CIJELA SLAVONIJA U VRTIĆU: »Mi smo jedan od rijetkih europskih naroda koji ima ovako dugu tradiciju i prava bi šteta bila da takva tradicija zamre«, rekla je voditeljica vrtića *Vesna Batinić*. »Nastojimo je prenijeti na našu djecu, na najmlađe koji su trenutačno vrtićke dobi, a tu nam zdušno pomažu roditelji, grad i institucije. Nema nekakve jedinstvene slavonske nošnje, evo, ovo na meni je stara slavonska nošnja iz đakovačkog kraja i stara je stotinjak godina, na mojim je kolegicama šokačka nošnja ili stara baranjska nošnja, a naša su djeca u slavonskim, šokačkim, ba-

Djeca - rugalice - brojalice

ranjskim, posavskim i cvelferskim nošnjama, zavisno od kuda im roditelji, ili djedovi i bake potječu, ali sve je to slavonsko narodno ruho«.

»Već punih 9 godina zdušno radim na promicanju slavonskih narodnih običaja u ovom našem vrtiću i mislim da je ovo »Dječje slavonsko sijelo« dobilo svoj smisao i svoj sadržaj«, rekla je *Ljubica Farkaš*, odgojiteljica-mentor u vrtiću »Mak«.

»Ovu bogatu baštinu treba prenijeti na djecu, jer oni su ti koji moraju i trebaju baštiniti sve ovo što je ostalo od davnina, a ja moram priznati da nam tu mnogo pomažu roditelji, bake i djedovi, posebice kada su u pitanju nošnje, a mlađi roditelji, koji prvi puta dovode djecu u vrtić, ostaju zatečeni, i zadivljeni ovakvim aktivnostima.«

Vesna Filaković i *Dragica Vondrak* također su pridonijele ovoj aktivnosti a i same su u šokačkim narodnim nošnjama. »Ja sam rođena Osječanka ali uvijek rado oblačim ovu nošnju i primijetila sam da i djeca uživaju u tome«, kaže *Vesna*. »Njihovi se roditelji trude pribaviti narodno ruho iz kraja iz kojega i sami dolaze, pa danas imamo ovdje cijelu Slavoniju, i Posavinu i Cvelferiju, i Srijem i Baranju«, kaže gospođa *Vondrak* i hvali se kako je i na njoj prava šokačka nošnja.

»Draga djeco, moram prije svega zahvaliti vama i vašim roditeljima, jer ovo što danas vidim prelijepo je«, rekao je *Stjepan Sokol*, koji je manifestaciju pozdravio ispred Gradskog poglavarstva Osijeka. »Ovo što ste vi danas pokazali potvrda je trajnih vrijednosti Slavonije i pouzdani znak da se Slavonija ne treba bojati za svoju budućnost i svoju posebnost, jer kada i djeca drže do tradicijskih običaja i narodne baštine, onda to nikakva globalizacija ne

Mali Slavonci u kolu

može omalovažiti. Grad Osijek uvijek će podupirati ovakve aktivnosti, a evo već punih devet godina vaši odgojitelji i vaši roditelji nastoje očuvati ovu tradiciju, a vi djeca to jako dobro radite, i trebate nastaviti tako».

ŠTO KAŽU DJECA? A evo što kažu djeca. »Ja sam Matej a ovo na meni je baranjska narodna nošnja, a donijela ju mi je moja teta iz Topolja. Volim kada me mama obuče ovako i primijetio sam da me i djevojčice drukčije gledaju«. I Sara iz Osijeka odjevena je baranjsko narodno ruho. »Moja je baka iz Duboševice i voli kada obučem nošnju i kada zapjevam po šokački«. Petra je u šokačkoj nošnji iz okolice Đakova a Mislav je u nošnji iz Aljmaša koju mu je šila tetka Mira. »Baš volim obući ovu narodnu nošnju i nakriviti šešir, a ako me nećeš ništa više pitati, moram ići jer me već čekaju« kaže Mislav.

Veselju su pridonijeli i tamburaši

»Moja je baka iz Bizovca i ova je lijepa nošnja iz toga kraja«, kaže Mirela. »Volim kada dođem u Bizovac pa sjednem u sva-tovske zaprege i tako se provezem kroz se-lo. Obvezno idemo na Olimpijadu starih sportova u Brodance, a svi gledaju naša kola i konje«. I Anita je ponosna na svoju nošnju iz Brodske Posavine. »Moja je ma-ma iz Bebrine i voli kada ja obučem njeno ruho, kada je on bila djevojčica«.

Bilo je tu još narodnoga ruha iz Cvelfe-rije, Srijema, Podravine, Vinkovačkog, Vukovarskog i Županijskoga kraja, ali mo-gu vam reći da vrlo dobro pristaje dječaci-ma i djevojčicama koji su zdušno otpjeva-li »Vesela je Šokadija« i zaigrali uz »Sla-vonci smo i Hrvati pravi«, ali i dali sebi oduška uz brojalice i rugalice koje inače uče u svojim vrtićima.

Slavko Žebić

Predstavnici DSHV-a na seminaru FUEM-a u Njemačkoj

Proširenje EU – šanse i rizici za nacionalne manjine

Predstavnici Demo - kratskog saveza Hr-vata u Vojvodini *Ivan Budinčević* i *Dragan Hupko* sudjelovali su na IX. se-minaru slavenskih nacio-nalnih manjina Federali-stičke unije europskih ma-njina (FUEM) koja se održala od 20. do 23. listo-pada u Cottbusu, gradu u istočnom dijelu Njemačke. Seminar su organizirali FUEM i »Domowina« krovna organizacija Lužičkih Srba, koja ima za cilj očuvanje, razvoj i pro-midžbu kulture, jezika i tra-dicije Lužičkih Srba, zastu-pane njihovih interesa u

vlasti te njegovanje razumi-jevanja između ove nacio-nalne manjine i većinskog njemačkog stanovništva.

Na seminaru je bilo nazočno više od 40 sudio-nika iz Srbije i Crne Gore, Hrvatske, Austrije, Mađar-ske, Estonije, Litve, Polj-ske, Slovačke i Njemačke. Skup čija je tema bila proširenje EU – šanse i rizi-ci za nacionalne manjine su otvorili i nazočne pozdravi-lipredsjednik »Domowine« *Jan Nuck* te potpredsjedni-ca FUEM-a *Zlatka Gieler*.

Predstavnici DSHV-a, *Budinčević* i *Hupko*, su su-djelovali u radionici koja je

bila posvećena učenju i očuvanju jezika nacionalne manjine i školovanju na materinjem jeziku. Oni su se osvrnuli na probleme školovanja na hrvatskom jeziku u SiCG osobito u pogledu odaziva đaka i ro-ditelja glede upisa u prve razrede.

Sa potpredsjednicima FUEM-a dr. *Jurijem Bran-kačem* i *Zlatkom Gieler* po-tvrđeno je članstvo DSHV-a kao punopravnog člana te izražena obostrana želja za aktivnijem sudjelovanjem DSHV-a u aktivnostima FUEM-a.

J. D.

Dan škole »Matko Vuković«

SUBOTICA – Učenici, ro-ditelji i nastavno osoblje Osnovne škole »Matko Vu-ković« u Subotici svečano su obilježili Dan škole. U

programu su sudjelovali Tamburaški orkestri Folklorni ansambl Hrvat-skog kulturnog centra »Bu-njevačko kolo«, članovi

skupine »Iskon«, baletska skupina »Mladost« te škol-ski orkestar, a sve nazočne je pozdravila ravnateljica škole *Marija Crnković*.

Temeljem članka 20. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS«, broj 135/04) Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica – Trg slobode br. 1

O B A V J E Š T A V A

Predmet: Obavještenje o javnom uvidu, javnoj prezentaciji i javnoj raspravi Studije o procjeni utjecaja na životni okoliš. Obavještavamo Vas da je podnesen zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš za PROJEKT »Distributivna plinska mreža za mjesto Palić«, koja se planira za naseljeno mjesto Palić, shodno Aktu o urbanističkim uvjetima br. III-02-350-284-2005.

Uvid u Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš za PROJEKT »Distributivna plinska mreža za mjesto Palić«, može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Stare gradske kuće soba 227 u razdoblju od 04.11. do 24.11.2005. godine, u vremenu od 10 do 12 sati.

Javna rasprava i prezentacija Studije o procjeni utjecaja na životni okoliš za PROJEKT »Distributivna plinska mreža za mjesto Palić« bit će održana 25.11.2005. godine u 12 sati, u prostorijama Stara gradska kuća, II. kat, soba 228.

Na prezentaciju i javnu raspravu o predmetnoj studiji bit će pozvani nositelj projekta i izrađivač studije.

Kopost Tim iz Subotice

RASPISUJE

NATJEČAJ ZA KOMPOST MASKU

Tema: KOMPOSTIRANJE

Natječaj je namijenjen učenicima osnovnih škola u Subotici.

Sve maske koje budu odgovarale na zadanu temu sudjelovat će u maskenbalu.

Neophodno je pripremiti adekvatan nastup.

Tročlano povjerenstvo (u sastavu će biti glumac, grafički dizajner i član Kompost Tima) donijet će odluku koje maske svojim sadržajem najviše odgovaraju temi kompostiranje i koji autori dobivaju nagradu zbog kreativnosti i originalnosti.

Na prijavi obvezatno upisati ime i prezime autora maske, ime i prezime profesora, datum rođenja autora maske, naziv ustanove i kontakt telefon.

Posljednji rok za prijavu je 25.11.2005.

Adresa na koju ćete slati prijave je Subotica, A. Parčetića 6/20

U iščekivanju Vaših prijava, radosno Vas pozdravljamo.

Vaš Kompost Tim

NATJEČAJ ZA EKO – KARIKATURU

Tema: KOMPOSTIRANJE

Natječaj je namijenjen učenicima srednjih škola i studentima viših i visokih škola u Subotici.

Dozvoljeni format je A4, a tehnike rada su slobodne.

Svi pristigli radovi koji budu odgovarali na zadanu temu bit će izloženi.

Najboljih 12 karikatura naći će svoje mjesto na kompost-kalendaru 2006. godine.

Tročlano povjerenstvo (u sastavu će biti karikaturist, grafički dizajner i član Kompost Tima) donijet će odluku koje karikature svojim sadržajem najviše odgovaraju temi kompostiranje.

Na poledini rada obvezatno upisati ime i prezime autora, datum rođenja, naziv ustanove i kontakt telefon.

Posljednji rok za prijavu je 25.11.2005.

Adresa na koju ćete slati prijave je Subotica, A. Parčetića 6/20

U iščekivanju Vaših karikatura, radosno Vas pozdravljamo.

Vaš Kompost Tim

Svi Sveti u Sonti

Dan drugačiji od ostalih

SONTA – Kao i svake godine za blagdan Svih Svetih, u Sontu se slilo puno onih koji su nekad bili njezini žitelji, a danas su rasuti širom svijeta. Došli su običi mrtve, urediti grobove, došli su vidjeti se sa živima, s onima koji su ostali. Ove godine je bilo osobito svečano, pošto je na mjesnom groblju, na platou ispred renovirane kapele Srca Isusova svetu euharistiju služio subotički biskup, msgr. *Ivan Penzeš*, uz sasluženje sončanskog župnika, vlč. *Željka Augustinova*. Po prelijepom vremenu, svetoj misi je bio nazočan

veliki broj vjernika, među kojima je bilo puno onih koji su se tijekom ratnih devedesetih iselili u Republiku Hrvatsku. Groblje je odisalo posebnim mirom i spokojem. Pokošena trava, lijepo uređeni grobovi prepuni cvijeća i upaljene svijeće svjedočili su o danu koji je drugačiji od ostalih, o danu u kojem skoro niti jedan grob neće ostati neposjećen, neće ostati barem bez Očenaša.

Ivan Andrašić

Svi Sveti u Golubincima

Molitve za mrtve i susreti sa živima

GOLUBINCI – Nekoliko dana pred Svi Svete, vjerojatno kao na katoličkim grobljima svuda u svijetu, tako se i na golubinačkom katoličkom groblju sređuju grobovi rodbine i prijatelja da bi na sam blagdan bilo sve uredno i lijepo. Zajedničku molitvu za mrtve kod Križa na groblju predvodio je golubinački župnik velečasni

Darko Trbojević da bi potom blagoslovio svaki grob ponaosob. Pokraj molitvi, paljenja svijeća i prisjećanja na svoje najmilije, prigoda je to i za mnogobrojne susrete s nekadašnjim golubinčanima. Posljednjih petnaestak godina mnoge Golubinčane život i posebice rat odveli su na razne strane svijeta, ponajviše u Republiku Hrvat-

sku. Posljednjih, pak, nekoliko godina mnogi od njih su redovito na dan Svih Svetih na Golubinačkom groblju. Mnogima su grobovi ostali jedina veza sa zavičajem i rodnim krajem. Svijeće su gorjele duboko u noć a nama je ostalo razmišljanje o prolaznosti ovozemaljskoga života.

Ivan Radoš

U Srijemskoj Mitrovici

Proslavljen blagdan Svetog Dimitrija

SRIJEMSKA MITROVICA – U srijedu 26. listopada rimokatolički vjernici proslavili su blagdan Svetog Dimitrija. U Vikarijatu srijemskom, Biskupije đakovačke i srijemske u Srijemskoj Mitrovici bilo je osobito svečano. A kako i ne bi kada je u ovom srijemskom gradu na rijeci Savi, gradu koji je i ime dobio po svom đakonu i mučeniku Svetom Dimitriju, mučenički pogubljen uz ostale srijemske mučenike prije 1701. godine u progonima kršćana od cara Dioklecijana.

Sveti Dimitrije je i glavni zaštitnik starodrevne Srijemske biskupije, biskupije koja je kroz povijest više puta stradavala, a njeni vjernici bivali prognani iz svojih domova daleko od srijemske ravnice. Ali unatoč svim stradavanjima kroz cijelu svoju povijest, uz milost našeg nebeskog Oca a po zagovoru Svetog Dimitrija i drugih Srijemskih mučenika, ova se biskupija uspjela očuvati i danas skupa s Đakovačkim dijealom čini jednu biskupiju Đakovačku i Srijemsku.

BAZILIKA PREPUNA VJERNIKA: Proslava svetkovine Svetog Dimitrija, našeg nebeskog zaštitnika, u Srijemskoj Mitrovici je bila u 17 sati euharistijskim slavljem u konkatedrali-bazilici, koju je predvodio mons. *Marin Srakić*, dijecezan-ski biskup đakovački i srijemski. Uz biskupa Marina Srakića na misnom slavlju su

sudjelovala i oba pomoćna biskupa i to mons. *Đuro Gašparović*, pomoćni biskup i generalni vikar za Srijem, te mons. *Đuro Hranić*, pomoćni biskup u đakovačkom dijelu biskupije. Također, na misnom slavlju su uz preč. *Eduarda Španovića*, župnika u Srijemskoj Mitrovici i dekana Mitrovačkog dekanata, sudjelovali i mnogobrojni svećenici, njih preko 30, iz svih dijelova Biskupije đakovačke i srijemske a osobito iz Srijema, te svi grkokatolički svećenici iz Srijema, a nazočna su bila i dva pravoslavna svećenika iz Srijemske Mitrovice.

U baziliku prepunu vjernika biskupi, svećenici i ministranti su svečano ušli na glavni ulaz u maloj procesiji. Nakon što su ušli, na samom početku se svim nazočnima obratio preč. *Eduard Španović*, toplo pozdravivši biskupe, svećenike, nazočne uzvanike iz Hrvatskog veleposlanstva iz Beograda, predstavnike lokalnih vlasti i

sve nazočne vjernike, kojih je bilo iz svih krajeva Srijema. Ukratko se osvrnuo na veličanstvenu prošlogodišnju proslavu 1700 godina srijemskih mučenika na ovom istom mjestu. Potom se nazočnima obratio biskup, mons. *Marin Srakić*. Zahvalio se također svima koji su došli proslaviti ovaj veliki blagdan za Srijem i cijelu biskupiju, ali i cijelu našu crkvu. Dodao je da mu je ovo petnaesta godina kako dolazi u Srijem, u početku kao pomoćni biskup a poslije i kao dijecezan-ski biskup, te kako se svaki put kada dolazi u Srijem iskreno raduje susretu s vjernicima i braćom svećenicima, kako rimokatolicima tako isto i s našim katolicima istočnog obreda, točnije grkokatolicima, te istaknuo da ih uvijek gleda kao dio naše biskupije.

JACATI VJERU: Poslije ovih uvodnih riječi i obraćanja nazočnima, počelo je euharistijsko slavlje koje je predvodio biskup, mons. *Marin Srakić*. Prekrasnu propovijed je održao mons. *Đuro Hranić*, pomoćni biskup, pojasnivši što naš nebeski Otac misli kad kaže, »Kom su miliji njegovi bližnji od mene, nije mene dostojan«. Svi nazočni vjernici su aktivno sudjelovali tijekom cijele mise, a osobito su bili dobri članovi kora, koji su pokazali odličnu uvježbanost.

Na koncu misnog slavlja se nazočnima obratio mons. *Đuro Gašparović*, naš pomoćni biskup u Srijemu, zahvalivši se svima na nazočnosti, te zamolio sve koji su sudjelovali na ovom misnom slavlju da ponese božju milost, kojom su se svi nazočni obogatili, svojim domovima i da na taj način, na zagovor Sv. Dimitrija, ojačaju svoju vjeru u svojim obiteljima. Nakon završenog misnog slavlja u prostorijama HKC »Srijem« je organiziran mali domjenak, a za dobro raspoloženje su se pobrinuli članovi tamburaškog sastava HKC »Srijem«.

Igor Kušeta

U redu manjih bazilika

Crkva konkatedrala Svetog Dimitrija, đakona i mučenika, uvrštena je u red manjih bazilika 28. svibnja 1991.

Dekret kongregacije za bogoštovlje svečano je proglašen na blagdan Sv. Dimitrija 26. listopada 1996.

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Svetac, dakle,
nije čovjek čija
svetost je u
izvanjskom,
formalnom
moljenju.*

*Svecu je jedini
cilj učiniti
dobro čovjeku.*

*U tome je
naime Božja
slava, koja je
krajnji cilj
života jednog
sveta. Sveci
nas vole, oni
se za nas*

*brinu, oni nas
štite, oni nas
oslobađaju i
liječe, oni nas
zagovaraju i
uvijek su na
našoj strani.*

*Oni su naši
advokati.*

Dan sjećanja

Svi Sveti

Nalazimo se u tjednu kada smo proslavili svetkovinu Sviju Svetih. Dana kada smo se sjećali i sjećamo svojih pokojnika. Čudno je to da se blagdan Sviju Svetih tako usko povezuje sa spomen danom Vjernih mrtvih. Dvije velike stvarnosti: ljudi koji su živjeli prije nas i nalaze se u slavi – sveci, ljudi koji su živjeli prije nas i nalaze se u potrebi naše molitve za svoj pokoj – duše u čistilištu. Za ovaj blagdan nadahnjujem se jednim razmatranjem prof. Ivančića koje mi se vrlo sviđa jer pokazuje svetost svetosti života već kao života i ljudi koji su proslavljeni i zagovornici.

DAR ŽIVOTA: Čovjekov život je svetinja. Sve što čovjek treba i posjeduje, sadržano je u njegovu životu. Stoga je čovjek pozvan da svoj život čuva, da bude spreman za njega sve podnijeti, da ga ne uništi. Čovjekov život je i tajna. Ne možemo instrumentarijem znanosti spoznati što bi to bio život, jer život je zapravo »tko«, a ne što. Život, to si ti kao osoba. Život nam je nedokučiv, on izmiče našim mogućnostima da ga dohvatimo i njime raspoložemo. Svime čovjek raspolaze ali svojim životom ne. Život je, stoga, dragocjenost. On je tajna pred kojom se možemo pokloniti i koju smijemo doticati tek s ljubavlju, strahopoštovanjem, čistim srcem.

Život je dar onoga koji je svet. Bog je svet. To znači da je on apsolutno dobar, da je on jedini dostojan poštovanja, ljubavi i povjerenja. Njega ne može dotaknuti zlo, nikakva prljavština i mrak. Stoga je svaki grijeh, a to znači svaka banalnost, ružno izgovaranje njegovih imena, vrijeđanje i prijezir njegova veličanstva, izrugivanje njegove prisutnosti, i svako mračno i nedolično gledanje prema Bogu najodvratniji zločin. Jer, time ne vrijeđamo samo Boga nego uništavamo sebe. Dijelevši se od Boga, čovjekov život presahne poput rijeke koja je izgubila izvor. Čovjek, naime, nema života od sebe, nisu

mu ga ljudi dali, nije ga kupio svojim novcem niti radom svojih ruku. Život je dar od Boga. Stoga je Bog čovjeku najdragocjenije biće, vrhunska svetost, veličanstvo kojem se čovjek može samo poklonstvom diviti i radovati se što postoji. Čovjek postoji samo zato što postoji Bog, koji je svet.

SVETAC KAO MOST: Iz toga zaključujemo da je i svaki svetac prijatelj ljudi i čuvar života. Svetac ima strahopoštovanje pred nerođenim životom, djecu okuplja i izbavlja od ropstva, zlorabotreb, od nemoći, gladi i patnje. Svetac će se pobrinuti za odraslog čovjeka, on pomaže sirotinji, bolesniku briše suze, očajniku pokazuje nadu, onima koji su izgubili sigurno tlo pod nogama govori da postoji Bog, apsolutna egzistencija. Zemlja još nije propala u ništavilo, nije razorena atomskim bombama, ni biološkim zlorabotrebama, fundamentalizmima, sektama, zločinstvima i vlastitim grijesima, jer postoje sveci, koji druguju s Bogom i vole čovjeka. Svetac voli ljude i zato je svet. Budući da voli čovjeka, on neizmjerljivo treba Boga te tako postaje svet. Svetac je most između zemlje i neba. Njega molimo da pomogne, da od Boga donese ono što mi sami nismo sposobni donijeti, da nas čuva, da za nas postoi i moli, da nas pouči i da nas povede u radost. Svecu se tužimo na bolest, na nepravde u društvu i obitelji, njemu donosimo ranjenost i bolest djeteta, njega tražimo da nam posreduje kod Isusa, čiji je on prijatelj, jer je čuvao Isusovu riječ. »Vi ste prijatelji moji ako čuvate moju riječ« – kaže Isus. Svetac je bio maksimalno aktivan na zemlji, a sad na nebu nije prestao biti pomoćnik ljudi.

Svetac, dakle, nije čovjek čija svetost je u izvanjskom, formalnom moljenju. On moli da bi mogao biti human prema svakom čovjeku, da bi izdržao na fronti protiv zloće, krivica, duhovnih bolesti i svake bijede koja napada čovjeka. Svecu je jedini cilj učiniti

dobro čovjeku. U tome je naime Božja slava, koja je krajnji cilj života jednog sveca. Sveci nas vole, oni se za nas brinu, oni nas štite, oni nas oslobađaju i liječe, oni nas zagovaraju i uvijek su na našoj strani. Oni su naši advokati, oni su prijatelji, oni znaju kako treba živjeti i zašto se jedino isplati na ovoj zemlji stajati. Oni vole prirodu, oni nikad ne zagađuju ni ljude, ni prostor oko njih, ni naše vode. Sveci nas zovu da budemo jedni drugima dobri, da se pomirimo, da oprostimo. Sveci grade veličanstvene crkve, oni su umjetnici, oni se trude i čudesno imaju sredstava da pomognu baš svakome. Sveci su miljenici Božji i prijatelji ljudi.

Najljepše što nam se može u životu dogoditi jest uvrstiti se u redove svetaca. A svetac se postaje tako da postanemo prijatelji Božji. Božjim prijateljem se postaje da uzmemo Božje zapovijedi ozbiljno, da nam Božja riječ bude važna – ja od svega, da počnemo molitvom komunicirati s Bogom, da živimo mentalitetom kojim je živio Isus.

Katolička crkva od početka, od apostolskih vremena, štuje svece. Ona im je podizala spomenike i uvrštavala ih u kanon svoje liturgije. Vjernici su se od početka utjecali zagovoru svetaca, što svjedoče i grafitni natpisi na zidovima Konstantinove bazilike nad grobom sv. Petra na Vatikanskom brežuljku u Rimu. Svjesna da smo svi jedna nebeska i zemaljska Crkva, da smo udovi jednog Tijela Kristova, a to znači jedni drugima udovi, Crkva je tražila zagovor svetaca, odličnijih udova Kristova Tijela, da pomognu putujućoj Crkvi, siromasima i patnicima na zemlji. Tako mi zajedno postajemo suradnici i ljubitelji klanjajući se jedinom posredniku Isusu Kristu, i dolazeći njegovu Ocu u Duhu Svetome.

Tako, eto neka nam ovo razmišljanje u ovom tjednu sjećanja posluži kao poticaj i kao ispit sa vjesti i kao osvježenje dostojanstva čovjekove osobe koja je pozvana na svetost. ■

O salašaru (III. dio)

Salašari i zanatnici

Piše:
Alojzije Stantić

*Sonca (saonice) je salašar po snigu hasniro misto kola.
U tom sermaju najvažniji su sonici (podvoz koji se kliže po snigu),
koje su pravili iz jednog komada drača (bagrema)*

O d već naređani zanatnika salašaru su još katkad pomagali: bognar (kolar) je majstor od kojeg je salašar kupio nova kola, kad je uvećo domazluk el kad je posto sam svoj gazda. Kola je hasniro skoro svaki dan, kad je digod nosio čeljad el kaki teret, rad tog se na njima štogod satrlo (polomilo) el dotrajalo. Najčešće je prominio popucane dračove (bagremove) špice (žbice) i naplotke (dio točka u koji ulazi špica), a katkad i glavčinu točka od brista; od jasena karve: spojnice lotra /stranica/ el šaraga /pridnji i stražnji pomični dio kola./ Bognar mu je i na tragaču prominio satrvene drvene dilove, a kad je satrvo stara na

puzali po snigu i odozdol manje izlizali, a jel su bili taki uvijek su nadživili onog ko ji je dao napraviti. Salašari su sonca hasnirali raspuzana (brez stranica), el su na nji metnili lotra (gornji dio) priko gredelja.

Po di ko je drvene sonike odozdol potkovo debelim plevom (limom) da mu sonici duže traju, al je taka sonca teže vuć, jel se ple ne puza po snigu ko drvo, a bilo ji je i teže privući priko mista di nije bilo sniga.

Pendžeraš je obalazio salaše, u na leđa obišenom kovčežiću nosio je cakla i git da zagituje pendžer el promini polupano caklo. Onda se tu i tamo moglo vidit da su puknuto caklo zalipili zabrašljenim pa-

bi ušporovali čizmar njim je na stare sare napravio nov dolnji dio čizama.

Čurčija (krznar) njim je šio opaklije, kojekake kožuve i popršnjake, muškarcima krznene zimske čakšire.

Kod vunovlačara su žene kupovale kojeke marame priko vrata i rojtoške, pravili su njim muške, a katkad i ženske valjane čorape.

Kod papučoša sa naručivali papuče, od dičiji pa do najveći, a divojkama su šili rađene papuče, kad je »obraz«, gornji dio papuče urađen kakim vezom najčešće klasom žita, trajnim znakom paora.

Šuster (cipelar) njim je šio nove i krpio stare cipele i pendžetiro donove.

Oštrač je svoj »pokretni dućan«, na tragaču namišćeno točilo s vodom okrećo nogom i na hetiji naoštrio istupljene makaze i makazice. U svakom salašu su imali vodeno točilo, pa su po potrebi sami naoštrili nožove, osobito prid disnotor, sataru, siki - rice i sl.

Ritko kad su i to obično izmed dvi Gospojine (15. VIII – 8. IX) hasnirali pomoć štrojača (kastro je neristove, a polno zrilim krmačama je odstranio jajnike. Radili su u paru po dvojici, nji su pogodili na hetiji (nediljni pijačni dan) di njim štrojenje obave na salašu. Većina salašara su sami štrojili neristiće.

Katkad kad su nabijali novu zgradu hasnirali su cimermona (tesara), a trščara zdravo na ritko.

Od prve polvice XVIII. vika spominju se zanatnici mlinari-tesari koji su pravili vit renjače, suvaje (mlyn u kojem žrvanj okrećali konji) i vodenice. Ti su mlinovi napravljeni od drveveta osim kamenova za mlivenje i zidane zgrade vitrenjače.

Salašari nisu hasnirali usluge drugi zanatnika, jel su sami uradili sve šta je tribalo opraviti u i oko salaša. Rad tog je svaki slašar bio takoreć »ezmeršter«.

* * * * *

* Kad su počeli praviti gvozdeno sude (posude) bili su naspram današnji napravljeni od tanjeg i slabije kakvoće crnog pleva i slabo kalajsani (emajlirani), pa je posli par godina od grijanja kalaj puko na rubu dna, a to se desilo i ako su ga jače udarili o štogod tvrdo. Ogolili ple se od rde probušio. Da taki sud ne bace badogoš je kroz jamicu provuko nitnu kojom je uvatio sa spoljašnje strane namišćenu plevanu zakrpu. Rub zakrpe je privuko kalajom, pa sud nije na tom mistu kapo. Bilo je sudi i s više zakrpa.

Čeljad u soncama

vašaru je od njeg kupio drvena kolica za rastut teret: za čišćenje dubreta iz obora, za guranje zemlje za nasipanje i sl...

Sonca (saonice) je salašar po snigu hasniro misto kola. U tom sermaju najvažniji su sonici (podvoz koji se kliže po snigu), koje su pravili iz jednog komada drača (bagrema). Kad su vadili dračove i naišli na drveslo sa zdravo (jako) debelom bočnom žilom, ocikli su ga koliko su tili dugačak sonik, odneli bogbaru da izbuši jamice za po dva stupčaca (dio koji drži poprični gredelj). Obrađene sonike je salašar u đubre (stajnjak) zatrpao svinjskim izmetom. Posli najmanje po godine ji je izvadilo, dotleg mu je drvo dobilo blido rozlinkavo (ružičastu) -zelenkastu boju, zdravo je očvrstlo (impregniralo se). Taki sonici su se najbolje

pirom s obadve strane pukotine, a bilo je i taki da su kroz pukotinu s obadve strane zašili puce (dugme), el više nji da se caklo ne raspadne.

Badogoš (limar) je ko i pendžeraš salašare obalazio po lipom vrjmenu, od ranog prolića do kasne jeseni. U kovčežiću obišenom na leđa nosio je pocinkovanog pleva (lima), zakrpio probušene sude (posude), najčešće lonce i laboške, ritko kad vajling (okrugli na vrhu širi sud) el lavor*. Od štrangara je uvijek štogod kupio na vašaru: ular (povodac konja za glavu), štrange (užad) za amove, štrandžice, vren-gije (dugačko debelo užje) i sl.

Čizmar u selu el varoši mu je naglavljivo sare (gornji dio) čizama. Sare se nisu podrale el ispucale ko dolnji dio čizama, pa da

Priča o Hrvatima – Hrvati u drugoj polovici 19. stoljeća (81.)

Austro-Ugarska Monarhija

Porazi na bojnopolju i slom politike kojom je Austrija nastojala ujediniti Njemačku pod svojom dominacijom prisilili su Franju Josipa na ustupke Mađarima *

Bio je prisiljen sklopiti Austro-ugarsku nagodbu kojom je država preuređena u dualističku monarhiju. Mađari su pak morali urediti odnose s Hrvatima

Piše: Zdenko Samaržija

Austro-Ugarska Monarhija nastala je 1867. godine sklapanjem Austro-ugarske nagodbe između bečkoga dvora i mađarskih političara predvođenih *Franjom Deákom*. Deák je predlagao, što je bečki dvor i prihvatio, da se područje Austrijskoga Carstva podijeli u austrijski i ugarski dio. U austrijskom dijelu *Franjo Josip* bi bio car, a okrunio bi se i krunom Ugarskoga Kraljevstva. Svaka bi država imala ustav, vladu, sudstvo, valutu te zaseban unutarnji ustroj. Zajednički bi dogovarali nastup u vanjskoj politici te vojne poslove. Dakako, dogovarali bi se i o financiranju zajedničkih poslova.

CAREVINSKO VIJEĆE – ZEMALJSKI SABOR: U austrijskom dijelu zakonodavnu vlast imalo je Carevinsko vijeće u koje su ulazili predstavnici zemaljskih sabora (od hrvatskih zemalja u radu Carevinskoga vijeća sudjelovali su predstavnici Istre i predstavnici Dalmacije). U ugarskom dijelu zakonodavnu je vlast imao Zemaljski sabor. U radu Zemaljskoga sabora sudjelovalo je 43 predstavnika Hrvatskoga sabora.

Riječka krpica

Pitanje Rijeke, luke preko koje je Mađarska izvozila svoje proizvode, riješeno je prijevarom, tzv. Riječkom krpicom. Nakon što je Franjo Josip potpisao i hrvatski i mađarski tekst nagodbe, na mađarsku je verziju prikačen papir u kojem piše kako je Rijeka izdvojena iz Hrvatske i priključena Mađarskoj.

Najveći protivnici dualizma bili su slavenski narodi Austro-Ugarske Monarhije. Tražili su političku zajednicu slavenskih naroda u sastavu Monarhije (takvu politiku zovemo trijalističkom politikom), a dio se političara slavenskih naroda zalagao za federalizaciju Monarhije.

HRVATSKO-UGARSKA NAGODBA: Hrvatima je nakon Austro-ugarske nagodbe preostalo tek da se dogovore s Mađarima o međusobnoj podijeli ovlasti. Ti pregovori nisu bili laki. Hrvati su odbili doći na krunidbu Franje Josipa krunom Ugarskoga Kraljevstva zbog čega je raspušten Hrvatski sabor. *Šokčević* je odstupio s ban-

Car Franjo Josip

ske časti, a banom je imenovan barun *Levin Rauch*, unionist. Počeo je progon narodnjaka, a novi izborni zakon (izborni red), kojim je povećan broj virilista u Hrvatskome saboru, olakšao je stvaranje unionističke većine u saboru. Hrvatski je sabor imenovao izaslanstvo (sastavljenu od unionista jer su članovi narodne stranke napustili rad sabora), koja je sredinom 1868. godine potpisalo u Budimpešti Hrvatsko-ugarsku nagodbu.

POLOŽAJ HRVATSKE: Hrvatsko-ugarskom nagodbom potvrđena je cjelovitost Hrvatske (Mađari su se obvezali poduprijeti hrvatske zahtjeve za pripojenje Vojne krajine Banskog Hrvatskoj te ujedini je s Dalmacijom) te reguliran položaj Kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije u sastavu Ugarskoga Kraljevstva. Hrvatska će imati bana (bana je imenovao kralj na prijedlog mađarskoga ministra predsjednika; dakle ban je bio predstavnik mađarske vlade u Hrvatskoj), Sabor i vladu, koja će uređivati unutarnje poslove – bogoštovlje, nastava i pravosuđe, a dio će se poslova obavljati zajednički – carine, financije i

Osnivanje JAZU

Josip Juraj Strossmayer, đakovački i srijemski biskup, osnovao je 1866. godine Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti – JAZU (danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti). Akademije je s radom počela 1867. godine. On i brojni donatori pomagali su rad JAZU-a, čiji je prvi predsjednik bio *Franjo Rački*. Kako bi se Hrvati oslobodili pretenzija Mađara i Austrijanaca, zalagao se Strossmayer za čvršće povezivanje Južnih Slavena, isprva u kulturi i znanosti. Podupirao je izdavanje Narodnoga lista u Zadru te istarsku Narodnu slogu, a financirao je i izdavanje hrvatskih knjiga u Istri i Dalmaciji čime je bitno utjecao na razvoj i usmjeravanje narodnih pokreta.

porezi, vanjska trgovina te prometnice. U institucijama za koje je nadležan Hrvatski sabor upotrebljavat će se hrvatski jezik, kao i u domobranstvu, posebnim vojnim odredima sa zapovjednim hrvatskim jezikom.

Piše: Milivoj Prčić

T(V)JEDNIK

Iranski radikalni novi predsjednik Mahmud Ahmadinejad više s govornica širom zemlje da »Izrael mora biti zbrisan s mape svijeta«. Prosvjedi protiv osnutka židovske države 1948. godine održavaju se u svim većim mjestima Islamske Republike Iran, koja ima oko 70 milijuna stanovnika i veliku vojnu silu s raketama dometa do 500 kilometara, valjda još bez atomskih bojnih glava, a što bi silno željeli. Proizvesti ili kupiti. Ovo će jedina prava svjetska sila SAD teško dozvoliti, kao i, naravno, »brisanje« Izraela s globusa. Iran je eto preuzeo u svoje ruke sveti islamski borbeni

mač i frazeologiju, zbog suzbijanja sve veće demokratizacije među svojom mladeži ili zbog nečeg drugog, ne zna se. I zašto baš sad kad Palestinci nekako »krpe« državu u Gazi i na Zapadnoj obali, jadno ali uporno i s demokratskim metodama uz pomoć SAD i Sharona. Iranske »ratne igre« sigurno neće dozvoliti najveća sila, niti ostalih osam, uključujući tu i Putinovu »roдинu«, koja je glavni snabdjevač Europe i Amerike sirovinama, te svakako druga zemlja s ratnim potencijalom na svijetu. Lijepa i pametna je arapska poslovica: »Pas laje, a karavana prolazi!«

Potpredsjednik (?) jedne savezne naše stranke, u »civilu« direktor »Pogrebnog«, morao je u parlamentu SiCG poći stopama svog vojvode koji je u Den Haagu priredio tvrdu sadomazo predstavu najčistije pornografije crveno-crnim odorama sudaca. Pa je s govornice dostojanstvene Skupštine »pokopao« ministra vanjskih poslova Vuka Draškovića, zato što je ovaj potpisao Sporazum o prolasku NATO trupa kroz Srbiju »za slučaj potrebe«, izrazom koji označava tvrde fekalije! I za to, naravno, mora »smrdjeti«!

Da ne čuje zlo, kad bi takav zastupnik postao predsjednik Srbije, tada bi se i sjednice morale držati u WC-u, jer ovako ni vješti

predsjednik parlamenta Državne Zajednice Zoran Šami nije mogao »oprati« usta rečenom zastupniku. Nije imao pri ruci dovoljno vode. Pa je strašni Vuk, kao u nekoj bajci, ostao »pokakan«.

Za ubuduće, možda bi zbog ptičje gripe i zbog sličnih riječi svi zastupnici morali nositi nekakve maske ili krinke, koje bi ujedno sličile na moderne nepromočive pelene koje reklamira svaka TV postaja – a za slučaj ovakvih »riganja«. U crnogorskom parlamentu bi zbog takvih riječi odmah »livor« radio, ali ovo je Državna Zajednica, to nije šala kao što su bile neke federacije i slično. O tempore, o mores, što bi rekli stari Rimljani.

Dok su kineski »Tajkonauti« (isto što i na američkom engleskom »astronauti« ili na ruskom »kosmonauti«) osamdeset puta oblijetali rodnu nam Zemlju, u prepravljenom za slavlje ruskom modelu SOJUZ nazvanom ŠENDOU i tako ušli u sada trojni klub »nebeskih jahača« a vjerojatno i u IK CK SKK ili KPK, dakako, stanoviti provincijski glumac Li Šouksin u svom gradu vjenčava parove maskiran kao pokojni vođa Kine i utemeljitelj 1949. Mao Tse Tung i ima stalne narudžbe pjevajući pritom odu negdanjem predsjedniku »Istok je crven«. U nas pak nema, ne-dajbog, nebeskih letjelica, to zadovoljstvo stoji više od našeg godišnjeg proračuna i kod nas nitko ne vjenčava maskiran kao drug Tito niti pjeva pritom »Druže Tito mi ti se kunemo«, ali zato našim lijepim gradom Subotica-Szabatka svake subote popodne tutnje kolone automobila-svatova počesto sa zastavom Republike Srpske na čelu kolone, protivno svim zakonima, jer je ona sastavni dio

Nekada naša SFRJ tenisačica Monika Seleš (32), potom »svjetska« marka, udaje se za američkog milijardera, suvlasnika Microsofta Paula Allena (pedeset i koja), a za vjerenički prsten dobila je od dva milijuna dolara dijamant u pjenušcu. Tako, ova tenisačica neće morati davati satove tenisa u Dunavskom par-

druge države, tj. BiH čiji je i službeni dio po Daytonskom sporazumu, dakle za nas strane države, pritom pomalo se i puca iz pištolja i revolvera u zrak od veselja, recimo, a pred Gradskom kućom i plavom fontanom limena glazba pjeva jednonacionalne uspješnice, policije nigdje ni od korova i nikom ništa. A što bi bilo da netko na čelnom autu svatovske kolone istakne mađarsku ili hrvatsku zastavu, ili samo barjačić, to si samo možete zamisliti. Ostalo će vam objasniti o »jednakopravnim manjinama po najvišim europskim standardima« visoki dužnosnici naše zemlje. Naime, imamo na nekom papiru svi jednaka prava samo su neki malo jednakiji. I sad kakve to ima veze s kineskim »Tajkonautima«? »Jema, jema, lipi stvari, samo ne smim i kazat!« Adio, šjori i šjore, a i zdravo se žurim na vlak za Đurđin, valjda će mi vratiti očevih trideset lanaca »Nova brazda«, kad bi se...

ku ni na pokrivenom igralištu Đoke Bašićevića, niti otvoriti restoran »Kod Monike« na Futoškom putu. Tko umije, tomu dvije, kaže hrvatska izreka, a znaju je i mnogi tajkuni koji su igrali tenis s pokojnim prvim predsjednikom Hrvatske.

Godišnji koncert Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo«

Godišnji koncert Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo« održat će se 5. i 6. studenog u velikoj dvorani Centra. Koncerti oba dana počinju u 19 i 30 sati, a karte po cijeni od 200 di-

nara mogu se nabaviti u prostorijama Centra. Na koncertu će nastupiti i tamburaški ansambl »Prava stvar« iz Zagreba.

Premijera predstave »Daleko nam salaš«

Nakon »Ča Grginih huncutarija«, Dramska sekcija HKUD »Ljutovo« iz Ljutova je za ovu godinu pripremila još jednu premijeru. Riječ je o predstavi »Daleko nam salaš«, čiji je autor teksta Lazo Pančić, a koju je režirao Nandor Klinocki. Premijera ove predstave je u subotu 5. studenoga u Domu kulture u Ljutovu. Ista predstava će sutradan, u nedjelju 6. studenoga, biti igrana i u Domu kulture u Tavankutu. Karte se po cijeni od 50 dinara mogu kupiti prije početka predstave u spomenutim domovima kulture.

Filmu »Ta divna splitska noć« posebno priznanje u Montpellieru

Film »Ta divna splitska noć« scenarista i redatelja Arseno Antona Ostojića dobio je posebno priznanje ocjenjivačkog suda na 27. festivalu mediteranskog filma, održanom u francusko-

me gradu Montpellieru od 21. do 30. listopada.

To je već 17. domaće ili međunarodno priznanje filmu koji će predstavljati hrvatsku kinematografiju na ovogodišnjoj dodjeli Oscara.

U sljedećih nekoliko mjeseci isto će ostvarenje, nastalo u produkciji Alka filma, sudjelovati u službenim programima američkih filmskih festivala u St. Louisu, Queens New Yorku i Palm Springsu.

Inače, nagradu »Zlatna Antigonu« u Montpellieru dobio je film Gorana Paskaljevića »San zimske noći« (Srbija i Crna Gora), a nagradu kritike i publike »Go West« Ahmeda Imamovića (Bosna i Hercegovina i Hrvatska).

Proslava povodom 35. godina rada rumskog Radio »Srijema«

Prošlog četvrtka, 27. listopada u Kulturnom centru u Rumi održana je svečana akademija povodom 35 godina uspješnog postojanja i rada Radio Srijema-a iz Rume. Cijela je akademija i izravno prenošena na valovima ove radio postaje.

Pokraj službenog dijela, priređen je i prigodan glazbeni dio programa na kome su pokraj Gradskog tamburaškog orkestra »Branko Radičević«, Gradskog mješovitog zbora i Tamburaškog orkestra Perice Petrovića nastupili i članovi Velikog tamburaškog orkestra HKPD »Matija Gubec« koji su izveli tri skladbe o Rumi: »Moj kićeni Srijem«, »Rumo ljepotice« i »Stara vremena«.

N. J.

Dodijeljena književna nagrada »Gjalski«

Luko Paljetak

Ovogodišnja književna nagrada »Ksaver Šandor Gjalski« dodijeljena je 29. listopada u Zaboku Luku Paljetku za roman »Skroviti vrt«. »Skroviti vrt« imaginarna je dnevnička biografija dubrovačke plemkinje Cvjete Zuzorić, kazao je Tito Bilopavlović, predsjednik Prosudbenog povjerenstva za dodjelu »Gjalskog«, koje je jednoglasno odlučilo da ova prestižna književna nagrada za prozno djelo u Hrvatskoj pripadne akademiku Paljetku.

Zahvaljujući na nagradi, Paljetak je naglasio kako je »Skroviti vrt« njegov prozni prvijenac na kojemu je radio punih devet godina.

Nagrada »Gjalski« sastoji se od plakete s likom Ksavera Šandora Gjalskog, povelje i novčanog iznosa, a dodjeljuju je Društvo hrvatskih književnika, Ministarstvo kulture i Grad Zabok.

Književna nagrada »K. S. Gjalski« ustanovljena je 1979. na 125. obljetnicu rođenja slavnog pisca, rođenog Zabočanina. Tada je odlučeno da će se nagrada dodjeljivati svake druge godine za neobjavljeno prozno djelo, a od 1985. »Gjalski« postaje godišnja književna nagrada, koja je jesenas dodijeljena po 23. puta.

Predstavljanje knjige »Veliko obiteljsko stablo Dulićevih« u Đurđinu

Knjiga na ponos mnogočlanoj porodici

O knjizi govorili Marin Dulić, Josip Ivanković te njezin autor Lazar Ivan Krmpotić *

Na koncu promocije dogovoren je i sljedeći – treći Obiteljski skup Dulića koji bi se trebao održati u ljetu 2007. godine * Promociju je pratio i prigodan kulturno-umjetnički program

NA OSNOVU SLIKE ST. RAHTSZIK 7. MAJA 1859., TE SLIKE A. SÜMEGI, LISTOPADA 1901. UZ POMOĆ BOŽIJU, OVU SLIKU NASLIKAO *Savane Božić Tuhovci* 5. SRPNJA 2004.

Đurđin je u nedjelju 30. listopada bio središte okupljanja članova velike porodice Dulić. S razlogom, jer je u poslijepodnevним satima u Domu kulture promovirana knjiga koja upravo o njima govori – »Veliko obiteljsko stablo Dulićevih« autora vlč. mr. Lazara Ivana Krmpotića.

Ideja o pisanju ove knjige nastala je na II. Obiteljskom skupu Dulićevih koji je održan 1997. godine u Đurđinu.

Na promociji koju su organizirali »Pučka kasina 1878.« i Organizacijski odbor Obiteljskog skupa Dulićevih, među ostalima, bili su nazočni i ministrica poljoprivrede u Vladi Republike Srbije Ivana Dulić Marković, zamjenik predsjednika Općine Subotica Petar Kuntić, te pokrajinski tajnik za sport i omladinu Modest Dulić.

RAZLOG ZA RADOST: Na samom početku okupljene je pozdravio predsjed-

nik Organizacijskog odbora Obiteljskog skupa Dulićevih Perica Dulić – Barna koji je ovom prilikom naglasio i kako je monografija razlog za veliku radost jer su rijetke porodice koje posjeduju takav vid publikacije o sebi.

Sljedeći se skupu obratio agronom iz Đurđina Marin Dulić, koji je monografiju vrednovao sa stajališta jednog od članova porodice Dulić. Prema njegovim riječima, najveći značaj sedmogodišnjeg rada na knjizi jest zapisivanje onoga se dogodilo od prvog susreta Dulićevih 1971. godine do danas, jer, kako je upozorio, ono što nije zapisano, ne postoji.

Ispred nakladnika »Pučke kasine 1878.« nazočnima se obratio, predsjednik ove udruge Josip Ivanković, koji se na Krmpotićevo djelo osvrnuo, kako je kazao, s aspekta hrvatskog narodnog bića. Prema njegovim riječima ova monografija ima

Autor knjige vlč. Lazar Ivan Krmpotić

veliki značaj za sve članove porodice Dulić ali i za sve Bunjevce Hrvate u Subotici, odnosno Bačkoj, jer pokazuje njihov nacionalni identitet koji im je vjekovima osporavan. »Ovakva studija je značajna jer ima težinu koja je potkrijepljena pisanim dokumentom. Vrlo cijenjenim pisanim dokumentom, potpisanim od samog pape Klementa XIV. Autor je ovom studijom otklonio mnoge sumnje i potkrijepio ih valjanim pisanim dokazima«, kazao je Ivanković.

Knjigu predstavili: Josip Ivanković, Marin Dulić,
Perica Dulić - Barna, Lazar Ivan Krmpotić

PRVA SLIKA OBITELJSKOG STABLA: Prvu sliku porodičnog stabla Dulićevih dao je izraditi *Ivan Dulić*, sin *Jokima*, a po slikaru *Stjepanu Rastiku* 7. svibnja 1859. godine. Tumačeći ovu sliku, Ivanković je ukazao na zgradu koja se nalazi na lijevoj obali rijeke Bune, za koju se smatra da je dvorac begova *Rizvanbegovića*. Govoreći o značenju naslikanog objekta, važnog za tumačenje povijest porodice Dulić, Ivanković je kazao sljedeće: »Vjerojatno je Rizvanbegovićevo tlačenje Hrvata u dolini rijeke Bune bio valjan razlog i očigledan povod napuštanja tih prostora od strane dida Ivana. Kada su životni uvjeti postali nepodnošljivi, kada je u upit došla njegova vjerska i nacionalna pripadnost odlučio je napustiti vjekovno ognjište svojih predaka, ali sačuvati svoj vlastiti identitet. Kako i sam autor kaže, ova

Matije Dulića, 6. travnja 1773. godine u Rimu, te naveo neke od podataka, koji su mu, kako je naglasio, omogućili da se detaljnije upozna s pojedinim činjenicama iz prošlosti obitelji Dulić. »Kada sam saznao da se salaš starog dida Ivana nalazi ovdje na đurđinskoj pustari, da je njegov sin

Promocija okupila brojne članove porodice, ali i druge zainteresirane

Prvi Obiteljski skup Dulićevih

Prvi Obiteljski susret Dulićevih je održan 15. listopada 1971. godine u prostorijama Zemljoradničke zadruge »Nova brazda« u Đurđinu. Idejni tvorac i inicijator skupa, uz grupusuradnika, bio je *Pajo Dulić – Židoranov*.

»životna povijest« ima svoju suvremenu poruku svima nama bačkim Hrvatima Bunjevcima, jer su mnoga naša i vaša braća počela gubiti svoj vlastiti identitet, i vjerski i nacionalni, zaboravljajući žrtve svojih predaka koji su baš iz tog inata i ponosa na svoju pripadnost prebjegli u ove krajeve«. **POVIJESNI PODACI:** Na koncu je o monografiji govorio i sam autor, Lazar Ivan Krmpotić. U svom izlaganju Krmpotić je govorio o značaju dokumenta pape Klementa XIV. koji je izdan na zamolbu

lako će vrijeme zatrti, pa će doći vrijeme, kada će netko ustvrditi 'nisu tu nikad, niti bili', kazao je autor. On je istaknuo i kako je jedan od ciljeva pisanja ove knjige bila želja da se osvijesti i probudi ponos sadašnjih pokoljenja, kao i da ih usmjeri na gradnju jednog boljeg sutra, gdje će, prema njegovim riječima, »i za nas Bunjevce-Hrvate biti doličnog mjesta za stolom europske uljudbe, jer to svojim životom i radom zaslužujemo«.

Krmpotić je još kazao i kako »ova knjiga pokazuje svijest naših starih koji su naručili prvu sliku porodičnog stabla, i koji su jasno znali kojem narodu pripadaju i gdje im je pradomovina, štoviše točno su se opredijelili za jednu od poznatih povijesnih hipoteza, da Bunjevci potječu iz sliva riječice Bune, po kojoj dobiše i ime«.

Ovom prigodom se mogla vidjeti i nova slika porodičnog stabla, koju je 2004. godine naslikao *Šime Peić Tukuljac*. Ona je vlasništvo svih Dulićevih i čuva se u župnom uredu u Đurđinu. Na koncu promocije dogovoren je i sljedeći – treći Obiteljski skup Dulića koji bi se trebao održati u ljeto 2007. godine.

Promociju je pratio i prigodan kulturno-umjetnički program. Pjesme *Ružice* te *Matije Dulića* čitali su predstavnici mlađih pokoljenja obitelji Dulić – *Snežana, Klara i Dražen*. Večer su svojim nastupom glazbeno uokvirili Đurđinski komorni orkestar »Musica chorda« i pjevačka skupina KUD-a »Ravnica« iz Male Bosne, koji su pod ravnanjem *Nele Skenderović* izveli nekoliko skladbi – »Podvikuje bunjevačka vila«, »Didovi nam izdaleka«, »Zemljo moja« *Pere Gotovca*, »Ne dirajte mi ravnicu«, »Čuj bunjevče veso glas« i »Kolo igra, tamburica svira«.

D. B. P.

Đurđinski komorni orkestar »Musica chorda«
i pjevačka skupina KUD-a »Ravnica« iz Male Bosne

Otvorenje prostorija Hrvatske čitaonice, književna manifestacija i smotra recitatora

Bogat jesenski program Hrvatske čitaonice

U tijeku su pripreme za otvorenje spomen-kuće profesora Bele Gabrića *

U organizaciji Hrvatske čitaonice održat će se IV. Pokrajinska smotra recitatora i IV. Dani Balinta Vukova

U organizaciji Hrvatske čitaonice iz Subotice u studenome će se održati IV. Pokrajinska smotra recitatora, IV. Dani Balinta Vukova i u okviru njih otvorenje spomen-kuće profesora Bele Gabrića u kojoj će svoje prostorije dobiti Hrvatska čitaonica. Profesor *Bela Gabrić* svoju je ljubav prema knjigama i svojemu narodu ostavštinom produljio u budućnost. Svoj je dom ostavio župi sv. Roka s namjnom osnivanja čitaonice u njemu.

Kuća Bele Gabrića u Subotici nalazi se u Ulici Bele Gabrića br. 21., a proces rekonstrukcije je otpočeo zalaganjem ravnateljice Hrvatske čitaonice *Katarine Čeliković*. Radovi su otpočeli prošle godine u travnju, a završetak radova se očekivao do kraja lipnja ove godine.

OTVORENJE SPOMEN-KUĆE PROFESORA BELE GABRIĆA: »Na žalost, zbog nedostatka novca završetak rekonstrukcije je odložen za kasnu jesen. Radujem se što će se to ipak zbiti vrlo skoro i više odlaganja nema. Nakon reportaže u 'Hrvatskoj riječi' o renoviranju kuće profesora Bele Gabrića i mog gostovanja u emisiji 'TV tjednik' na YU ECO televiziji, bilo je odjeka u javnosti na čemu sam posebno zahvalna medijima, pisanim i elektronskim. Naime, nakon toga dobili smo jedan telefon i faks, jedna je obitelj darovala namještaj za spomen-sobu, a najveća je pomoć stigla od lokalne samouprave, jer je naš predsjednik Općine *Géza Kucsera* imao veliko razumijevanje i pomogao nam u završnim radovima u kući i dvorištu. Uspjeli smo urediti dvorište, ugrađeno je grijanje, nabavljen je i namještaj i trenutačno još pokušavamo skupiti malo novca za stolice. Namještaj nije isplaćen i nadamo se još nekoj donaciji kako bismo što prije otplatili namještaj stolaru iz Vajske, *Franji Kitanoviću*. On je i inače naš veliki prijatelj koji je pristao čekati na novac«, kaže *Katarina Čeliković*, uz molbu za daljnju pomoć svih onih, kojima je stalo do ovog izuzetno važnog prostora.

»Nijedan dinar neće biti loše uloženo. Sav

uložen novac je dokumentiran i gdje god bude moguće bit će ispisani darovatelji. Jedna je stolica približno 20 eura i ako netko da za jednu stolicu na njoj će pisati da ju je on darovao. Dakle, ne treba imati nikakve sumnje hoće li novac biti pravilno upotrijebljen. Za sve dosadašnje radove novčana sredstva je prikupio predsjedavajući Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »*Ivan Antunović dr. Andrija Kopilović*. On će skupa s gradonačelnikom gđinom *Gézom Kucserom* i župnikom župe sv. Roka u Subotici *Andrijom Anišićem*, pravnim sljednikom kuće, otvoriti ove prostorije u subotu 26. studenog«, kaže *Katarina Čeliković*.

Katarina Čeliković

SMOTRA RECITATORA: Ove jeseni Hrvatska čitaonica organizira i dva velika programa. Prvi je četvrta po redu Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku koja će se održati 19. studenog u subotičkoj Gradskoj knjižnici, a tjedan dana kasnije bit će održani IV. Dani Balinta Vukova: Dani hrvatske knjige i riječi.

»Ove godine ova dva najvažnija programa Hrvatske čitaonice nisu dobila potrebna sredstva za njihovo održavanje i do sada se nismo susreli s ovako velikim problemima. Već sam odustala od organizacije smotre recitatora i onda su se počeli nizati pozivi iz cijele Vojvodine i pitanja što će biti s našom djecom koja se već pripremaju za smotru. Najteže mi je palo saznanje da ove godine za smotru nije usmjeren ni jedan dinar niti iz jednog izvora. Tu se sigurno ne radi o pitanju kvalitete ili o potrebi ovog programa za zajednicu, već uopće o pomanjkanju sredstava, pa se onda mislilo u subotičkoj općinskoj komisiji da je dovoljno da odobre malo sredstava za jedan program, a za ostalo ćemo se snaći iz drugih izvora. To se dogodilo i s komisijom Hrvatskoga nacionalnog vijeća, jer su i oni smatrali da je Hrvatska čitaonica dobila sredstva u prvom polugodištu, pa je onda važnije dati onima koji još nisu dobili. Razumljivo je i ovakvo prosuđivanje, ali mi se nameće pitanje nije li možda bilo rješenje da ipak netko u zajednici upita može li se pomoći na neki drugi način ovako važan program kao što je smotra recitatora«, kaže *Katarina Čeliković* o poteškoćama koje su se javile u svezi realizacije programa i napominje kako je već prva smotra recitatora pokazala ogromno zanimanje djece i njihovih voditelja, a broj sudionika je svake godine veći.

SVE VEĆI BROJ SUDIONIKA: »Prosjечно se stotinu djece i mladih okupi na smotri i mnogima je to jedino mjesto gdje mogu javno govoriti materinim jezikom. Vjerujem da je ovo i najbolja priprema roditelja za upis djece u škole na hrvatskom jeziku, da im moramo dati što više prostora gdje mogu govoriti ili svojom lijepom ikavicom ili standardnim hrvatskim jezikom koji mnogi upravo na ovaj način uče. Smotra je i promocija hrvatskoga jezika u našoj sredini. Žao mi je što još nismo počeli dogovarati programe u okviru cijele zajednice i donijeti neki plan o važnosti svakoga za širu zajednicu. Jasno mi je da

Obnovljena kuća – zaostavština profesora Bele Gabrića

svaka udruga ima svoj program i da je za nju to važno, ali kada je program na razini Vojvodine koji okuplja toliko djece, onda važnost, a vjerujem i kvaliteta, nije upitna. Još je nešto bitno. Na ovoj smotri kvalitetu govorenja stihova ocjenjuju ljudi iz struke, s nama je uvijek po jedan glumac i to iz osječkog kazališta, a članovi ocjenjivačkog suda su još iz Subotice i Sombora. Najbolji recitatori su bili na nagradnom putu u Osijeku u ljubaznoj organizaciji osječkog Poglavarstva, a uz pomoć subotičke Općine koja je osigurala autobus. Ove je godine doista sve teško. Još se mučim oko nadokande putnih troškova, ne znam kako ću kupiti kifle i sokove. Problem je što ni udruge nemaju novca i sada smo doista prepušteni sami sebi. Vjerujem još ove godine u čudo, a želim ipak reći i to da ću na ovaj način još samo ove godine raditi. Poslije toga bit će odgovorni neki drugi ljudi, a ja ću izvući pouku iz ovoga - dišnjih priprema», kaže Katarina Čeliković, napominjući kako su u tijeku pripreme i za književnu manifestaciju Dani Balinta Vujkova.

KNJIŽEVNA MANIFESTACIJA: »Ove godine od pokrajinskih sredstava nismo dobili ni jedan dinar za ovu manifestaciju. Općina Subotica je izdvojila 30.000 dinara

i sad sve ovisi o predsjedniku Općine Gézi Kucseri i dopredsjedniku *Petru Kuntiću*. Oni su izrazili potporu ovom programu i podnijeli smo zamolbu da ova manifestacija uđe u općinski proračun za sljedeću godinu. Budući da dobivena sredstva ne mogu pokriti ni polovicu troškova, pokušavamo goste smjestiti i privatno i preko naših prijateljskih veza, molimo za ručak i večeru, molimo sudionike da sami snose troškove puta i slično. Čovjek se ponekad zastidi kad sve ovo glasno kaže. Ove manifestacije sigurno ne bi bilo da se za nju nije založila *dr. Sanja Vulić* iz Zagreba koja već dugo prati našu književnost i promovira ju u Hrvatskoj svojim stručnim radovima. Na njen nagovor i poticaj pozvali smo goste iz Austrije, Mađarske i Hrvatske, a u programu sudjeluju i naši književnici, istraživači i stručnjaci drugih profila iz cijele Vojvodine«, kaže Katarina Čeliković.

Četvrti po redu Dani Balinta Vujkova održat će se 25. i 26. studenoga. Prvog dana, u petak, program počinje u 14 sati u OŠ »Ivan Milutinović« svečanom akademijom i polaganjem vijenca na bistu Balinta Vujkova. Slijedi s početkom u 18 i 30 sati u Velikoj vijećnici Gradske kuće multimedijalna književna večer u okviru koje će se predstaviti mozaik hrvatske književnosti u

Vojvodini, a bit će prikazan i film posvećen prof. Beli Gabriću redatelja *Rajka Ljubića*. U subotu prijepodne održat će se stručno-znanstveni skup u Plavoj dvorani Gradske kuće od 9 do 13 sati.

»I ove ćemo godine imati goste iz Hrvatske koji nas vrlo raduju, to su Hrvatska matica iseljenika i Matica hrvatska. Ne mogu sakriti radost da će s nama ove godine biti i Gradska i sveučilišna knjižnica iz Osijeka koja je obećala veliku pomoć u nabavi tiska za Hrvatsku čitaonicu. U okviru ove književne manifestacije bit će i već spomenuto otvorenje Hrvatske čitaonice u Spomen-kući profesora Bele Gabrića. Interdisciplinarna dvodnevna manifestacija Dani Balinta Vujkova međunarodnog je karaktera, a okuplja jezikoslovce, književnike, etnografe i stručnjake pedagoške struke na stručno-znanstveni skup. Već četiri godine za redom na skupu sudjeluju stručnjaci iz Hrvatske i Mađarske, a ove godine i iz Austrije. Teme su vezane za djelo našeg najvećeg sakupljača narodne književnosti Balinta Vujkova, kao i za književnost i jezik vojvođanskih Hrvata te za etnografska istraživanja hrvatskih manjinskih zajednica na panonskom prostoru«, kaže Katarina Čeliković.

Z. Sarić

Međunarodno savjetovanje

0 secesiji iz današnjeg kuta

Je li secesija dekadentna? Je li ona izražava malograđanski ukus, je li ona posljednji odsjaj »lijepog doba« (belle époque) na prekretnici vijekova uoči razarajućih Svjetskih ratova, je li ona pokušaj ostvarenja sveukupnosti umjetnosti te nešto drugo, ili je pak preteča moderne arhitekture, te ima li i nove secesije?

Međuopćinski Zavod za zaštitu spomenika kulture u Subotici ove godine slavi četvrt stoljeća postojanja. Zavod je izrastao iz grupe koja je postojala u okviru nekadašnjeg Doma kulture i čiji je prevashodni zadatak bio restauracija Gradske kuće. Danas u Zavodu radi 22 stručnjaka raznih profila koji svojim radom pokrivaju devet općina Sjeverne Bačke i Sjevernog Banata.

Pod provokativnim naslovom »Secesija je revolucija u arhitekturi!«, u Subotici je 27. listopada održano međunarodno savjetovanje povodom 25. godišnjice postojanja Međuopćinskog Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Prvi dio savjetovanja održan je u Velikoj većnici Gradske kuće, a popodnevna sesija u Svečanoj sali Doma za učenike. Izloženo je ukupno jedanaest referata na ovu zadatu temu, među kojima i dva koja su se bavila konkretnim restauratorskim problemima secesijskih ostvarenja.

TERMINOLOŠKO ODREĐIVANJE POJMA SECESIJE: Secesija doslovce znači odvajanje, ali sam izraz u sebi ne sadrži i oznaku procesa rađanja nečeg novog, modernog – znači ako proučavamo ovaj period naročito kraj XIX. i početak XX. stoljeća nailazimo na niz problema prije svega terminološke prirode.

Novi umjetnički pravci koji se javljaju sredinom XIX. stoljeća, u raznim zemljama nazivaju se različito: u Francuskoj i Engleskoj, gdje se prvi puta javlja potreba za refomiranjem okamenjenog akademizma, secesija se naziva Art Nouveau (nova umjetnost), ali se naziva i Modern style ili Style 1900; u Italiji je Liberty, Stile floreale (cvjetni stil) ili Stile Liberty (slobodan stil); u Njemačkoj Jugendstil (stil mlado sti); u Austriji, Češkoj, Poljskoj i Mađarskoj secesija; dok su u Rusiji ovaj stil nazivali dekadentnim.

Situaciju komplicira i činjenica da su umjetnički pravci često bili vezani uz neka društvena kretanja, prije svega unutar građanskog sloja. Takozvana »industrijska revolucija«, prije svega masovna proiz-

Zgrada Likovnog susreta izgrađena u stilu mađarske varijante secesije

vodnja svakodnevnih uporabnih predmeta, je zahtijevala i nov dizajn tih predmeta, te je »oficijelna umjetnost« koja je služila višim krugovima, aristokraciji i novim bogatašima ove predmete, danas izuzetno cijenjene kao poput primjerice »Tifani lampi«, smatrala kičem.

VEZANOST UZ NACIONALNE POKRETE: U srednjoj i istočnoj Europi novi umjetnički pokreti se vezuju i uz neke nacionalne pokrete, umjetnici svoje nadahnuće traže u »novootkrivenim« detaljima iz narodne umjetnosti. Zato stil koji dominira u Subotici nazivamo mađarskom varijantom secesije.

Novi investitori naručuju i grade objekte koji do tada nisu bili građeni – tvornice, banke, osiguravajuće zavode, poslovne zgrade, radničke stanove... Ako uzmemo još u obzir i to da se u ovo doba javljaju novi građevinski materijali kao što su staklo, čelik, a kasnije i armirani beton, no-

vi sadržaji i funkcije samih objekata, arhitektima su nametnuli i potrebu za novim rješenjima fasade, enterijera, okolice zgrada i drugih.

BROJNA PITANJA: Je li secesija dekadentna? Je li ona izražava malograđanski ukus, je li ona posljednji odsjaj »lijepog doba« (belle époque) na prekretnici stoljeća uoči razarajućih Svjetskih ratova, je li ona pokušaj ostvarenja sveukupnosti umjetnosti te nešto drugo, ili je pak preteča moderne arhitekture, te je li ima i nove secesije? Naime vrlo je teško odrediti začaj i domene ovog perioda ako ne uzimamo u obzir i neka krupna društvena događanja. Na ova izuzetno uzbudljiva pitanja odgovore su pokušali dati referati stručnjaka iz SiCG – Subotice, Beograda i Novog Sada, i Mađarske.

Spomenutim teoretskim pitanjima pokušali su odgovoriti referati koje su priredili mr. Branka Kuljić, dr. Orsolya Ács, mr. Zsombor Szabó, András Hadik i mr. Kaća Martinović Cvijin. dr. Mirjana Roter Blagojević je prikazala rad o utjecaju secesije u Beogradu na početku XX. stoljeća, dok se na isto pitanje, ali u okvirima Novog Sada, u svom izlaganju osvrnula Donka Stančić. Rad Zoltána Valkay je predstavio jednog manje poznatog graditelja iz Kanjiže. Referat Várallyay Réke je bio uzbudljiv, jer je njegova autorica govorila o kazališnim projektima Marcella Komora i Dezsőa Jakaba, inače najznačajnijih autora secesionističkih zgrada u Subotici (Sinagoga, Gradska kuća, Velika terasa, Ženski štrand), koji za većinu od nas do sada nisu bili poznati. Vilmos Tóth je u svom izlaganju govorio o postmodernoj arhitekturi koja svoje izvore crpi i nadahnjuje se secesijom. Zsuzsanna Korhecz Papp je prikazala proces restauracije dvije slike iz Žute vijećnice a Gábor Dömötör uspješnu rekonstrukciju fasade nekadašnje Raichle palače, današnje zgrade Likovnog susreta u Subotici. Sutradan, 28. listopada sudionici savjetovanja su posjetili čuvenu tvornicu keramike Zsolnay u Pečuhu.

Mr. Zsombor Szabó

Promocija knjige »Matija Pavličić, hrvatski sveti Alojzije« u Vajskoj

Sjećanje na đakovačkog sjemeništara

Gosti na promociji bili su pomoćni đakovački biskup msgn. Đuro Hranić i đakovački sjemeništara, rodom Vaištanac, Dragan Muharem

U subotu, 29. listopada, u vjeronaučnoj dvorani župnog doma u Vajskoj, održana je promocija knjige »Matija Pavličić, hrvatski sveti Alojzije«, autora Vinka Juzbašića iz Bošnjaka u Republici Hrvatskoj.

Bošnjaci su mjesto u Vukovarsko-srijemskoj županiji, a sa Vajskom i Plavnom su spojeni povijesnim vezama. Naime, posljednje obitavalište Šokaca koji su danas napućeni u ova dva sela na lijevoj obali Dunava bili su upravo Bošnjaci.

O životu i dijelu Matije Pavličića, đakovačkog sjemeništara, koji je umro u dvadesetoj godini života, govorili su autor knjige Vinko Juzbašić i župnik iz Bošnjaka vlč. Vladimir Mikrut. Gosti na promociji bili su pomoćni biskup đakovački msg. Đuro Hranić i đakovački sjemeništara, rodom Vaištanac, Dragan Muharem. Bilo

je nazočno i cjelokupno članstvo HKUPD »Dukat«, na čelu s predsjednikom Pavlom Pejčićem i Josipom Dumendžićem Mešтром, te veći broj vjernika, tako da je vjeronaučna dvorana bila ispunjena do posljednjeg mjesta.

Organizator promocije vaištanski župnik vlč. Josip Kujundžić sretan je zbog ovako lijepa odziva. »Raduje me da je naša dvorana bila ovako lijepo popunjena. Gosti su to zaslužili, priuštili su nam jednu nezaboravnu večer. U Bošnjacima je prošla godina bila proglašena godinom Matije Pavličića, a sretan sam da smo i mi u Vajskoj dali doprinos sjećanju na čovjeka, čija su dijela nadživjela njegov kratki životni vijek i uvela ga u svijet besmrtnih.« – kaže za »Hrvatsku riječ« vlč. Kujundžić.

Ivan Andrašić

Djela nadživjela njegov kratki životni vijek: Matija Pavličić

Veliki tamburaški orkestar HKPD »Matija Gubec« gostovao u Vukovaru

Prvi puta nakon petnaest godina

Jedna za drugom, iz »pera« rumskih tamburaša redale su se ruske romanse, starogradske pjesme, popularne tamburaške skladbe, a izvedeno je, po običaju, i par veoma zahtjevnih djela klasične glazbe

Povodom Dana Svetog Bone, zaštitnika grada Vukovara, 29. listopada su u sali Pastoralnog centra »Sveti Bono« u Vukovaru nastupili Veliki tamburaški orkestar HKPD »Matija Gubec« iz Rume i tamburaški orkestar KUD-a »Dunav« iz Vukovara. Organizatori ovog koncerta bili su Hrvatska matica iseljenika – Zagreb i ogranak Matice hrvatske iz Vukovara.

Rumski su se tamburaši vukovarskoj publici predstavili svojim raznovrsnim repertoarom, prvi puta nakon 15 godina, a dojmovi s obe strane bili su izvanredni. Posebnu draž nastupu Rumljana dale su dvije izuzetne voklane solistice Marija Benčić i Katarina Atanacković.

Jedna za drugom, iz »pera« rumskih tamburaša redale su se ruske romanse, starogradske pjesme, popularne tamburaške skladbe, a izvedeno je, po običaju, i par veoma zahtjevnih djela klasične glazbe. Ovom prigodom su po prvi puta izvedene i neke od pjesama s novog kompakt diska rumskog tamburaškog orkestra, čija se promocija uskoro očekuje, a koje je napi-

sao njihov dirigent Josip Jurca.

Koncert je počeo sa sada već legendarnom skladbom »U Rumi na Bregu« Save Vukosavljeva, posvećenoj upravo rumskom orkestru, da bi nakon nje uslijedila jedna kompozicija, ovoga puta posvećena brežanskim tamburašima, »Brežanski drmež« Josipa Jurca. Nakon ovog sjajnog uvida publici se predstavila i prva solistica Katarina Atanacković sa dvije pjesme »Divan je kićeni Srem« i »Kopa cura vinograd«. Potom je izvedena prva skladba klasične glazbe, čuvena »Napolitanska igra« Tschaikovskog. Vokalna solistica Marija Benčić se predstavila s dvije starogradske pjesme »Ljubila sam crno oko« i »Na malenom bregu«. Skladba iz filma »Most na rijeci Kvaj« je sljedeće što je publika mogla čuti na ovom koncertu, a nakon nje i niz pjesama koje su izvodile voklane solistice – »Za kim«, »Crveni šak«, »U baštici plavog zumbula«, »Ni kom nemoj reći ti«, »Đenka«, »Zbog tebe«, »Ljubav mi srce dodirne tek«, »Na te mislim«... S vremena na vrijeme ovaj niz

su prekidale sjajne orkestarske interpretacije »Mađarske rapsodije« autora Save Vukosavljeva i »Pizzicato polke« Johanna i Josepha Straussa.

Nakon koncerta domaćini su gostima iz Rume uručili nekoliko poklona – medaljon Svetog Bone i Grada Vukovara, koji im je uručio predstavnik župe koja nosi ime ovoga zaštitnika, prigodna tiskana izdanja iz naklade kuće koju predstavlja darovao im je predstavnik Hrvatske matice iseljenika, dok su predstavnici Matice hrvatske iz Vukovara rumskom društvu uručili skulpture Vučedolske golubice koja predstavlja simbol grada Vukovara. S druge strane, Rumljani su domaćinima darovali nekoliko primjeraka tek izrađenih kompakt diskova s glazbom njihovog orkestra. Nakon ovog više nego uspješnog nastupa domaćini su za svoje goste priredili zakusku poslije koje je ovo druženje i završeno, uz obostranu želju da se ovakvi susreti nastave.

Nikola Jurca

Promocija knjige Ante Vukova »Vrati vrijeme« u Subotici

Imperativ restauracije »vriemena«

U Vukovljevoj zbirci pjesama je, prema riječima Žigmanova, idejno i poetski uvjerljivo iznijet svjetonazor u kojemu se ono životno a jednostavno prepoznaje kao glavna mjera, noseća istina i temeljita vrijednost i to ne samo čovjekova, već, kako je dodao, »svega onoga što život ima«

Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice prošloga je petka 28. listopada, u Plavoj vijećnici Gradske kuće održalo promociju cjelovite pjesmarice subotičkog pjesnika i pisca *Ante Vukova* koja nosi naslov »Vrati vrijeme«. Knjiga »Vrati vrijeme« predstavlja zaokruženi opus svih Vukovljevih pjesama koje su nastale i usavršavane u periodu između 1983. i 2004. godine, podijeljen u pet dijelova, točnije pet međuvisnih knjiga.

Na promociji, na kojoj je bio nazočan i predstavnik Generalnog konzulata Republike Hrvatske *Tihomir Šilović*, o knjizi su govorili njezini recenzenti *Ottó Tolnai* i *Tomislav Žigmanov* kao i sam autor, dok se u uvodnom dijelu večeri okupljenima obratio predsjednik HAD-a *Dujo Runje*.

KNJIGA KOJA ZAHITIJEVA VRIJE-
ME: Runje je, među ostalim, istaknuo kako je za ovu knjigu potrebno određeno vrijeme da bi se o njoj mogli suditi i prosuđivati. »Ona zahtijeva dublju, suptilniju analizu, ona nije na površini već zadire duboko u pitanja opstanka, postojanja, pitanja čovjeka, koja se postavljaju svima nama«, kazao je Runje.

Govoreći o početku upoznavanja s autorom promovirane knjige, na što ga je potaknula informacija da Vukov već godina ma slika jednu sliku, Tolnai je istaknuo ka-

ko je njihov prvi susret za njega bio poput »mističnog« iskustva. »Kada sam počeo pisati tekst o Vukovu koji je potom objavljen u 'Rukoveti' i na mađarskom u

Ante Vukov: Ja sam težio ka cjelovitosti i to je moj životni put

O autoru pjesmarice

Ante Vukov je rođen 1. srpnja 1955. godine u Subotici. Zanimanje za pisanje stekao je već za rana djetinjstva. Do sada su mu objavljene dvije sveske pjesama »Zlato istočnog sutona« (1987.), i »Ruža vetrova« (1989.), obje u nakladi »Osvit«-a u Subotici. Njegov roman »Kuća porculanske lutke – A porcellánbaba háza« 2003. izdao je »Grafoprodukt« u Subotici.

‘Ūzenet’-u 1996. godine, kao da sam počeo pisati roman o nekom čudnom junaku koji slika jednu mističnu sliku, piše roman, sakuplja porculan...

Ubrzo sam riješio da njegove knjige moraju doći na vidjelo. A kako je naša tadašnja stvarnost sve više tonula u dubinu, vidio sam da u tom malom ormaru u kome je držao svoje spise postoji neki čudan, već napisan materijal«, objasnio je Tolnai.

Vukovljeve pjesme i prema Tolnaijevim riječima, tek čekaju analizu. »To neće biti jednostavan posao. Kada sam ih prvi puta pročitao činile su mi se kao neke čudne himne Suncu, ali bez riječi. Od tada je on radio na tim pjesmama i čini mi se kao da su uspjele pronaći jezik, taj čudesan i arhaični«, naglasio je jedan od recenzenata.

OSTATI NEPOZNAT: Nakon Tolnaja publici se obratio i sam autor. »Kada sam započinjao stvarati neki od ciklusa ja sam uvijek težio da to bude incognito, da budem i ostanem i nepoznat, kao što sam i bio. Meni je to jedan od snova u životu. Da živim u onom čarobnom svijetu gimnazijalca kome je sve dozvoljeno, romantika, ljubavi, sve zamislivo i nezamislivo. Kada se jedan ciklus završavao onda mi je trebao netko pomoći«, kazao je Vukov i u tom kontekstu zahvalio se svima koji su pomogli nakladu njegove pjesmarice.

Autor se u svom izlaganju osvrnuo i nekoliko, po njemu, ključnih misli francuskog književnika *Valéryja Larbauda*, u čijem je jednom od djela, koje, kako je kazao, »u cijelosti govori o snovima na javi«, prepoznao niz sličnosti sa svojim stajalištima. »Čitajući ovu knjigu našao sam nevjerovatan broj analogija, ili po Valéryjevom rječniku, alegorija. Ali ja kažem analogija, zato što mi danas više nemamo vremena za alegorije. Ili ćemo živjeti rascjepkano, digitalno ili ćemo živjeti cjelovito i analogno. Ja sam težio ka cjelovitosti i to je moj životni put«, objasnio je Vukov.

TRAGANJE ZA BOLJIM SVIJETOM: Tomislav Žigmanov je podsjećajući na Vukovljeve roman prvijenac »Kuća porculanske lutke – A porcellánbaba háza« iz 2003. godine, ukazao na njezinu idejnu i motivsku vezu s promoviranom pjesmaricom, koja se, prema njegovim riječima, očituje na planu idejnoga i motivskoga. »Ponovno je ovdje Vukov učinio isto, opisao je svoje uspješno traganje za boljim svijetom. No drugim sredstvima – pjesma ma naime. Ovim što pred nama su. Čiji naslov nuka na osluh čežnje. Čežnje stavlje-

ne u vremenski slijed, usmjerene k prošlim. Usto, čežnja je i za boljim, što je onda tamo, u prošlost, smješteno sigurno. Stoga je i čežnja ova pjesnikova nostalgij-ska«, kazao je recenzent.

Žigmanov je naglasio i kako se naslovom »Vrati vrijeme« vapi za onim što je vrijedno, a u prošlosti situirano. »Vapi se za tim imperativno. A zašto da vrati se to? Pa jednostavno da bi se moglo živjeti na načine i uvjete vremena prošlog. Živjeti, naime, čovjeka dostojnije. Utješnije, punije i na koncu, životnije. Čak i jezik kojim se pjeva biva standardiziran za to doba. Posve neobično i strano, no izuzetno plodonosno je to«, kazao je Žigmanov.

U Vukovljevoj zbirci pjesama je, prema riječima Žigmanova, idejno i poetski uvjerljivo iznijet svjetonazor u kojemu se ono životno a jednostavno prepoznaje kao glavna mjera, noseća istina i temeljita vrijednost i to ne samo čovjekova, već, kako je dodao, »svega onoga što život ima«. »Jednostavno je jedina velikost – polazi se od toga da je ono minimalno, u stvari, i maksimalno. Mikrokozmos jest ovdje zrcalo tek makrokozmosa. Kao i kod *Gior-dana Bruna*. Ono jednostavno a životno bogato pulsira posvuda u svojoj ljepoti i istinitosti, i biva u mnogočem kao cijelo. Gdje se onda kao takvo pojavi ili uspostavi, ono postoji na jedan primarno smislaon način. I upravo takvo sve je. I malo i veliko, i obično i neobično. I ovo ovdje i ono tamo. I ovako i onako... Sve ima puninu smisla i ljubavlju odiše ovdje u slici svijeta Vukovljeve pjesmarice«, naglasio je Žigmanov.

D. Bašić Palković

Vratili »vrieme«: Tomislav Žigmanov, Ante Vukov, Dujo Runje i Ottó Tolnai

Jesenska likovna kolonija u Bajmoku

Nastavak suradnje hrvatskih kulturnih udruga

U subotu 29. listopada članovi Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice boravili u su Bajmoku, gdje su na Bešlićevu salašu održali jesensku likovnu koloniju. Ova kolonija predstavlja nastavak suradnje između spomenutog Centra i Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Bajmok« iz Bajmoka. Nakon što su »likovnjaci« proljetos održali sličnu jednodnevnu koloniju u Bajmoku odlučeno je da se susret ponovi i u jesen, što je i učinjeno.

Prije početka rada kolonije, članovi Likovnog odjela su na čelu s predsjednikom *Josipom Horvatom* posjetili grob nedavno preminulog predsjednika HKUD »Bajmok« *Petra Skenderovića*, gdje su ovom prilikom položili i cvijeće.

Ispred HKUD »Bajmok« goste su na koloniji primili aktualna predsjednica Društva *Snežana Kopilović* i dopredsjednik *Marko Rožumberski*. Prema riječima Josipa Horvata, na koloniji je sudjelovalo 18 slikara, koji su oduprijeli prohladnom vremenu i stvarali slike inspirirane pejzažima bajmočke ravnice i salaša. »Zadovoljni smo što se ostvario dogovor s prve naše kolonije u Bajmoku, te smo došli ponovno i imali priliku boraviti u iz-

Skupa domaćini i gosti

Znak zahvalnosti: Josip Horvat predaje sliku dopredsjedniku HKUD »Bajmok« Marku Rožumberskom

uzetnom ambijentu Bešlićeva salaša«, kazao je Horvat. On je istaknuo kako je cilj kolonije pokraj druženja i suradnje, promoviranje Likovnog odjela i poticanje rada tamošnjih likovnih talenata te u okviru toga najavio novi posjet Bajmoku na proljeće.

Na kraju je u znak zahvale domaćinima uručeno nekoliko slika, jedna s posvetom »Bunjevačkog kola« te nekoliko nastalih upravo tijekom jesenskog dana provedenog u Bajmoku.

D. B. P.

Izložba članova Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«

U povodu proslave 35. obljetnice rada HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, u Velikoj dvorani istoimenog Centra će u petak 11. studenog biti upriličena izložba na kojoj će biti predstavljeni radovi članova njihovog Likovnog odjela. Riječ je o retrospektivnoj izložbi djela nastalih na Međunarodnoj likovnoj koloniji »Bunarić« u periodu od 2001. do 2004. godine. Početak izložbe je u 18 sati.

Iz knjige »Lira naiva 2005«

Marija Matarić

Nada

Nada je na kamenu trava.
Nada je u pustinji oaza.
Nada je zdravlje bolesnika.
Nada je sjajna i jedina
zvijezda zatočenika.

Nada je sunce što nas grije.
Nada je dijete što se smije.
Nada je sumnja što nebo para
i svu nepravdu obara.
Istinu na pijadestal stavlja
i njoj se jedinoj klanja.

Nada raj nebeski na zemlji stvara.
I zato Nado ne napuštaj mene
u ove noći zimske, duge, usamljene.
Istina i nada su zvijezde neba.
Zvijezda često na zemlju pada.
Razlika jest:
Istina prva a nada posljednja strada.

Marija Matarić rođena je 1933. godine u Somboru kao peto dijete u obitelji. Udajom nije mijenjala prezime. Diplomirala je na Ekonomskom fakultetu u Subotici.

Prvu ozbiljniju pjesmu napisala je listopada 1995. godine (za prvi rođendan katoličkog mjesečnika »Zvonik«). Pjesme su joj objavljivane u kalendaru »Subotička Danica« i u tjedniku »Hrvatska rijec«.

Sudjelovala je na prvom i drugom susretu pjesnika Lira naiva.

Psihomodo Pop – »Tekućih 20«

Croatia Records, 2003.

Skupina Psihomodo Pop osnovana je 1983. godine, u drugom valu tzv. zagrebačke novovalne scene. Već tada je bila vidljiva njihova jasna odrednica – preuzimanje punk-rock standarda uz nezaobilazni image »pozajmljen« od Ramonesa. Kako im sve ovo nije predstavljalo problem, i svoje su ime pronašli među već nastalim tvorevinama. U ovom slučaju poslužio je naziv albuma skupine Cockney Rebel – »Psychomodo«.

Čvrstu jezgru Psihomodo Popa od početka do danas čine bubnjar *Tigran Kalebota*, basist *Smiljan Paradiš Šparka* i, naravno, pjevač-frontman *Davor Gobac*, koji je svojom karizmom umnogome obilježio njihove uvjerljive koncertne nastupe i tako zauvijek promijenio sva pravila uobičajene rock-predstave na ex-jugoslavenskim prostorima. Gitaru je u prvim godinama svirao *Neven Kepeski*, kasnije ugledni novinar i urednik, postavu su, nakon odlaska *Kepeškog*, zaokružili gitaristi *Sale Radulović* i trenutčno aktivni *Gordan Čavar – Brada*.

Dvadeset godina postojanja Psihomodo Pop je proslavio serijom koncerata te kompilacijom »Tekućih 20«. Ovo je njihovo prvo »best of« izdanje, ne računajući album »Unpljugd« (1995.) snimljen uživo na akustičnim instrumentima, koji je, na takav način, pratio u to vrijeme vrlo popularan trend u svijetu. »Tekućih 20« je zapravo dvostruko CD izdanje. I dok prvi CD obuhvaća oficijelna izdanja objavljena

na studijskim albumima (klasike »Frida«, »Ja volim samo sebe«, »Sexy magazin«, »Leteći odred«, te novije »Bože čuvaj Psihomodo Pop«, »Duga devetka«, »Boing 747«, »Uspavanka«), drugi je sastavljen od

Prošle se godine, pod istim nazivom, pojavilo i DVD izdanje spotova ove skupine. Na DVD-u se našlo 27 video uradaka iz dugog, 22-godišnjeg radnog staža benda, poredanih kronološkim redoslijedom na

demo snimaka snimljenih u raznim prigodama. Tako su se na »demo CD-u« našle neke stvari koje su također proslavile Psihomodo Pop (»Iste stvari«, »Polako«, te obradbe poput »Ramona«, »No Fun«, ili »Telegram Sam«), ali kojih nema na prvom »službenom« CD-u.

stajanja. Na istom izdanju je zastupljeno i nekoliko kratkih dokumentarno-humoriističnih filmova vezanih za rad benda.

Psihiči su još uvijek aktivni. Koncem prošle godine objavili su studijski album pod nazivom »Plastic Fantastic«.

D. B. P.

Gabrijel Jurkić (1886.-1974.)

Gabrijel Jurkić, slikar, rođen je 24. ožujka 1886. u Livnu, a preminuo 25. veljače 1974. u istom gradu. Osnovnu školu završava u rodnom gradu i upisuje se u Trgovačku školu, a zatim 1902. u Srednju tehničku školu u Sarajevu, koju uskoro napušta da bi se posvetio slikarstvu. Godine 1907. postaje učenikom Privremene škole za umjetnost i obrt u Zagrebu, školske 1908./09. pohađa bečku likovnu akademiju, gdje je odmah prebačen na četvrtu godinu općeg slikarskog odjela u klasu *Aloisa Deluge*. Potom upisuje i specijalku kod *Kazimira Pochwalskog* gdje izučava segment »Studij umjetnosti bosanske historije«.

Poslije bečkih studija vraća se u Sarajevo, priprema prve samostalne izložbe (1911.) – u Sarajevu (Društveni dom) i Zagrebu (Umjetnički paviljon). Nakon gotovo pola stoljeća provedena u Sarajevu vraća se u Livno, u skromni atelje franjevačkog samostana na Gorici, gdje i umire. Svoje slike oporučno ostavlja samostanu, a time i samom gradu Livnu.

Njegovo prvo slikarsko razdoblje nakon studija ispunjeno je romantičarskim raspoloženjem, inspiriran je krajolicima (»Kod ovaca«, »Marina I«), a karakterizira ga i niz izvrsnih portreta gdje uspijeva duboko proniknuti u biće sebi dragih i bliskih ljudi (»Moja majka«, »Fra Eugen«).

Od dvadesetih godina Jurkić se oslobađa akademskog usmjerenja, postaje impresionistički slobodan, koristi se poentilističkom tehnikom slikanja, uvodi više svjetla na platno (»Impresija«, »Snježna idila«), te otvara širok spektar boja (»Dvije sestre u suncu«). U svojoj trećoj slikarskoj fazi, Jurkić slika bosanske krajolike, uspijevajući dočarati atmosferu određenog trenutka, na bezvremenski način. Religioznost u njegovom djelu odražava se upravo kroz slikanje prirode, a ne kroz religijske motive. Godine 1995. je, uz podršku Ministarstva za kulturu, u prostoriji FMGG-a otvorena galerija sa stalnim postavom njegovih slika prema odabiru *Ivice Šiška*, akademskog slikara i profesora na ALU u Zagrebu.

HRCKOVA SVEZNALICA

Uređuje: Ivana Petrekanić Sič

JESTE LI ZNALI?

DA JE ŽIRAFI SKORO NIJEMA?

Čim pomislite na žirafu, vjerojatno se sjetite njenog dugačkog vrata. Postoji i druga zanimljiva osobina ove životinje – ona je skoro sasvim nijema. Ženke ponekad muču kao i mladunci kada su gladni što liči na mukanje mladog teleta. Sam žirafin grkljan u kojem su smještene glasne žice potpuno je nerazvijen i zato nemaju glasa.

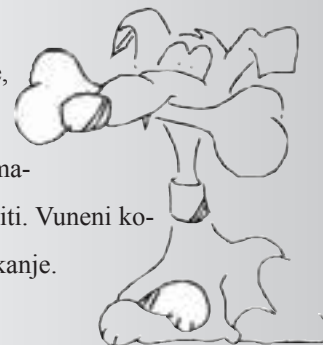
ZAŠTO PSI ZAKOPAVAJU KOSTI?

Može se pretpostaviti da u davna vremena čovjek nije dovoljno hranio psa. Stoga je nagon za samoodržanjem primoravao psa da kosti zakopa, ostavljajući ih kao hranu za kasnije. Lajanje je svakako naslijeđena navika iz vremena kada su psi zavijali lutajući u čoporima, kao što vukovi danas čine.

DA OVCAMA SVAKE GODINE RASTE VUNA?

Vuna raste ovci kao što nama raste kosa i služi joj kao zaštita od hladnoće. Svake godine, obično u proljeće, kada nastupaju topliji dani, one se vode na šišanje što je poznato kao striža ovaca. Tada se ostriže sva vuna. Ona je obično puna trnja, čičaka i prirodne masne materije. Posle se vuna čisti, grebe, pročešljava i zatim ispreda u niti. Vuneni konac, tako dobiven, upotrebljava se za pletenje odjeće ili tkanje.

KOLIKO DALEKO SE PTICE SELE?

Odlazak i dolazak ptica označava kraj jedne i početak druge sezone. Neke ptice odlaze na veoma daleki put, i do 4000 kilometara. Arktička lasta putuje dvadeset sedmica i prevoli 2000 kilometara do odredišta. Ni jedna ptica ne kreće na put istoga dana svake godine, ali zato lastavice iz Kalifornije uvijek polaze na put 23. listopada, a vraćaju se 19. ožujka.

Priredio: Zoltan Sič

Obilježeno izlaženje 10. broja »Hrcka«

Malim jubilejom u velike planove

Uredništvo, suradnici, čitatelji i prijatelji »Hrcka« uz malu svečanost obilježili su izlazak iz tiska 10. broja jedinog dječjeg lista na hrvatskom jeziku na našim prostorima. U petak 28. listopada, na dan pojavljivanja jubilarnog Hrcka na kioscima, u prostorijama Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« okupilo se društvo koje osmišljava, kreira i stvara taj podlistak.

Obraćajući se nazočnima, urednica Hrcka Ivana Petrekanić Sič zahvalila se svim suradnicima na uspješnoj suradnji, te je najavi-

la da će podlistak ubuduće sasvim sigurno napredovati, kako tehnički, tako i sadržajno, te je sve sadašnje suradnike pozvala na daljnju suradnju, a istaknula je kako je ovaj podlistak otvoren i za nove suradnike, s novim idejama, kako bi list bio još bolji i zanimljiviji za male i mlade čitatelje.

Članica uredništva Katarina Čeliković izrazila je zadovoljstvo što je pokrenuta akcija da se svaki broj Hrcka, osim u Subotici, nađe pred djecom i u somborskoj i podunavskoj regiji, te Srijemu. ■

Najkorisniji savjeti:
Ivana Petrekanić Sič s najmlađim čitateljima

Posluž enje za najmlađe

Nazočni na prigodnoj svečanosti

Suradnici i prijatelji »Hrcka«

Kretanje kao životna potreba

Šetnja zdravlja vrijedna

Medicinski je dokazano kako lagana tjelesna aktivnost u obliku najobičnije šetnje iznimno djelotvorno utječe na naše opće zdravlje

Piše: Dražen Prčić

Usveopćoj motorizaciji i automatizaciji društva tj. koristeći sva moguća dostupna prijevozna sredstva, suvremeni čovjek se sve manje kreće vlastitim nogama tj. šeta. Iako uz pomoć »mehanike« uspijeva znatno brže prevaživati veće prostorne distance i razdaljine tijekom dana, ova velika vremenska »ušteda« ide na štetu najvažnijeg ljudskog bogatstva – zdravlja. Jer ono je ugroženo na više frontova naše svakodnevice, počevši od neredovite i često puta ne baš kvalitetne ishrane, stresnih situacija, previše sjedenja, prekomjerne težine, pretjeranog uživanja u nikotinu, i tko zna čega sve još. A upravo ta jednostavna, rekreirajuća šetnja (u minimalnom, kontinuiranom trajanju od barem pola sata dnevno) dovoljna je za ublažavanje i terapijsko djelovanje na brojne štetne agresore koji prijete našem zdravlju.

ZAŠTO JE ŠETNJA VAŽNA: Postoji mnogo odgovora na ovo pitanje koje bi se počeli sa zato jer, a jedno od prvih među njima jamačno bi bilo u pojašnjenju važnosti kretanja, kao osnovnog načina ljudske tjelesne aktivnosti. Šetati može svatko, neovisno od svog dobnog i starosnog uzrasta, počevši od tek prohodalog djeteta pa

sve do starijih osoba u poodmakloj starosti koje se često puta moraju pomagati određenim sanitetskim pomagalicama poput štaka ili štap. Govoreći o dječici, koja se tek upoznaju s zakonima gravitacije (česti gubitak ravnoteže i padovi) i uspravnog hodanja, iznimno je važno za njihov daljnji pravilan razvoj cijele tjelesne mase i muskulature mišića da što više samostalno hodaju. Također ovaj prvobitni oblik tjelesnog zamora odličan je i za ostale, iznimno važne aspekte očuvanja općeg djetetovog zdravlja, primjerice u vidu boljeg rada crijeva, boljeg sna, ponašanja i sl. Opet, na sasvim drugoj životnoj strani, svaka osoba u trećoj dobi (starost) morala bi se, shodno sa svojim zdravstvenim stanjem, što više kretati, po mogućnosti na svježem zraku. Šetnjom, bilo kojim brzinskim tempom, dolazi do poboljšanja cirkulacije, samim time i tijelo u startu »žive« i dolazi do ugodnog osjećaja zamora (naravno, poslije određenog vremena hoda) kao ploda zdrave tjelesne aktivnosti. Aktivirani kemijski procesi započinju s izbacivanjem nagomilanih toksina, pluća efektivno rade, puneći tijelo čistijim kisikom (zbog toga je važna okolica izabrana za šetnju, najbolje su urbane šume ili parkovi u gradu, ukoliko ni-

je moguć odlazak u neirnutu prirodu) i ti jelo jednostavno uživa. Ne radi se tu o nikakvom obliku jogginga, već o jednostavnoj šetnji za sve od 1 do 100 (i više) godina, koja se može (i trebala bi) prakticirati svakodnevno u minimalnom trajanju od barem 30 minuta.

NEPRIJATELJI ŠETNJE: Prvi i zasigurno najveći neprijatelj hodanja su sva moguća prijevozna i transportna sredstva koja su nam život učinila mnogo jednostavnijim, omogućavajući brže »premošćivanje« određenih distanci u prostoru na kojemu živimo. Počevši od ranog jutra, kada umjesto šetnje do radnog mjesta, koja bi bila najzdravija i posebice djelotvorna nakon prospavane noći, jurimo u zadnji tren, zahvaljujući blagodatima automobila, motora ili nešto zdravijeg načina prijevoza, bicikla. Poznajući sebe, priznali to ili ne, mnogi od nas koriste taj »luksuz« posljednjeg trenutka i pod čistim stresom (prometna gužva, traženje parkinga i dr.) stižu do kancelarije, pogona, pulta...

U povratku s radnog mjesta, na kojemu su zadano radno vrijeme proveli u višesatnoj tjelesnoj neaktivnosti (naglasak je na osobama koje rade sjedeći), ponovno je

šetnja posljednja solucija u namjeri što bržeg stizanja kući. Prvo što bi se izgubilo dosta vremena, a potom tko će sad pješačiti nakon »napornog« radnog dana. I slijedi motorizacija (bilo koji oblik), a kada se stigne doma »punjenje praznog želuca« i obvezno, u velikom postotku slučajeva normalnog radnog čovjeka, stavljanje u vodoravni položaj (čitaj popodnevni odmor). Posljednja dnevna šansa za šetnju ukazuje se u ranim večernjim satima, kada postoji slobodan prostor prije prvih vijesti, nekog sportskog ili zabavnog televizijskog programa, ali se gotovo uvijek nađe nešto važnije od izlaska van i nepotrebnog zamaranja, na primjer, odlazak u kafić na neko piće (muški rod), sređivanje kućnih stvari ili kuhanje (ženski rod), a kada pad-

ne noć i tmina zavlada, pomisao na šetnju u startu otpada ponajprije iz sigurnosnih razloga, te prebitnih i neizostavnih televizijskih obveza (nogomet ili meksičke sapunice). I tako prolaze dani i dani, a umjesto pređenih »zdravih« kilometara, milijuni ljudi prošetaju minimalističke razdaljine od auta (ili nekog drugog prijevoznog sredstva) do bilo gdje, često puta mjerene samo u desetinama metara. Dok tijelo vapi za tih 20-30 minuta, u kojima ćemo se služiti našim nogama kao jedinim prijevozom do željenog odredišta. Kao i uvijek, i ovog puta smo u želji pronalaženja prave istine glede pojedinog »problema« potražili pravi odgovor uz pomoć naših čitatelja i evo kako su se oni izrazili glede svog iskustva sa šetnjom:

Mirjana, krojačica

Volim prošetati uvijek kada mi to slobodno vrijeme dozvoljava, bilo da je u pitanju urbana sredina ili šetnja u prirodi.

Larsen, student

Uživam šetati i šetnju upražnjavam gotovo podjednako u gradu i izvangradskim okruženjima. No, najviše volim duge šetnje po nekom lijepom prirodnom krajoliku.

Đurđica, studentica

Oduvijek sam voljela šetnju, ali za nedavnog boravka u Engleskoj uvjerila sam se kako je ona gotovo sastavni i obvezni dio rituala u mnogim obiteljima. Poslije večere smo se uvijek izašli prošetati i to je tamo posve normalno i uobičajeno.

Lajčo, umirovljenik

Šetnja je sastavni dio svakog mog dana i uvijek uživam u njoj.

BLAGODATI ŠETNJE: Uza sve zdravstveno ugodne činitelje jedna posve obična šetnja uvijek može donijeti i određeno dodatno zadovoljstvo, posebice ukoliko se prakticira s nekom dragom osobom (zajubljeni parovi ili recimo mala djeca), prijateljima, poznanicima ili pak s kućnim ljubimcem. Često puta, upravo zahvaljujući vašem psu i njegovim fiziološkim potrebama, koristite svu blagodat lijepe i zdravlju ugodne šetnje na svježem zraku. Ukoliko se ne možete natjerati da šetate, nabavite si psića i »šetati« ćete svaki dan.

Flambirani medaljoni jastoga »Ariston«

Specijalitet kreativne kuhinje

Sastojci:

(za dvije osobe):

0,5 kg svežeg jastoga

0,25 kg korjenasta povrća

0,05 l maslinova ulja

0,05 l francuskog konjaka

0,03 l pjenušca

0,10 kg rajčica

0,02 kg češnjaka i začina po želji

limunov sok

Opis:

Živog jastoga svežemo na daščicu da se izravna i s daščicom uronimo u kipuću vodu kojoj smo prethodno dodali malo korijenastog povrća i sok polovice limuna. Kuhamo 7-8 minuta, a potom jastoga izvadimo. Pustimo da se ohladi. Pažljivo otvorimo oklop i izvučemo napola kuhano meso jastoga, izrežemo ga na medaljone i na maslinovom ulju popećemo s obje strane. Flambiramo francuskim konjakom, a plamen pogasimo pjenušcem. Dodamo češnjak i koso rezane svježe rajčice. Podolijevamo temeljcem u kojem smo kuhali jastoga. Začinimo po želji.

Kao prilog preporučamo palentu s krumpirom (krumpiricu).

Attila Szalai

Salata od gljiva i sireva

Specijalitet kreativne kuhinje

Sastojci:

različite vrste zelenog radiča

(bolje su livadske trave i divlji radič)

150 g sira Bilogorac

200 g sira za pizzu

150 g kozjeg sira

150 g sira Trapist

šampinjoni u ulju

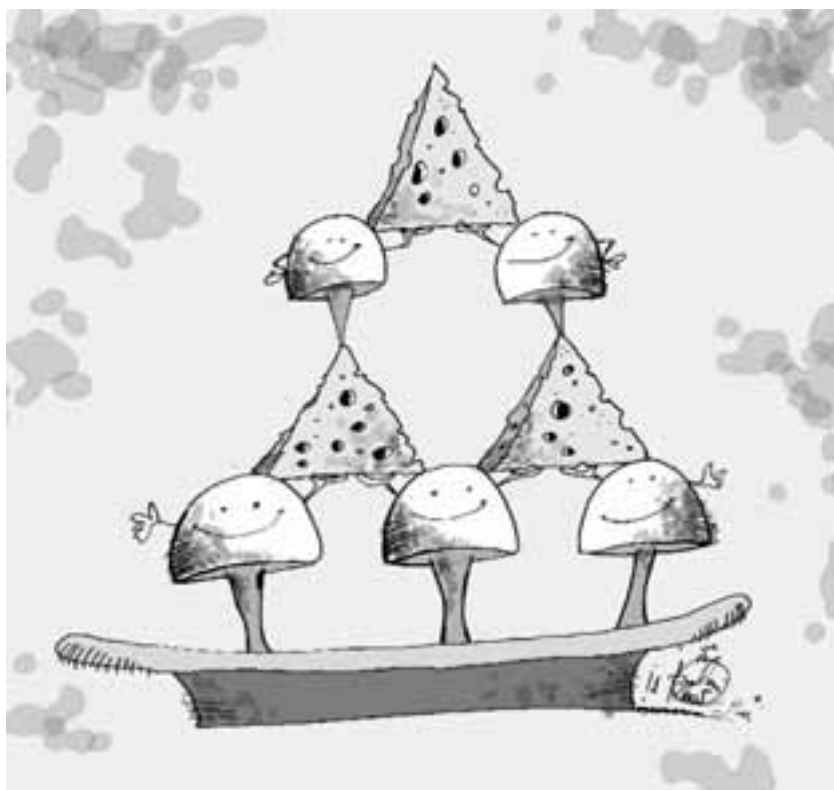
maslinovo ulje

Opis:

Oprane salate dobro osušite i narežite pa posložite po tanjurima, začinite s malo ulja i malo soli.

Narežite sireve po vašoj želji (npr. Bilogorac i sir za pizzu na kockice, trapist na štapiće a kozji sir na krugove i sl.) i stavite na salatu.

Ukрасite s ocijedenim gljivama i poslužite s umakom od kapara ili umakom od oraha.

V I J E S T I

Rukomet

Hrvatska četvrta na Superkupu

mjesto (35:33). Titulu najbolje momčadi i pokal Superkupa osvojila je reprezentacija Švedske pobjedom nad Francuskom (29:22).

Vaterpolo

Ždrijeb Eurolige

Prema obavljenom ždrijebu u Budimpešti za novu sezonu u Euroligi, Mladost (Zagreb) će igrati u skupini A skupa s Possilipom (Ita), Honvedom (Mađ) i Spandauom 04 (Njem). Dubrovački Jug natjecat će se s Marseillesom (Fra), Vasasom (Mađ) i Olympiakosom (Grč) u skupini B. Predstavnici SiCG – Partizan i Jadran iz Herceg Novog igrat će u skupini C: Barcelona (Špa), Savona (Ita) i Ethnikos (Grč), te skupini D: Pro Recco (Ita), Šturm (Rus) i Barceloneta (Špa). Prva dva mjesta vode u završnicu natjecanja.

Goodyear liga

5. kolo, 29. listopada

Zadar – Široki 77:78
Zagreb – Helios 83:69
Bosna – Slovan 74:65
Olimpija – C. zvezda 84:85
Železnik – Vojvodina 85:60
Partizan – Laško 92:66
Hemofarm – Cibona 89:66

Tablica: Široki 9, Partizan 9, Hemofarm 8, Slovan 8, Železnik 8, C. zvezda 8, Cibona 8, Zadar 7, Olimpija 7, Bosna 7, Laško 7, Vojvodina 7, Zagreb 7, Helios 5

Tenis

Ljubičić sve bliži Mastersu

Poslije otkaza *Marata Safina*, koji je u mnogome povećao šanse *Ivana Ljubičića* da po prvi puta zaigra na završnom natjecanju osam najboljih tenisača u protekloj godini i postane drugi hrvatski tenisač poslije *Gorana Ivaniševića* kojemu je to pošlo za rukom, sve su aktualnije »priče« i o moguća dva nova otkaza. Naime, najbolji svjetski tenisač *Roger Federer* se još uvijek oporavlja od neugodne povrede ligamenata stopala, dok bi *Lleyton Hewitt*, koji očekuje prinoću u obitelji, mogao otkazati ukoliko se termin rođenja njegovog djeteta poklopi s vremenom održavanja turnira u Šangaju (13.-20. studenoga).

Odbojka

Mladost bez pobjede

Odbojkašice zagrebačke Mladosti startale su s dva poraza i bez osvojenog seta u svojoj skupini Lige prvakinja. U uvodnom susretu, na svom terenu, poražene su (0:3) od Tenerife (Španjolska), dok je s istim rezultatom Calisia bila bolja na svom parketu u Poljskoj. Sljedeći susret, kao domaćin, Mladost će igrati protiv Azeraila iz Azerbajdžana.

HNL

14. kolo, 29. listopada

Hajduk – Kamen I. 1:2
Rijeka – Dinamo 0:1
Varteks – Pula 2:0
Inter – Cibalia 1:0
Osijek – Zagreb 1:0
Slaven B. – Međimurje 1:1

Tablica: Dinamo 37, Varteks 25, Rijeka 24, Kamen I. 22, Hajduk 22, Osijek 22, Međimurje 18, Cibalia 17, Zagreb 15, Pula 12, Slaven B. 12, Inter 12

Sustav nogometnog natjecanja u kojemu šansu imaju i mali klubovi

Nemilosrdni ždrijeb kupa

Nedavno su tri velike momčadi, posve neočekivano, »izletjele« u kup susretima u kojima su važile za apsolutne favorite

Piše: Dražen Prčić

Predsjednik NK Rijeka Robert Ježić s pokalom hrvatskog kupa

Otkako su ustanovljena, i po svojoj formuli opće prihvaćena u nogometnom svijetu, kup natjecanja su oduvijek predstavljala odličnu šansu kako velikima, tako i onima najmanjima da se domognu jednog vrijednog trofeja, ali i prilike da izađu na europsku scenu. Prema unaprijed formuliranom sustavu natjecanja, u kojemu su uključene u ranom stadiju i najniže rangirane momčadi iz malih podsveza, koje moraju brojnim susretima izboriti plasman u završnicu kojoj se priključuju prvoligaške momčadi, prava »drama« započinje kada natjecanje za prestižni pokal kupa stigne u šesnaestinu finala tj. do 32 najbolja kluba. Jer tada slijede okršaji velikih i malih na nock out pozornici, u susretima kada na velikoj sceni junačko srce pobjeđuje (ponekad) objektivnu kvalitetu, a prijašnji nemilosrdni ždrijeb prema momčadi iz nižeg ranga postaje sasvim suprotno. I veliki silaze s travnjaka pognute glave, a u redovima »outsidera« nastaje neopisivo slavlje i fešta.

NESRETAN SLUČAJ BR. 1 – DINAMO: U osmini finala (posljednjih 16) natjecanja za Hrvatski kup u ovogodišnjoj sezoni

(2005.-06.) ždrijeb je drugoligaškoj momčadi Naftaša iz Ivanić Grada »nemilosrdno« dodijelio trenutačno najjaču momčad 1. HNL, NK Dinamo iz Zagreba. U želji da se dostojno oproste, i ne izblamiraju mrežom napunjenom do vrha (Dinamo je u proteklih 13 kola postigao impozantnih 37 pogodaka i primio samo 4, te uvjerljivo bježi 10 bodova od najbliže Rijeke), »naftaši« su hrabro ušli u susret, borili se junački svih 90 minuta i na koncu je rezultat glasilo nevjerojatnih 3:2 za domaćina. Zahvaljujući povijesnom uspjehu, trenutačna petoplasirana momčad Druge lige Jug nastavit će dalje u kupu, slijede susreti s Varteksom (9. i 15. studenoga) i tko zna...

NESRETAN SLUČAJ BR. 2 – PARTIZAN: Prošla srijeda donijela je novi šok poprilično baksuznoj (u ovoj sezoni) momčadi beogradskog »Partizana« koji je poslije penal ruleta protiv slovačke Petržalke ispustio plasman u Champions league, potom poslije velike prednosti s gostovanja u Izraelu uvjerljivo poražen na domaćem terenu, gubeći plasman u Ligu kupa Uefe, da bi sve kulminiralo ispadanjem iz nacionalnog kupa SiCG od zaječarskog trećeligaša Timoka. Poslije odigranih 90 minuta semafor je pokazivao 1:1, Zaječarci su postigli zgoditak u samom kraju utakmice iz jedine šanse i šuta na gol, i prema važećim pravilima pristupilo se izvođenju udaraca s bijele točke koji su donijeli neopisivu radost u gradu na obalama Timoka.

NESRETAN SLUČAJ BR. 3 – LIVERPOOL: U prošloj nogometnoj sezoni na Anfield je vraćena, poslije dva desetljeća posta, europska kruna osvojena u Champions league, ali ove godine Liverpoolu baš ne ide sve »po planu«. Osim dobrih igara u CL u prvenstvu su »crveni« (Reds) iznimno skromni sa samo 2 pobjede u 8 odigranih susreta, a najnovije razočaranje stiglo je porazom od Crystal Palacea (2:1) u trećoj rundi Carling kupa. Istina u ovom slučaju »izbacivač« nije nižerazredna momčad, ali po svom renomeu i trenutnoj situaciji u klubu očekivao se barem objektivni prolaz u iduću rundu ovog kup natjecanja (na otoku se igra više kup natjecanja).

Iz arhive hrvatskog kupa

Na samom početku ustroja nogometnog kupa Hrvatske, u prvom finalu 23. lipnja 1992. godine tadašnji Inker (danas Inter) iz malog zagrebačkog predgrađa Zaprešića uspio je svladati (1:0) diva iz Maksimira (tadašnji Hašk) i osvojiti prvi pokal nacionalnog kupa.

U kup sezoni 1995-96. Hajduk je uspio ispasti od Marsonie iz Slavonskog Broda (1:0, 1:0, penalima 2-4), dok je ipak najveće iznenađenje svih dosadašnjih sezona, otkako se igra hrvatski kup priredila momčad iz Dugog Sela kada je u šesnaestini finala 1998. godine eliminirala Croatiu (Dinamo) s 3:2 i plasirala se u daljnji krug natjecanja.

Aleksandar Kopunović, prvi subotički nogometaš koji je zaigrao u Kini

Iz male Velike u veliku Kinu

Protekle polusezonu bivši nogometaš Kamen Ingrada proveo je u kineskom prvoligašu Guang Zhou

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Svojevremeno je Aleksandar Kopunović bio prvi nogometaš s vojvođanskih i subotičkih prostora koji je probio barijeru i zaigrao u Hrvatskoj, točnije u Kamen Ingradu, prvoligaškoj momčadi iz Velike pokraj Slavonske Požege. Posao nogometnog profesionalca odveo ga je tijekom proteklog ljeta tisućama kilometara daleko od rodne Subotice u redove Guang Zhoua iz istoimenog grada na jugu Kine.

► **Postali ste prvi Subotičanin koji je probio nogometnu barijeru u Hrvatskoj, a sada ste svoje nogometno ime**

iznad tzv. Superliga, iz istoimenog grada na jugu Kine u kojemu živi približno 10 milijuna stanovnika. Za približnu geografsku orijentaciju ovaj grad se nalazi pola sata avionom ili dva sata vlakom od Hong Konga.

► **Pojasnite nam sustav natjecanja u kojemu ste igrali protekle polusezone.**

Obzirom da sam u Kinu i Guang Zhou stigao u drugom dijelu prvenstvene sezone, uspio sam odigrati 10 od 14 susreta koji su na programu u polusezoni. Uspio sam postići 7 pogodaka uz 3 asistencije i prema

Zeleni 33

Plavu majicu »Kamena« zamijenio je zelenom Guang Zhoua s brojem 33, a broj je dobio kao 33 igrač na popisu momčadi. Ime i prezime mu, naravno, suigrači nisu mogli pravilno izgovoriti, komunikacija je išla pretežito preko prevoditelja s engleskog, pa su ga zvali Sasa ili Šaša.

► **Na kojem ste mjestu igrali i u kojoj formaciji je igrala vaša kineska momčad?**

Za razliku od Kamen Ingrada gdje sam igrao na mjestu polušpice, u Guang Zhou sam igrao na mjestu čiste špice, dok je momčad igrala u tzv. liniji (sustav 4-4-2). Uz mene je igrao još jedan stranac, Bjelorus, jer po pravilima ovog ranga natjecanja je dozvoljeno prisustvo dva internacionalna igrača.

► **Gdje ste sve igrali u Kini?**

Prva kineska liga obuhvaća momčadi koje se nalaze u velikom teritorijalnom radijusu i udaljenosti, po cijeloj Kini, pa se dešava - lo da na određeni susret putujemo i do 5 sati zrakoplovom. Igrao sam, recimo, u Shangaju, Shen Zenu, Xiemenu i još nekim manjim kineskim gradovima, koji su najširoj javnosti posve nepoznati.

► **Koliko ste se uspjeli upoznati s ne nogometnom stranom Kine, njezinom kulturom, gastronomijom?**

Živio sam u poslovnom dijelu grada, u stanu koji se nalazi u jednoj velikoj poslovnoj zgradi i kad god nisam bio zauzet nogometnim obvezama nastojao sam se što više upoznati s kineskim načinom života i bogatim kulturnim nasljeđem ove najmnogoljudnije zemlje svijeta. Što se hrane tiče, iskreno govoreći više sam preferirao europsku od kineske kuhinje. Ipak, probao sam neke od kineskih specijaliteta.

► **Kako izgleda jedan klasičan obrok?**

Na primjer prvo se služi voće (lubenica), potom određeni voćni jogurt, malo juhe, riža na bezbroj načina i na koncu, vrlo malo mesa sa raznovrsnim, specifičnim začinima i sosovima egzotičnih okusa.

► **Hoće li budućnost pred vama biti u kineskom predznaku?**

Nadam se da sam u potpunosti opravdao svoj polusezonski ugovor, sada sam na odmoru u Subotici, a glede nogometne budućnosti, je li to Kina ili neka nova destinacija, vidjet ćemo. Život nogometnog profesionalca određuje najbolja ponuda. Osobno sada je na prvom mjestu moja obitelj, supruga Sanja i sin Vanja kojemu je dvadeset mjeseci.

Kopunović postiže zgoditak za svoju momčad

upisali kao prvi koji je zaigrao na kineskim travnjacima. Kako je uopće došlo do ovog transfera na Daleki Istok i o kakvoj se momčadi i gradu radi?

Posredstvom svog menadžera potpisao sam za kineskog prvoligaša Guang Zhou, faktički momčad druge kineske lige, jer je

vrlo strogim kineskim profesionalnim nogometnim kriterijima, a prema izjavama nadležnih osoba, mislim da sam zadovoljio. Na koncu smo uspjeli osvojiti 4. mjesto, ali smo se do zadnjih kola borili za jedno od prva dva mjesta koje vodu u viši rang, kinesku Superligu.

► **Kako biste usporedili snagu kineskog i hrvatskog ligaškog nogometa?**

Teško je točno utvrditi pravu paralelu između ove dvije lige, a približno bi bilo kada bih rekao da postoji stanovit jedna-kost momčadi iz vrha Druge hrvatske lige sa snagom momčadi iz kineske prve lige. Mogu reći da je način treniranja gotovo jednak kao u Hrvatskoj, i ovisno o potrebi trenira se jednom ili dva puta na dan, uz obvezni prijateljski susret tijekom tjedna.

Kineski kriteriji

Malo je poznato da u Kini važe vrlo strogi kriteriji prilikom sklapanja ugovora sa stranim igračima i oni se po glavito sklupaju na jednu godinu ili čak na pola sezone, kakav je bio slučaj sa Kopunovićevim ugovorom.

Dometi Pulske čitaonice

Priredio: Zdenko Samaržija

1. studenoga obilježava se blagdan Svih svetih.

1. studenoga 1869. godine je osnovana u Puli čitaonica, središnje okupljalište nacionalno svjesnih intelektualaca, iz koje su izlazile mnoge hrvatske ideje. Želja Hrvata da žive u jednoj državi bila je u 16. i 17. stoljeću prisutna među svećenstvom i plemstvom, no tek kada su se u 18. stoljeću trgovci i vlasnici manufakture, uz rijetke plemiće koji su se bavili trgovinom, suočili s problemom političke rascjepkanosti hrvatskih zemalja, javila se ideja političkoga jedinstva Hrvata. Početkom 19. stoljeća slali su trgovci, obrtnici, odvjetnici, ljekarnici i liječnici te viši državni činovnici svoje sinove na sveučilišta u Beč, Peštu, Graz, Prag i na talijanska sveučilišta. Oni su se za vrijeme studija upoznali s naprednim idejama te potakli nacionalnu integraciju Hrvata. Najistaknutiji predstavnik mladih intelektualaca bio je *Ljudevit Gaj*. Njemu je bilo jasno da će prvi korak ka ujedinjavanju hrvatskih zemalja biti stvaranje jedinstvenoga književnog jezika za sve Hrvate te da će tiskanjem novina upoznati veći broj ljudi s idejama i ciljevima narodnoga preporoda. Osim novinama, preporodne su se ideje širile u čitaonicama, koje su osnovane u Varaždinu, Karlovcu i Zagrebu. Okupljeni su raspravljali su o gospodarskim, kulturnim i političkim temama, razgovarali o pomaganju nadarenih studenata, veličali hrvatsku prošlost, pjevali, recitali i pripremali kazališne komade.

Hrvati u Međimurju, Bačkoj, Bosni i Hercegovini, Bačkoj, Baranji, Dalmaciji te Istri ostali su, privremeno, izvan nacionalno integracijskoga procesa Hrvata, no Gajev je pokret već za petnaestak godina osnažio i u ostalim zemljama naseljenim Hrvatima. U Istri se u školama predavalo na talijanskome i njemačkom jeziku – hrvatskim se jezikom poučavalo tek u crkvenim školama, koje su bile rijetke i oskudno opremljene. Sjemeništarci su čitali hrvatske knjige, a u »Jadranskome Slavjanu«, časopisu koji je izlazio u Trstu, tiskali su se članci na hrvatskome jeziku. Stanje se poboljšalo kada je u Puli osnovana čitaonica.

1. studenoga 1909. u Trstu je rođen *Bruno Bjelinski*, hrvatski skladatelj. U Zagrebu je završio pravo, gdje je i doktorirao, te radio u sudstvu i odvjetništvu. Dok je studirao pravo, upisao je Glazbenu akademiju, gdje uči u klasi *Blagoja Berse* i *Franje Dugana*. Bjelinski je još u djetinjstvu svirao violinu i glasovir, a zarana je počeo i komponirati. Skrenuo je pažnju s nekoliko skladbi, no političke su ga vlasti internirale na Vis za vrijeme Drugoga svjetskoga rata i zakočile njegov glazbeni napredak. Nakon rata predavao je na glazbenim školama, a ubrzo prelazi na Glazbenu akademiju gdje komponira zahtjevnije skladbe poput koncerata za klavir i koncerata za klarinet, ali i nekoliko opera i simfonija i opera, posebno opera za djecu. Umro je 3. rujna 1992. u Zagrebu.

1. studenoga 1870. rođen je u mjestu Kraj pokraj Lovrana, u obitelji primoraca, *Viktor Car*, hrvatski književnik. Svome ime-

nu dodao je ženino ime pa se od ženidbe zvao Viktor Car Emin. Pohađao je talijansku pučku školu, mađarsku gimnaziju u Rijeci te trojezičnu učiteljsku školu u Kopru. Radni je vijek proveo učiteljevajući, a sedam desetljeća književnog rada posvetio je Istri i istarskim Hrvatima te borbi za slobodu od austrougarske, a potom i od talijanske vlasti. Bio je aktivan u Družbi svetog Ćirila i Metoda, najvažnije kulturne udruge Hrvata u Istri, a objavljivao je u umalo svim glasilima istarskih Hrvata. U romanima *Pusto ognjište*, *Usahlo vrelo*, *Iza plime*, *Pod sumnjom*, *Novе borbe* i *Presječeni puti* tematizira o metodama odnarođivanja istarskih Hrvata – istim se metodama služe i drugi ekspanzionisti pa je Car Eminovo djelo vrlo aktualno. Bavljenje socijalnom tematikom istarskih Hrvata navelo ga je da napiše dramu *Zimsko sunce*, koja je početkom 20. stoljeća postavljena u HNK u Zagrebu. Oštrinu i ironiju pokazao je u romansiranoj kronici, *Danuncijadi*, odnosno kako je on zove, romansiranoj kronistetriji riječke tragikomedije od 1919. do 1921. Zaključimo, Viktor Car Emin nikada se nije upleo u patetično prepričavanje povijesnih tema niti mistificira povijest Hrvata u Istri. Baveći se tim temama nikada nije bio prihvaćen od vlastodržaca, onda a tako je i danas. Umro je 17. travnja 1963. godine.

3. studenoga, zapravo 20. dana mjeseca ramazana, Muhamed je sa svojim trupama oslobodio Meku.

3. studenoga 1924. godine rođen je *Slobodan Novak*, hrvatski književnik. Najpoznatiji roman mu je *Miris, zlato i tamjan* u kojem obrađuje život otočana u zimskom periodu analizirajući probleme otuđenosti.

4. studenoga 1876. prvi je put u Zagrebu izvedena opera o zauzimanju Sigeta. Naime, herojski otpor šačice Hrvata silovitoj vojsci *Sulejmana Zakonodavca*

kod Sigeta 1566. godine te lukavost velikoga vezira *Mehmeda Sokolovića* kao i herojska pogibija Hrvata u posljednjem jurišu, inspirirala je mnoge pjesnike, pisce i slikare, ali pučke stvaraoce.

Legende o zauzimanju Sigeta postoje u kolektivnoj svijesti Ukrajinaca, Rumunja, Slovaka, Poljaka, te, dakako, Mađara i Hrvata. Njemački je dramatičar *Teodor Kerner*, čijom je dramom *Nikolas graf von Zriny* otvorena 4. listopada 1834. prva kazališna zgrada u Zagrebu – Stankovićev gornjogradski teatar, prvi, kako se danas zna, uveo Zrinskog na kazališne daske. Prvu operu o tom događaju skladao je *Ivan pl. Zajc*. Na libreto *Huge Badalića*, dramaturški cjelovit, Zajc je dodao glazbu nadahnutu nacionalnim osjećajima.

6. studenoga 1883. godine rođena je u Bjelovaru hrvatska slikarica *Nataša Rojc*. Umrula je u Zagrebu na isti dan 1964. godine. Privatno je studirala slikarstvo kod *Otona Ivekovića*, a nastavila u Beču i Münchenu gdje je upoznala Miroslava Kraljevića. Nakon povratka u Zagreb, ponovno radi u Ivekovićevom ateljeu. Osobito je njenom slikarstvu bio sklon *Izidor Kršnjavi* što je bio početak njene prave afirmacije u hrvatskom slikarskim krugovima.

SASTAVKO- VICA SUBAT	TRINAEST PUČNIK ROBEN U TOVARNIKU	REŽISER ZAFRANO- VIK	NAPITAK- TOST	RIMSKI BOG LJUBAVI	DIO GLEDA- LISTA ZA ODLUČNIKE U 18M. KAZALIŠTU	DETALJAN OPIS PUTA (MNOŽ.)	TAL. SKLA- DARIJE FILMSKE GLAZBE ("KLUP")	PROJEKTA ZAMJENICA								
AMERIČKI GLUMAC NA SLICI ("LICE & LOZIKUM")																
STVAR KOJA DOPRELUJE NORMU																
PROJEKTA- ONICA																
LUPILJENO								PROJEKT TKANJA								
MJESTO BLAŽENIH STARIH SLAVENI				SLIKAR VAN LJEK NIJE												
RUŽNI PATULJAK IZ SKANDI- NABICA					VIŠEMENSKI U 18MIN EMISIJA D. LATINA NA HITVU											
"URAN"		PRIOG- JELU														
		NEDESKO TIJELO														
LIKA				IZOTOP- CIKLONA U ŠKI METAL (ZNAK Pb)												
TEDI SITALIJO			OTILJA (POGLAČ-) JEDINIČNI VEKTOU U MALI MAT			SASTAVNI VEZNIK VELIKA VITELASIA /AGRAJATA			"TIGRA"	MJESTO BLIZU OPATJE	AMERIČKI REŽISER, ROMAN (TRUBI- MARYNATITAT)	"AD NOTIAM"	DJELOVI KNJIGE	MJERA /A 1941/11	TOČKA ITALIJENKA	
KROKI INI OTOCI						TROPSKI VJETAR DJELO- VANJE U POTAJI										
SKUPŠĆINA SARAJEVO									PROTUL- NATAO VRSTA AM- MALIJUNA, TIVATAČ							
UČMALOST, STANJE U NEKOJ DOGAĐANJU								"AMERICAN AIRLINES" KLIVITITA			ZEMLIŠNA MJEŠTA UGROŽENI SLOJ STA- NEJNOSTIJA					
ALMIRA OSMANO VIC			SVILJE SIČIJA TIGRU							SRBIJANCI- VA PRVA ŽENA KOJE JE OD MESA						
ORHAZAO, MEDI				VOJNA GRU- POUSKE POD TROJOM CRKLOU NA DUNAVU										25. SLOVO BEZ DOPUSTIVA, "UČIŠTITI OKA"		
ILIJU KALI TURD- POLJU					NEZRELI MLADAC ENGLESKI PISAC, THOMAS											
SLOVO S KVAČICOM		PAJAN NA VIŠI SUD JADRANSKI OTOK							ZIMSKI SPORT ZNAK U HELIKOP- TERU				ALBERT EINSTEIN NAGLI SILOVITI ULAZAK			
 RIJEČ ZAHVLE "CITIMAJ POWER FLOW"							SNAPNI KONJE ZA VUČU LUDOLFOV BROJ									KATRAN, TAKO INA
ONELIJA						PROJEKT TIMOTIJA "NATURAL"					ONELIJA ZA RAD "POST MERIDIEN"					
MJESTO Gdje se ŠTO PILI										PROJEK- TUNA ZAMJENICA "ITALIJA"						
GRANIČNA CRTA HLADNOG ZRAKA							POČIČA- TIJELO POKRITAK									

RJEŠENJA:

ŽUTO MORE, EPITALAM, LJEPOTECA, KROKI, IN, AA, ANINA, OKA, EMET, G, RAJA, O, REKLAMER, ERAK, API, SONANTI, BOLNICA, T, SVI, GROMOBRAN, ARAUKARIJA, CERA, OSI, DAJANA, NOT, SS, CARMEN, TKALO, FINALE, TATRE, EL, ENA, INOK, VINO, E, RADIJATORI, ITA, ON, KALA, USPJETI, ITEA, ILUSTRATOR, DARDANELI, OČILO

PETAK 4. 11. 2005.

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Timbuktu i delta rijeke Niger
 10.55 – Vijesti iz kulture
 11.00 – Vrijeme danas
 11.05 – Među nama, znanstveno-obrazovni program
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Oprah Show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – Xiaolin Showdown, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Sol života: Putovi soli
 16.35 – Život je lijep
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – What Lies Beneath, američki film
 22.25 – Kontraplan
 23.10 – Vijesti iz kulture
 23.20 – Umrstva u Midsomeru 7., mini-serija
 01.05 – Vijesti dana
 01.20 – Još malo pa svršeno, američki film
 03.00 – Zlikavci
 03.10 – Večernja škola
 03.40 – Gilmoreice 5., serija
 04.25 – Sestre, serija
 05.10 – Seks i neki drugi grad 2., humoristična serija
 05.40 – Oprah Show
 06.25 – Kontraplan
 07.10 – Ljubav nema cijene, serija

07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 – Animanijaci, crtana serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.20 – Učilica
 09.30 – Nulti Sat:
 09.40 – Vijesti
 10.00 – Kokice

10.30 – Xiaolin Showdown, crtana serija
 10.50 – Operacija Therion: Afrique – Životinja i njezin teritorij
 11.20 – Zemlja 2, serija
 12.05 – Durango klinci, američki film za djecu
 13.35 – Nulti Sat
 14.30 – Vijesti za gluhe
 14.40 – Ciklus Život piše priče: Stranger Beside Me, američki TV film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 5., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Animanijaci, crtana serija
 19.15 – Seks i neki drugi grad 2., humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Bitange i princeze II., serija
 20.45 – Jesam te! 2., humoristična serija
 21.10 – Večernja škola
 21.40 – Vijesti na drugom
 21.55 – Zlikavci
 22.05 – From Hell, američki film
 00.05 – Koncert
 01.05 – Pregled programa za subotu

06.55 – TV prodaja
 07.10 – Drugo lice – Petar Vlahov, talk show
 08.10 – U sedmom nebu, serija
 09.00 – Ciganke, serija
 09.50 – TV prodaja
 10.00 – Nasljednica, serija
 10.50 – Izlog strasti, serija
 11.20 – TV prodaja
 11.30 – Putovi ljubavi, serija
 12.35 – Velika noć, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Celine Dion: Boje ljubavi – glazbeno dokumentarna emisija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport Nove TV
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija

20.10 – Istraga, kriminalistički magazin
 21.00 – Freejack, igrani film
 23.00 – Pripravnik, serija
 00.00 – Taksist, serija
 00.50 – Istjerivač đavola 3, igrani film
 02.45 – Firefly, serija
 03.30 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.15 – Beyblade, crtana serija
 06.40 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.10 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 – Dadilja, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.00 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Ja sam Tera Patrick, porno zvijezda, a ti?, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 23.00 – Neboder, igrani film, akcijski triler
 00.40 – Vijesti, informativna emisija
 00.50 – Big Brother– reality show
 01.05 – Zapovjedna linija, igrani film, akcijski (R)
 02.40 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 03.30 – Big Brother– reality show

SUBOTA

07.50 – TV raspored
 07.55 – TV kalendar
 08.05 – Vijesti
 08.10 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 08.35 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 09.00 – Parlaonica
 09.55 – Vijesti
 10.05 – Briljanteen
 10.55 – National Geographic: Povratak mumije
 12.00 – Dnevnik
 12.20 – Ljubav nema cijene, serija
 13.05 – Prizma – multinacionalni magazin
 13.50 – Vijesti
 14.00 – Spas 911 (6.)
 14.45 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 15.20 – Mali gradski vrtovi 3.
 15.55 – Oprah Show
 16.50 – Inspektor Rex 7., serija
 17.40 – Prirodni svijet: Smrtonosna stupica ledenog doba
 18.35 – TV Bingo Show
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Upoznajte Joea Blacka, američki film
 23.10 – Zakon i red: Odjel za žrtve 5., serija
 00.00 – Vijesti dana
 00.15 – Trač, američki film
 01.45 – Izazov, američko-japanski film
 03.35 – Medicinska lopta, američki film
 05.05 – Inspektor Rex 7., serija
 05.50 – Mučke 7., humoristična serija
 06.40 – Ljubav nema cijene, serija

07.30 – Test
 07.45 – TV raspored
 07.50 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.15 – Ljubav u zaleđu, serija (repriza dvije tjedne epizode)
 09.45 – Kinoteka – filmovi Charlesa Chaplina: Veliki diktator, američki film

5. 11. 2005.

11.45 – Kućni ljubimci
 12.15 – Duhovni izazovi
 12.30 – Glas domovine
 13.00 – Ispod površine, američki film
 15.10 – Automagazin
 15.45 – Umrorstva u Midsomeru 7., mini-serija
 17.25 – Filmska klasika: Akcija za atentat, američki film
 18.55 – O. C., serija
 19.40 – Simpsoni 14., humoristična serija
 20.05 – Zadarfest 2005., prijenos
 21.50 – Mučke 7., humoristična serija
 22.40 – Alias 3., serija
 23.30 – Monk 2., serija
 00.15 – Sport danas
 00.25 – Zadarfest 2005. – proglašenje pobjednika
 00.45 – Pregled programa za nedjelju

06.45 – TV prodaja
 07.00 – Dječji program
 07.00 – Cubix, crtana serija
 07.20 – Yu-gi-oh, crtana serija
 08.05 – Ninja kornjače, crtana serija
 08.55 – Hlapićeva priča, emisija za djecu
 09.10 – Hlapićeve nove zgode, crtana serija
 09.35 – Hlapićeva nagradna igra
 09.50 – TV prodaja
 10.00 – Tri sestre, serija
 10.30 – Rodney, serija
 11.00 – VIP DJ, glazbena emisija
 12.05 – TV prodaja
 12.15 – Čarobnice, serija
 13.05 – Seks, škola i odrastanje, serija
 13.55 – Superagent, serija
 14.45 – Moja obitelj, igrani film
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Bumerang, serija
 18.00 – Istraga, kriminalistički magazin
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Loše društvo, igrani film
 21.55 – Stranac među nama, igrani film
 23.40 – John Strange, serija
 00.30 – Zona smrti, serija

01.20 – TV prodaja
 01.30 – Kraj programa

07.00 – Eksploziv, magazin
 07.35 – Ed, Edd i Eddy, crtana serija

07.55 – Dexterov laboratorij, crtana serija
 08.20 – Johnny Bravo, crtana serija
 08.45 – Medvjedići dobra srca, crtana serija
 09.10 – Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 09.30 – Kako su me oženili, humoristična serija
 09.55 – Zabranjena ljubav, sapunica (5 epizoda) (R)
 12.10 – Nemirni duhovi, igrani film, drama
 13.45 – Cijena savjesti, dramska serija
 14.30 – Dodir s neba, fantastična/dramska serija
 15.20 – Everwood, dramska serija
 16.10 – Big Brother– reality show (R)
 17.50 – Zvijezde Extra: Mladi, seksi i zvijezde sapunica, zabavna emisija
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.10 – Neobični ljudi: Kleptomanija, dokumentarna serija
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.30 – Slučajni junak, igrani film, drama
 23.30 – Big Brother– reality show
 00.20 – Playboy: Grešna opsesija, igrani film, erotski
 01.55 – Big Brother– reality show
 02.10 – Neboder, igrani film, akcijski triler (R)
 03.45 – Big Brother– reality show

NEDJELJA 6. 11. 2005.

07.15 – TV raspored
 07.20 – TV kalendar
 07.30 – Vijesti
 07.35 – Super Mario, američki film za djecu
 09.00 – Aladdin, crtana serija
 09.20 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 09.45 – Vijesti
 09.55 – Vijesti iz kulture
 10.05 – Ciklus Columbo: Sve je u igri, američki TV film
 11.40 – TV kalendar
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV raspored
 12.25 – Plodovi zemlje
 13.20 – Rijeka: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.05 – Vijesti
 15.20 – TV raspored
 15.25 – Space Odyssey – Voyage to the Planets: Walking With Spaceman
 16.20 – Lov na antikvitete
 16.55 – Nedjeljom popodne
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 – Svjedoci, dramska serija
 22.00 – Shpitza
 22.50 – Vijesti dana
 23.00 – Vijesti iz kulture
 23.10 – Zakon i red: Odjel za žrtve 5., serija
 00.00 – Drvo želja, mini-serija
 01.30 – Nedjeljom u dva
 02.30 – Zakon i red: Odjel za žrtve 5., serija
 03.15 – Simpsoni 14., humoristična serija
 03.40 – Plodovi zemlje
 04.30 – Rijeka: More
 05.00 – Shpitza
 05.45 – Lov na antikvitete

08.15 – Test
 08.30 – TV raspored
 08.35 – Ljubav u zaleđu, serija (repriza tri tjedne epizode)
 10.50 – Biblija
 11.00 – Draž: Misa, prijenos
 12.00 – Drvo želja, mini-serija
 13.30 – Mir i dobro

14.00 – Opera Box: Turčin u Italiji
 14.30 – Sudac John Deed 3., serija
 16.00 – James Bond: Operacija svemir, britanski film
 18.00 – Rukomet, LP: Zagreb – Kadetten Schaffhausen, pr.
 19.30 – Magazin nogometne Lige prvaka
 20.00 – Simpsoni 14., humoristična serija
 20.25 – Talijanska nogometna liga, 1. poluvrijeme
 21.15 – Sport danas
 21.30 – Talijanska nogometna liga, 2. poluvrijeme
 22.25 – Filmovi Johna Wooa: Bolje sutra 2., hongkonški film
 00.10 – Sudac John Deed 3., serija
 01.40 – Pregled programa za ponedjeljak

06.15 – Školska liga
 06.45 – TV prodaja
 07.00 – Dječji program
 07.00 – Cubix, crtana serija
 07.40 – Yu-gi-oh, crtana serija
 08.25 – Ninja kornjače, crtana serija
 09.15 – TV prodaja
 09.30 – Hlapićeva priča, emisija za djecu
 09.45 – Hlapićeve nove zgode, crtana serija
 10.10 – Hlapićeva nagradna igra
 10.25 – TV prodaja
 10.35 – Pustolovine Huckleberry Finna, serija
 12.35 – TV prodaja
 12.50 – Automotiv, auto-moto magazin
 13.20 – VIP DJ, glazbena emisija
 14.25 – Kripendorfovo pleme, igrani film
 16.05 – Vijesti Nove TV
 16.15 – Krokodil Dundee, igrani film
 18.00 – Red carpet, zabavna emisija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 – Danielle Steel: Prsten, mini serija
 21.45 – Ona ili on, kviz
 22.45 – Društvo mrtvih pjesnika, igrani film
 00.50 – Zona smrti, serija

NEDJELJA

01.40 – Automotiv, auto-moto magazin
 02.10 – TV prodaja
 02.20 – Kraj programa

06.50 – Zvijezde Extra: Mladi, seksi i zvijezde sapunica, zabavna emisija (R)
 07.35 – Neobični ljudi: Kleptomanija, dokumentarna serija (R)
 08.25 – Sabrina mala vještica, humoristična serija (R)
 08.50 – Kako su me oženili, humoristična serija (R)
 09.15 – Medvjedići dobra srca, crtana serija
 09.35 – Krava i Pilić, crtana serija
 10.00 – Dexterov laboratorij, crtana serija
 10.25 – Johnny Bravo, crtana serija
 10.50 – Cijena savjesti, dramska serija (R)
 11.35 – Dodir s neba, fantastična/dramska serija (R)
 12.25 – Everwood, dramska serija (R)
 13.10 – Vesele karmine, igrani film, komedija
 14.45 – Slučajni junak, igrani film, drama (R)
 16.45 – Školske tajne, dramska serija
 17.30 – Salto, zabavna emisija
 18.30 – Lovci na balone, putopisno– mobitelna nagradna igra T– mobilea
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.10 – Auto motor i sport tv, magazin
 19.40 – Ekkluziv, magazin
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.20 – Zakon srca, igrani film, drama
 22.55 – FBI: Istraga, dokumentarno– kriminalistička serija
 23.50 – Novi forenzičari, dokumentarno– kriminalistička serija
 00.45 – Autopsija, dokumentarno– kriminalistička serija
 01.15 – Big Brother– reality show
 01.30 – Playboy: Grešna opsesija, igrani film, erotski (R)
 03.05 – Big Brother– reality show

PONEDJELJAK 7. 11. 2005.

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Umijeće življenja u divljini: Aboriginal Britain
 11.10 – Vrijeme danas
 11.12 – TV raspored
 11.15 – Riječ i život: U Vinu je blagoslov, religijski program
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – Šaolinski obračun, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Doba veselog stroja, emisija pučke i predajne kulture
 16.35 – Život u živo
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Latinica
 21.50 – Na posebnom zadatku
 22.20 – Vijesti iz kulture
 22.30 – Otvoreno
 23.25 – Na rubu znanosti
 00.20 – Vijesti dana
 00.35 – Dobro ugođena večer: Sfumato
 01.35 – Ljubav je slijepa, američki film
 03.25 – Gilmoreice 5., serija
 04.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.25 – Latinica
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

06.45 – Test
 07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 – Mali roboti, crtani film
 08.15 – Graditelj Bob, crtani film
 08.25 – Žutokljunac
 09.20 – Učilica
 09.30 – Nulti sat
 09.40 – Predstava
 10.00 – Kratki spoj
 10.30 – Šaolinski obračun, crtana serija
 10.55 – Briljanteen

11.40 – Zemlja 2, serija
 12.25 – National Geographic: Ovim očima
 12.55 – Nulti sat
 13.50 – James Bond: Operacija svemir, britanski film
 15.50 – Vijesti za gluhe
 16.00 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 5., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Mali roboti, crtani film
 19.05 – Seks i neki drugi grad 2., humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.50 – Ljubav je slijepa, američki film
 22.45 – Vijesti na drugom
 23.00 – Petica, sportski program
 23.50 – Pravda za sve 8., serija
 00.35 – Izbjegnuta odgovornost, američki film
 02.15 – Pregled programa za utorak

06.45 – TV prodaja
 07.00 – Šaljivi kućni video
 07.25 – Red Carpet, zabavna emisija
 08.20 – U sedmom nebu, serija
 09.10 – Nasljednica, serija
 10.00 – TV prodaja
 10.10 – Casino, dokumentarni film
 11.00 – Izlog strasti, serija
 11.25 – TV prodaja
 11.35 – Putovi ljubavi, serija
 12.30 – Dim, igrani film
 14.30 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Moja obitelj, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Nasljednica, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Ljubav na kocki, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.20 – Sport Nove TV
 19.25 – Vrijeme Nove TV
 19.30 – Nova navečer, informativni magazin
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.10 – Drugo lice – Petar Vlahov show
 21.00 – Prvi u tjednu: Nekažnjiv zločin, igrani film
 23.00 – JAG, serija
 23.55 – Luda igra u Texasu, igrani film
 01.35 – Čarobnice, serija

02.25 – Firefly, serija
 03.25 – Taxi Free, reality show
 03.45 – Kraj programa

05.35 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.25 – Beyblade, crtana serija
 06.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.35 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 08.00 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.20 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.50 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.15 – Dadija, humoristična serija (R)
 09.40 – Sanja, talk show (R)
 10.40 – Ekkluziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.00 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadija, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Uvijek kasniš, nikad ne objasniš, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.20 – CSI: New York, kriminalistička serija
 22.05 – Kamo te dan odvede, igrani film, drama
 23.50 – Vijesti, informativna emisija
 00.05 – Big Brother– reality show
 00.20 – Zakon srca, igrani film, drama (R)
 01.55 – FBI: Istraga, dokumentarno– kriminalistička serija (R)
 02.45 – Novi forenzičari, dokumentarno– kriminalistička serija (R)
 03.45 – Big Brother– reality show

UTORAK 8. 11. 2005.

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Umijeće življenja u divljini: Jungle Camp
 11.10 – Vrijeme danas
 11.12 – TV raspored
 11.15 – Meta, emisija za branitelje
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – Šaolinski obračun, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Euromagazin
 16.35 – Život u živo
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – Ništa osobno
 21.30 – Škrinja: Ero
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Otvoreno
 23.15 – Drugi format
 00.10 – Vijesti dana
 00.25 – Ponoćna antologija: Strast u pustinji, američki film
 01.55 – Stažist 2., humoristična serija
 02.15 – Gilmoreice 5., serija
 03.00 – Sestre, serija
 03.50 – Pravda za sve 8., serija
 04.35 – Bez traga 2., serija
 05.20 – Ništa osobno
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

06.45 – Test
 07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 – Mali roboti, crtani film
 08.15 – Graditelj Bob, crtani film
 08.25 – Žutokljunac
 09.20 – Učilica
 09.30 – Nulti sat
 09.40 – Navrh jezika
 10.00 – Promjene, dokumentarni film
 10.30 – Šaolinski obračun,

crtana serija
 10.55 – Parlaonica
 11.50 – Život pred nama, serija za mlade
 12.35 – Slavni parovi, dokumentarna serija
 13.05 – Transfer
 13.35 – Nulti sat
 14.30 – Vijesti za gluhe
 14.40 – Ciklus Život piše priče: Poslušajte moj savjet: Priča o Ann i Abby, američki TV film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 5., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Mali roboti, crtani film
 19.05 – Seks i neki drugi grad 2., humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.40 – Ratne igre, američki film
 22.30 – Vijesti na drugom
 22.45 – Bez traga 2., serija
 23.35 – Stažist 2., humoristična serija
 23.55 – Pravda za sve 8., serija
 00.40 – Pregled programa za srijedu

nova

06.45 – TV prodaja
 07.00 – Futurama, serija
 07.25 – Šaljivi kućni video
 07.50 – Ona ili on, kviz
 08.40 – U sedmom nebu, serija
 09.30 – Nasljednica, serija
 10.20 – TV prodaja
 10.35 – Ljubav na kocki, serija
 11.25 – Izlog strasti, serija
 11.55 – TV prodaja
 12.05 – Putovi ljubavi, serija
 13.00 – Dim u lice, igrani film
 14.30 – Šaljivi kućni video, serija
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Moja obitelj, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Nasljednica, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Ljubav na kocki, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.20 – Sport Nove TV
 19.25 – Vrijeme Nove TV
 19.30 – Nova navečer, informativni magazin
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.10 – Medij, serija
 21.00 – Naša mala klinika, serija
 22.00 – Tanka plava linija, serija
 22.30 – Will i Grace, serija

23.00 – JAG, serija
 23.55 – Gangsteri, igrani film
 01.35 – Čarobnice, serija
 02.30 – Firefly, serija
 03.10 – Taxi Free, reality show
 03.30 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.15 – Beyblade, crtana serija
 06.35 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.10 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 – Dadilja, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.00 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Ne mogu bez egzotike, Balija, Japana, Like, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.30 – Mafijaški obračun, igrani film, kriminalistička drama
 23.10 – Cobra 11, kriminalistička serija
 00.05 – Vijesti, informativna emisija
 00.20 – Big Brother– reality show
 00.35 – CSI: New York, kriminalistička serija (R)
 01.20 – Kamo te dan odvede, igrani film, drama (R)
 03.05 – Big Brother– reality show

SRIJEDA

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Umijeće življenja u divljini: Jungle Track
 11.10 – Vrijeme danas
 11.12 – TV raspored
 11.15 – Treća dob, emisija za umirovljenike
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – Šaolinski obračun, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Znanstvena petica
 16.35 – Život u živo
 17.30 – Vijesti
 17.40 – Zepterov savjetnik,
 17.45 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.15 – LOTO 7/39
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Piramida, zabavni program
 21.15 – Luda kuća, serija
 21.50 – Poslovni klub
 22.20 – Vijesti iz kulture
 22.30 – Otvoreno
 23.20 – Kulturni info, PP
 23.25 – Dokumentarna serija
 00.20 – Vijesti dana
 00.35 – Oluja, američki film
 02.00 – Gilmoreice 5., serija
 02.45 – Sestre, serija
 03.35 – 24 (4.), serija
 04.20 – Ekipa za očevid 4., serija
 05.05 – Dobro jutro, Miami – humoristična serija
 05.25 – Poslovni klub
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

06.45 – Test
 07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 – Mali roboti, crtani film
 08.15 – Graditelj Bob, crtani film
 08.25 – Žutokljunac
 09.20 – Učilica
 09.30 – Nulti sat
 09.40 – Športerica

SRIJEDA 9. 11. 2005.

10.00 – Kako nastaje...
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.30 – Nulti sat
 14.25 – Vijesti za gluhe
 14.35 – Ciklus Život piše priče: Po svaku cijenu, američki TV film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 5., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Animanijaci, crtana serija
 19.15 – Dobro jutro, Miami – humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Lijek, američki film
 21.45 – Vijesti na drugom
 22.00 – Ekpa za očevid 4., serija
 22.45 – 24 (4.), serija
 23.30 – Glazbeni program
 00.30 – Pregled programa za četvrtak

06.45 – TV prodaja
 07.00 – Šaljivi kućni video
 07.30 – Naša mala klinika, serija
 08.20 – U sedmom nebu, serija
 09.10 – Nasljednica, serija
 10.00 – TV prodaja
 10.10 – Ljubav na kocki, serija
 11.00 – Izlog strasti, serija
 11.25 – TV prodaja
 11.35 – Putovi ljubavi, serija
 12.30 – Sveti dim, igrani film
 14.30 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Moja obitelj, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Nasljednica, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Ljubav na kocki, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.20 – Sport Nove TV
 19.25 – Vrijeme Nove TV
 19.30 – Nova navečer, informativni magazin
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.10 – Medicinska istraga, serija
 21.00 – U sridu, talk show
 22.00 – Osveta ubojice, igrani film
 23.40 – JAG, serija
 00.30 – Pod sumnjom, igrani film
 02.00 – Firefly, serija
 02.55 – Taxi Free, reality show
 03.15 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.25 – Beyblade, crtana serija
 06.40 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.15 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 – Dadilja, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.05 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Ti i ja, kakav je to krivi spoj?, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.20 – Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 22.10 – Klaun, kriminalistička serija
 23.00 – Cobra 11, kriminalistička serija
 23.55 – Vijesti, informativna emisija
 00.10 – Big Brother– reality show
 00.25 – Auto motor i sport tv, magazin (R)
 00.55 – Mafijaški obračun, igrani film, kriminalistička drama (R)
 02.35 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 03.25 – Big Brother– reality show

ČETVRTAK

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Umijeće življenja u divljini: Afrički kamp
 11.10 – Vrijeme danas
 11.12 – TV raspored
 11.15 – Trenutak spoznaje, znanstveno-obrazovni program
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Govorimo o zdravlju
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – Šaolinski obračun, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Potrošački kod
 16.35 – Život u živo
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.15 – Brisani prostor
 22.00 – Pola ure kulture
 22.35 – Otvoreno
 23.25 – Vijesti iz kulture
 23.35 – Direkt
 00.10 – Vijesti dana
 00.25 – Oženi me, francuski film
 01.50 – Gilmoreice 5., serija
 02.35 – Sestre, serija
 03.25 – 24 (4.), serija
 04.10 – Dobro jutro, Miami – humoristična serija
 04.30 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.45 – Pola ure kulture
 05.15 – Brisani prostor
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

06.45 – Test
 07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 – Animanijaci, crtana serija
 08.25 – Žutokljunac

09.20 – Učilica
 09.30 – Nulti sat
 09.40 – Glazbeceda
 10.00 – Mali putopis
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.30 – Nulti sat
 14.25 – Vijesti za gluhe
 14.35 – Ciklus Život piše priče: Tama prije svitanja, američki TV film
 16.05 – TV raspored
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 5., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Animanijaci, crtana serija
 19.15 – Dobro jutro, Miami – humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Reporteri
 21.15 – Genijalci, humoristično-zabavni show
 21.45 – Vijesti na drugom
 22.00 – Barb Wire, američki film
 23.40 – 24 (4.), serija
 00.25 – Two and a Half Man, humoristična serija
 00.50 – Pregled programa za petak

06.45 – TV prodaja
 07.00 – Šaljivi kućni video
 07.25 – U sridu, talk show
 08.20 – U sedmom nebu, serija
 09.10 – Nasljednica, serija
 10.00 – TV prodaja
 10.15 – Ljubav na kocki, serija
 11.05 – Izlog strasti, serija
 11.35 – Tv prodaja
 11.50 – Putovi ljubavi, serija
 12.45 – Čuvar Red Rocka, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV Prodaja
 15.05 – Moja obitelj, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Nasljednica, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Ljubav na kocki, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.20 – Sport Nove TV
 19.25 – Vrijeme Nove TV
 19.30 – Nova navečer, informativni magazin
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija

10. 11. 2005.

20.10 – Navy CIS, serija
 21.00 – Bumerang, serija
 22.00 – In & Out, igrani film
 23.40 – JAG, serija
 00.35 – Tragač, igrani film
 02.05 – Firefly, serija
 03.00 – Taxi Free, reality show
 03.20 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.15 – Beyblade, crtana serija
 06.40 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.15 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 – Dadilja, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.00 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Otkrijete svoje boje, otkrit ćete sebe!, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.20 – Lovci na zločince, igrani film, akcijski
 23.00 – Cobra 11, kriminalistička serija
 23.50 – Vijesti, informativna emisija
 00.05 – Big Brother– reality show
 00.20 – Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)
 01.15 – Klaun, kriminalistička serija (R)
 02.05 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 02.55 – Big Brother– reality show

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija na hrvatskom jeziku TV tjednik emitirat će se u petak 4. studenoga u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. Repriza emisije je u subotu 5. studenoga u 15 sati.

FILM TJEDNA

SVETI DIM

Film je osvojio nagradu 'Elvira Notari' na Venecijanskom filmskom festivalu.
 (Holy Smoke), 1999., SAD, drama

TV NOVA, 9.11.2005 12.30

Redatelj: Jane Campion

glume: Kate Winslet, Harvey Keitel, Julie Hamilton, Tim Robertson, Sophie Lee, Dhritiman Chatterjee

Ruth Barron (Kate Winslett) je svoje glava djevojka iz obitelji koja pripada australskoj srednjoj klasi. Na jednom turističkom putovanju Indijom zapada u loše društvo zapadnjačkih luftbrenzera koji tumače tom siromašnom i prljavom zemljom u potrazi za duhovnim prosvjetljenjem. Pod njihovim utjecajem upoznaje karizmatičnog gurua Chidaatma Babu (Dhritiman Chatterjee) i odlučuje pristupiti njegovoj sekti. Kada im tu vijest donese njena prijateljica i suputnica, Ruthin otac (Tim Robertson) i majka (Julie Hamilton) odlučuju spasiti svoju kćer tako što angažiraju P. J. Watersa (Harvey Keitel), američkog psihologa koji je postao neupitni stručnjak za izvlačenje zabludjelih ovčica iz rala opasnih kultova. Nakon što su Ruth uspjeli namamiti iz Indije natrag u Australiju, njeni roditelji i rodbina uvalje ju u usamljenu kolibu usred australske pustinje, gdje će Waters iskoristiti svoje bogato iskustvo da reprogramira Ruthinu religijsku indoktrinaciju i eliminiira efekte pranja mozga kojemu je bila izložena u kultu. No, stvari nisu tako jednostavne, jer usprkos tome što je članica kulta, Ruth je ne samo zadržala svoju prgavost, nego i svijest o svojim zavodničkim sposobnostima. Waters, koji bi trebao manipulirati Ruth, podliježe njenim čarima i sam postaje izmanipuliran, što će dovesti do neočekivanog ishoda.

Odličan sadržaj

Poštovana Redakcijo,
Upućujem vam pismo s najvišim izrazima podrške u želji da list što dulje traje na radost svih nas koji možemo čitati ovaj dobro koncipiran, informativan i zabavan list. Davno sam želio pročitati nešto iz »Hrvatske riječi«, ali dok u selu nismo dobili novu centralu nisam imao pristup Internetu te tako nisam mogao ništa ni pročitati. Sada je

situacija znatno drugačija. Hvala vam na lijepim tekstovima i odličnom sadržaju. Pozdravljam cjelu redakciju i želim vam puno uspjeha u radu.

Slobodan Stanković
selo Ralja, zp
11311 Radinac
Smederevo

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUYU 22
(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary customer:
540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadorđev put 2,

telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno):

(024) 792-202

Raspored sprovođa i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.942 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.707 din., a u jednom pravcu 1.514 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Veliki koncert Folklornog odjela HKC "Bunjevačko kolo"
održat će se 5. i 6. studenoga u Velikoj dvorani Centra u Šibotici,
s početkom u 19 i 30 sati. Dodirite!!!